

DIÀLEGS - 2

Valencià: llengua i literatura

2n curs d'ESO

ORIENTACIONS I RECURSOS DIDÀCTICS

JOSEP MARTINES (COORDINADOR)

JOSEP M. ESCOLANO

JAUME FORNÉS

JOSEP MARTINES

CATERINA MARTÍNEZ

Coordinador de l'edició: Josep Martines

Disseny coberta: Equip Marfil

Il·lustracions: Esperança Martínez

© Editorial Marfil, SA.

© JOSEP MARTINES
JOSEP M. ESCOLANO
JAUME FORNÉS
JOSEP MARTINES
CATERINA MARTÍNEZ

ISBN.: 987-84-268-1406-7

Dipòsit Legal: A-770-2008

Fotomecànica, Fotocomposició i impressió
Gráficas Alcoy · Sant Eloi, 17 · 03804 ALCOI

Edita:
Editorial Marfil, SA.
C/ Sant Eloi, 17
Tel.: 96 552 33 11 · Fax: 96 552 34 96
www.editorialmarfil.com
03804 ALCOI

No es permet la reproducció total o parcial d'aquest llibre, ni el recull en un sistema informàtic, ni la transmissió en qualsevol forma o per qualsevol mitjà, ja siga electrònic, mecànic, per fotocòpia, per registre o per altres mètodes, sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright i de la casa editorial.

Paper
(ECF)
Producte
Ecològic

FOTOCOPIAR LLIBRES
NO ÉS LEGAL

ÍNDEX

PRESENTACIÓ I METODOLOGIA

1. Introducció	5
2. Plantejament didàctic i estructura de llibre	5
2.1. Contacte	7
2.2. Comunicació i textos.....	7
2.3. La literatura	8
2.4. Les persones i les llengües	9
2.5. Taller d'expressió oral	9
2.6. Coneguem la llengua.....	10
2.7. Resum	11
2.8. Comprovació.....	11

ÍNDEX D'OBJECTIUS I CONTINGUTS

1. Objectius generals de l'àrea de Valencià: llengua i literatura.....	12
2. Continguts de l'àrea de Valencià: llengua i literatura	13
3. Objectius específics de <i>Diàlegs-2</i>	17

TAULA DE CONTINGUTS DE *Diàlegs – 2*

22

CRITERIS D'AVUACIÓ.....

26

ORIENTACIONS I RECURSOS DIDÀCTICS DE *Diàlegs – 2*

Unitat 1	Farem vacances.....	28
Unitat 2	De cine!	39
Unitat 3	Els astres i nosaltres	49
Unitat 4	Tal com son o no?	60
Unitat 5	Estic per tu	74
Unitat 6	De festa en festa.....	84
Unitat 7	Tasta-ho, tasta-ho.....	95
Unitat 8	Què et sembla?	106

PRESENTACIÓ I METODOLOGIA

1. INTRODUCCIÓ

Us presentem *Diàlegs-2*.

Diàlegs-2 és un material didàctic adreçat a l'ensenyament de la llengua i la literatura a alumnes de 2n d'ESO; continua la línia de materials didàctics que abasta tota aquesta etapa de l'ensenyament.

En aquest llibre de recursos trobareu recomanacions per a traure'n el màxim profit i per a adaptar-lo a situacions de classe diverses. *Diàlegs-2* pretén d'ajustar-se a les necessitats del professorat i de l'alumnat. Docents i aprenents trobaran en *Diàlegs-2* motivació i se sentiran identificats amb temes que són del seu interès i de plena actualitat.

En *Diàlegs-2* hi ha amb vuit unitats; totes s'organitzen en vuit blocs:

- I. CONTACTE
- II. COMUNICACIÓ I TEXTOS
- III. LA LITERATURA
- IV. LES PERSONES I LES LENGÜES
- V. TALLER D'EXPRESSION ORAL
- VI. CONEGUEM LA LENGUA
- VII. RESUM
- VIII. COMPROVACIÓ

2. PLANTEJAMENT DIDÀCTIC I ESTRUCTURA DEL LLIBRE

Diàlegs-2 parteix de la convicció que **aprendre llengua és, sobretot, aprendre a fer-la servir**. En el nostre cas, aquest principi pren un valor específic.

Sovint oblidem que ensenyar valencià a casa nostra és una cosa ben diferent d'ensenyar llatí, espanyol o anglés. No ens podem permetre el luxe de convertir les nostres classes en una mena de sessions de dissecció gramatical, ni encara textual, on la llengua siga un cos que cal analitzar i esquarterar. No podem esmerçar aqueixos escassos cinquanta minuts a fer exercicis que poc tenen a veure amb l'ús efectiu, amb l'intercanvi d'informació: amb la **comunicació**. L'anàlisi de les oracions o dels textos ens servirà de ben poc si no és un instrument per a arribar a ser bons comunicadors: a comprendre, a **parlar**, a **llegir** i a **escriure** més bé i amb més eficàcia. Aïllar les parts de la frase, distingir la mena de text que ens han posat al davant o trobar els connectors d'un fragment són mers exercicis d'ensinistrament (d'afegitó, ben avorrits [!]) si no ens aprofiten per a augmentar la nostra **competència comunicativa**. Potser no és cap bajanada recordar que una metodologia per a l'ensenyament de la llengua serà bona si serveix precisament per a això: per a ensenyar aqueixa llengua, per a ensenyar a utilitzar-la. No podem supeditar aqueix objectiu al seguiment d'una metodologia més o menys nova; tampoc ens sembla encertat oblidar l'interès que puguen tenir les nostres propostes de treball en favor de l'aplicació d'un enfocament més o menys suggestiu.

D'una altra banda, hi ha qui ha convertit la classe en una reproducció de situacions de parla on els missatges que els alumnes reben o aprenen a donar no tenen gaire a veure amb la seua realitat més immediata d'adolescents. La llengua és un mitjà per a aconseguir coses que ens interessen: ens serveix per a aproximar-nos al món, per a fer-nos-hi un lloc, per a definir-nos com a persones i per a relacionar-nos amb els altres. Segons això, un adult quan s'esforça a aprendre un idioma sol fer-ho perquè pensa que, potser, l'ha de necessitar en la faena o perquè vol viatjar o, per ventura, simplement perquè és moda. Redactar una carta comercial, demanar una habitació o dur avant una conversa de negocis amb

l'idioma en qüestió són necessitats que haurà de satisfer. En aquest cas, aqueixes necessitats concretes es converteixen en la font de motivació a què convindrà recórrer a classe.

Semblantment, nosaltres ens hem de demanar: què interessa als nostres alumnes?, quines aficions tenen?, quins temes els agraden? És ací on tenim **els mitjans de motivació** més efectius per a les nostres classes: parlar sobre allò que els interessa i escriure sobre temes que els criden l'atenció; en definitiva, es tracta de convertir la llengua en instrument per a rebre i per a donar informació entre usuaris amb una edat i amb uns interessos específics.

Encara hi ha un altre condicionant ben important de la nostra tasca: **el medi sociolingüístic**. És ben sabut que ací podem fer vida normal parlant només castellà. El carrer no crea encara la necessitat comunicativa que hauria de moure a l'aprenentatge de la nostra llengua. Mentre que això no canviarà, ens veurem en la necessitat de recrear, per a l'aula i en valencià, els materials, les situacions i els temes que puguen engrescar els aprenents. Haurem de recercar els mitjans per a presentar contextos reals o, si més no, versemblants i, per damunt de tot, engrescadors. Hem d'aconseguir que escoltar, parlar, llegir i escriure no siguen un simple exercici escolar, sinó mitjans per a **bescanviar informació de debò**.

Cal afegir a tot açò el fet que el valencià rep majoritàriament encara el tractament de segona llengua: en la major part dels centres hi ha hores de valencià i la majoria (si no totes!) les altres assignatures es fan en castellà. Siga quina siga la llengua de casa, el nostre alumnat té, doncs, poques oportunitats de desplegar les seues habilitats comunicatives en valencià dins el sistema educatiu actual.

Part dels nostres alumnes, com bona cosa de ciutadans d'aquest país, estan condicionats per **normes d'ús lingüístic** de tipus restrictiu: parlen valencià només amb els coneguts; canvien de llengua en trobar-se present un castellanoparlant; tant valencianoparlants com castellanoparlants poden adoptar actituds intolerants amb l'ús de la llengua en determinats contextos, poden mostrar rebuig davant dialectes o davant nivells de parla concrets... L'ensenyament és un àmbit (no l'únic ni el més decisiu) amb un paper important en la modificació d'aqueixos hàbits lingüístics. Com és ben sabut l'instrument més eficaç de què disposa el sistema educatiu és la generalització de l'ús **vehicular de la llengua**. Nosaltres, dins la classe de valencià, també tenim possibilitats d'actuació i, és clar, responsabilitat dins aquesta nostra parcel·la.

En primer lloc, el mateix plantejament, que acabem d'exposar des d'una perspectiva de millora de la capacitat comunicativa, té una conseqüència sociolingüística clara. Quan convertim la llengua en **mitjà de comunicació dins l'aula** incidim directament sobre **les actituds** i sobre els **hàbits lingüístics** dels usuaris: permetem que, si més no en aqueix context, els alumnes valencianoparlants s'expressen en la seua llengua davant el grup, que s'adrecen en valencià als alumnes no-valencianoparlants o que aquests perden pors i inhibicions. Els aprenents llegiran i rebran en valencià informacions que habitualment els arriben en espanyol; així introduïm la llengua en àmbits en els quals no es corrent i fem possible que determinats temes siguen també en valencià.

És molt important en aquest cas que les propostes de treball permeten una **interacció oberta i dinàmica** dins la classe. D'acord amb les nostres possibilitats, les quatre habilitats bàsiques (**escoltar, parlar, llegir i escriure**) s'hi han de succeir de manera fluïda i interdependent. Hem de plantejar activitats de treball individualitzat, activitats per a petit grup i activitats per a gran grup. Hem de fer servir **materials reals** (o versemblants) escrits i orals en registres i en varietats dialectals diversos.

En segon lloc, convé que introduïm de manera progressiva la **reflexió** sobre l'ús mateix de la llengua. És fonamental presentar realitats que sovint passen desapercebudes al parlant mitjà com ara la variació lingüística i el prejudici o el canvi lingüístics. Això s'ha de dur a terme implicant l'alumne, fent que s'adone del seu propi comportament lingüístic, que s'escolte, que s'observe.

Encara hem de comptar amb els factors que afecten d'una manera més àmplia el desplegament intel·lectual i social de l'aprenent. La llengua i la classe de llengua són un bon marc per a ensenyar a **analitzar la realitat** i per a **millorar els comportaments, les actituds i les opinions dels nostres**

alumnes, en definitiva, aprenents i usuaris de la llengua i ciutadans. No és gens difícil de trobar el vincle entre el plantejament didàctic i sociolingüístic que hem descrit i la consecució d'aquesta mena d'objectius. El treball amb els textos és una bona eina per a **despertar l'esperit crític** dels alumnes davant la societat, per a afavorir les **actituds de respecte i d'acceptació del diferent** o per a **analitzar els prejudicis**.

Per tot açò considerem que l'opció més ajustada des d'una perspectiva lingüística, pedagògica i sociolingüística és la inspirada per l'**enfocament comunicatiu**, enriquit amb les aportacions de fonts diverses (l'estructuralisme, la gramàtica del text, etc.).

Arreu de cada unitat i sota el rètol "**Recerca i expressió**" proposem activitats que pretenen implicar l'alumnat en tasques individuals o de grup basades en l'aplicació i en la síntesi dels aspectes treballats en cada ocasió. Són activitats properes al concepte de projecte en què s'integren habilitats lingüístiques i cognitives diverses. Solen demanar la realització de petites recerques fora de l'aula i la plasmació dels resultats en informes, exposicions orals davant la classe, elaboració de material gràfic, etc. Us recomanem que les dugeu a terme, en funció de les vostres necessitats i dels vostres condicionaments.

2.1. CONTACTE

Les activitats que proposem en aquest bloc pretenen fonamentalment copsar l'atenció dels nostres alumnes ja des d'un bon començament. Alhora s'hi fa una primera aproximació al treball dels objectius programats. Ens sembla essencial, en començar qualsevol activitat, posar els mitjans perquè els alumnes s'hi senten implicats o, almenys, encuriolats. Per això hem ideat aquest primer bloc com una proposta per a **crear expectativa**. Aquest mateix plantejament fa que, al llarg del llibre, les primeres activitats de cada bloc resulten les més motivadores.

D'una altra banda, la pedagogia més avançada ha fet veure la necessitat de partir dels **coneixements previs** de l'aprenent. Integrem les novetats a partir de la informació prèvia que en podem tenir. És, doncs, molt important plantejar activitats que impliquen l'actualització del bagatge que els nostres alumnes, sens dubte, tenen dels temes que els proposem. És una bona estratègia per a afavorir l'assimilació de la informació nova i per a augmentar la implicació (intel·lectual i afectiva) de l'aprenent amb l'objecte d'estudi. Tot açò pretén incidir sobre **l'aprenentatge significatiu**.

2.2. COMUNICACIÓ I TEXTOS

Aquest segon bloc és el nucli de cada unitat. Presenta situacions adequades per a treballar les **habilitats comunicatives**. Plantejem en aquest bloc contextos que tracten de ser alhora versemblants i atractius, **significatius** per al nostre alumnat.

En seleccionar els textos que treballem en Diàlegs-2, tant en aquest bloc com en la resta del llibre, hem tingut en compte els tres criteris següents:

1) Que es tractés de textos capaços de despertar l'interés dels aprenents. Per això hem recorregut a temes com ara:

Unitat 1: Fem vacances. Els quaderns de viatges.

Unitat 2: El cinema. La cartellera d'espectacles. Tema i argument.

Unitat 3: Els astres i nosaltres. Els textos predictius: l'horòscop. Les supersticions.

Unitat 4: Tal com som. Els textos descriptius: el retrat. La descripció objectiva, caricaturesca i idealitzada.

Unitat 5: Estic per tu. La bústia sentimental. El diari personal.

Unitat 6: De festa en festa. La cançó. La biografia.

Unitat 7: Tasta-ho, tasta-ho. Els textos instructius. Les receptes de cuina.

Unitat 8: Què et sembla? El text argumentatiu.

2) Presentar **tota classe de textos** segons una tipologia que permetés un rendiment didàctic i

lingüístic satisfactori. En tot el llibre trobareu textos conversacionals, descriptius, narratius, instructius i, sobretot, explicatius, argumentatius i retòrics. Per bé que cada tema se centra fonamentalment en un tipus de text en concret, hem procurat que en cada unitat n'hi haja de menes diferents. La coherència en el plantejament de les activitats i la mateixa actuació comunicativa real així ens ho han aconsellat. A més, **l'anàlisi textual s'ha posat sempre al servei del treball de les habilitats comunicatives**.

D'acord amb el plantejament sociolingüístic que hem exposat adés, hem tractat de proposar textos variats també pel que fa a l'adscripció dialectal i al nivell de llenguatge. Ja és hora de reflexionar sobre el tractament, al nostre parer poc encertat, que s'ha donat sovint a la diversitat dialectal. Les tirallongues de trets distintius dels diversos parlars han provocat més d'una vegada un efecte contrari al que buscàvem. Lluís Aracil ja suggeria quin podria ser el camí:

Opino que l'educació deu(ria) familiaritzar els catalans amb algun(s) dialecte(s) diferent(s) del local, per tal d'acostumar-los a reconèixer i entendre l'idioma sota diverses formes. (Lluís Aracil, "Educació i sociolingüística", dins *Papers de sociolingüística*, Barcelona, La Magrana, 1982², p. 189-199)

Ens estimem més, sobretot en aquests cursos, presentar textos on aqueixa diversitat es fa palesa de manera directa, natural i contextualitzada. Afavorir la incorporació de geosinònims simplement com a sinònims ens ajudarà a enriquir la competència lèxica de l'alumne. Això dins el procés d'adquisició de la modalitat estàndard i sense que en cap moment hi haja rebuig del propi parlar.

Així mateix hem procurat incidir sobre la diversitat pel que fa al nivell de llenguatge. Un bon usuari de la llengua és aquell que, entre altres coses, és capaç d'adaptar el seu discurs a cada circumstància comunicativa. Es tracta més d'una qüestió d'adequació que no de correcció en termes tradicionals.

3) Les activitats que proposem al voltant dels textos permeten la integració de les quatre habilitats, sense deixar de banda **l'expressió oral**.

En la majoria de les unitats l'expressió oral té reservat un espai propi i coordinat amb el desplegament de la comprensió i de l'expressió escrita: donar l'opinió pròpia sobre un tema; explicar les conclusions a què ha arribat el grup de treball; explicar verbalment la biografia d'un personatge famós donat; justificar els avantatges de fer un viatge determinat i no un altre; preparar una conferència; participar en una taula redona... En general cal assegurar-nos que quan proposem activitats d'expressió oral hi haja intercanvi real de comunicació.

2.3. LITERATURA

Seguint la drecera oberta en *Diàlegs-1*, la literatura és presentada ací com a **art de la paraula**. Pretenem acostar el nostre alumnat al text literari com a manifestació de la capacitat creativa de l'ésser humà, com a mitjà per a l'expressió de sentiments, pensament i bellesa. Hi faran un recorregut pels diversos tipus de textos literaris i provaran a fer d'escriptors i escriptores. Hi fornim també informació sobre autors representatius de la nostra literatura. No perdem ací de vista que l'objectiu final és aconseguir **bons lectors**: lectors que siguin capaços de gaudir dels textos. Com veureu, sovint provem d'harmonitzar el treball del text literari amb l'expressió escrita i oral.

La distribució de continguts és la següent:

Unitat 1: Els gèneres literaris.

Unitat 2: Els textos narratius (1): el conte.

Unitat 3: Els textos narratius (i 2): la novel·la. Gèneres de la novel·la. Els diferents tipus de narradors. Els diàlegs. Els nostres novel·listes.

Unitat 4: La poesia (1): èpica i lírica. La poesia narrativa en vers: la poesia èpica. El romanç.

Unitat 5: La poesia (2): la poesia lírica.

Unitat 6: La poesia (i 3): la poesia popular.

Unitat 7: El teatre (1): molt més que literatura.

Unitat 8: Teatre (i 2): orígens i tècniques.

2.4. LES PERSONES I LES LLENGÜES

Ens ocupem ací d'aspectes que fan referència a la **comunicació i a la variació lingüística**, segons els paràmetres que hem descrit adés. La proposta de Diàlegs-2 inclou, concretament:

Unitat 1: Les persones: éssers que es comuniquen.

Unitat 2: L'ús de la llengua: una realitat diversa. La variació (1).

Unitat 3: La variació (2): els registres lingüístics: col·loquial, mitjà i formal. Factors que condicionen el registre lingüístic.

Unitat 4: La variació (3): la variació social. Els argots.

Unitat 5: La variació (4): la variació geogràfica. Els dialectes (1).

Unitat 6: La variació (5): la variació geogràfica. Els dialectes (i 2).

Unitat 7: La variació (i 6): la variació diacrònica. La llengua al llarg del temps.

Unitat 8: La variació estàndard.

2.5. TALLER D'EXPRESSIÓ ORAL

Tot i que el desenvolupament de l'**habilitat d'expressió oral** és un dels objectius fonamentals que amara tota la proposta de Diàlegs, des de 1r a 4t de l'ESO, hem trobat que calia dedicar-hi un espai específic en aquest 2n curs. Pretenem, a més, que l'alumnat i també els docents prenguen consciència que també **es pot** aprendre i ensenyar a parlar en públic (!). Açò podria semblar obvi; ara bé: a la llum, dels materials curriculars publicats i aplicats a les aules i a la llum de la pràctica de molts professionals, hom podria pensar que la institució escolar ha convertit l'aprenentatge de les habilitats vinculades amb l'escriptura i la lectura en el centre d'atenció bàsic, si no l'únic; això podria dur-nos a la conclusió

- a) que considerem ja suficient la competència comunicativa oral del nostre alumnat i que, doncs, no cal millorar-la;
- b) que es tracta d'una habilitat que no cal atendre perquè ja hi ha altres àmbits on l'alumnat pot desplegar-la (el carrer, l'ús vehicular en altres assignatures, la família, el lleure...), o
- c) que és una habilitat de desplegament tan complex que hem de renunciar a posar-hi atenció a classe a favor d'altres qüestions més dúctils.

Certament l'ensenyament de la competència oral a classe exigeix un tractament i unes condicions específiques:

- a) recursos materials;
- b) un nombre reduït d'alumnes i, fins i tot, un tractament individualitzat: pensem en la millora de la producció de certs sons vocàlics i consonàntics, de certs fenòmens de fonètica sintàctica, etc.;
- c) molta capacitat per part del docents en l'organització i en la dinàmica de grups;
- d) una estimulació i una motivació de l'alumnat fins i tot més elevades que en altres tipus d'activitats.

Els aprenents (i també molts docents) no atorguen a l'expressió oral el valor adequat. Recordem que és tradicional en el sistema escolar d'aquest país menystenir el desenvolupament de la competència comunicativa oral. Això certament no s'esdevé en altres països, on els alumnes són convidats a parlar en públic des dels primers cursos. A França, a Itàlia, a la Gran Bretanya o als EUA, per exemple, són bàsiques i constants les presentacions de temes per part dels aprenents a classe en assignatures molt diverses; els debats; l'expressió oral raonada de l'opinió pròpia sobre un llibre o sobre una qüestió controvertida; les proves orals; la lectura expressiva en veu alta; la recitació de poemes... Si això es fa quan es tracta de llengües d'ús general i normalitzat dins la pròpia societat i en situacions de llengua primera, ¿què no caldria fer quan ens trobem en contextos com el nostre? Cf. adés § 2.

El projecte de Diàlegs parteix d'aqueixa anàlisi; per això, les unitats plantegen activitats en què fins i tot els textos escrits actuen com a punts de partida per a l'expressió oral. A més, hem trobat que convenia, en aquest curs ja central de l'ESO, obrir un espai per a un tractament pausat i reflexiu d'aquesta habilitat.

Com veureu, en el TALLER D'EXPRESSIÓ ORAL us fem propostes que proven de parar esment sobre els diversos elements que condicionen el fet de parlar en públic; concretament:

Unitat 1: Parlar bé en públic: una necessitat.

Unitat 2: Parlar bé en públic: perdre la por. El llenguatge corporal (1)

Unitat 3: Parlem amb el cos: el llenguatge corporal (i 2).

Unitat 4: La veu: el gran instrument (1).

Unitat 5: La veu: el gran instrument (i 2).

Unitat 6: Els mitjans per a fer-se entendre (1): els recursos conceptuals o retòrics.

Unitat 7: Els mitjans per a fer-se entendre (i 2): els recursos instrumentals.

Unitat 8: La correcció i l'adequació lingüístiques.

Trobareu al final del llibre de l'aprenent un instrument de treball molt important, que permetrà a vosaltres i a l'alumnat fer un seguiment ordenat de les activitats d'aquest taller: la graella d'observació de l'expressió oral.

La realització de les activitats s'ha d'ajustar a les vostres possibilitats i a la vostra realitat de dins l'aula. Trieu i remeneu entre les nostres propostes.

2.6. CONEGUEM LA LLENGUA

És el bloc reservat al treball del component més estrictament lingüístic. És un espai dedicat a la reflexió sobre aspectes lexicosemàntics, morfosintàctics, fonètics i ortogràfics. Hem fet una **seqüenciació** dels continguts gramaticals que ens permet estudiar, analitzar i portar a la pràctica regles, normes i usos lingüístics des de la varietat d'estratègies didàctiques, des de la diversitat d'activitats i des de l'amplitud de possibilitats que requereix cada cas concret.

La **metodologia** del treball gramatical ens demana que tractem els continguts segons un doble vessant: pretenem que l'alumnat faci servir un aspecte gramatical determinat i que ho aconseguisca perquè prèviament o alhora és capaç d'interioritzar-lo, d'assimilar-lo, d'entendre'l i, per tant, d'incorporar-lo a la seua memòria a llarg termini (MLT). Només així podrem comptar realment amb individus competents, és a dir, amb persones que siguen capaces d'activar els recursos (el corpus gramatical d'una llengua) adquirits d'una forma conscient, reflexiva i experimentada. Per això, en el treball de la gramàtica, tot i tenir un pes important els continguts conceptuals, hi hem fet una insistència especial en la **sistematització** en l'ús dels diferents elements lingüístics. És a dir, ens hi hem fixat especialment en **els continguts procedimentals**. Ara bé, estem convençuts que els procediments sols no fan que l'alumne siga un bon usuari de la llengua. Això ens ha portat a fer un plantejament de les activitats que combinés la informació teòrica sobre un concepte lèxic, d'un tipus d'oració o respecte a uns sons determinats i la seua correspondència gràfica amb uns enunciats clars i d'instrucció directa per a l'aplicació pràctica del contingut.

Sabem que el coneixement gramatical no farà alumnes competents si no tenen adquirides altres competències, però hem d'insistir en la necessitat de treballar el sistema de la llengua per fer que l'usuari no sols dispose dels instruments sinó que sàpia exactament quins s'hi han d'usar en cada cas o bé on i com pot localitzar-los.

Un comentari especial mereixen el **dictats**. Es tracta d'una activitat gramatical "clàssica" i això pot tenir una connotació negativa que cal esmenar. Amb el dictat, si s'aplica correctament, es treballen totes les habilitats, destreses i capacitats: s'ha d'escoltar i entendre, s'ha de relacionar so amb grafia, s'ha d'escriure i s'ha de llegir. Com a activitat de recapitulació ortogràfica és valuosíssima i molt completa. I a més a més, hi ha moltes maneres de plantejar un dictat. Proveu algunes alternatives al dictat més tradicional i n'assaborireu el gust.

Convé, finalment, que no perdem de vista els **contextos d'aprenentatge** que comparteixen alumnat i professorat. Amb les diferències de grau pròpies de cada cas concret, ens trobem amb una situació en què s'enseny i s'aprén una llengua minoritzada. Això vol dir que, malgrat les diferències entre el fet objectiu que el valencià siga llengua primera (llengua utilitzada en primer lloc, llengua de l'entorn familiar més immediat) o llengua segona (llengua apresada en segon lloc), l'aprenentatge estarà indefectiblement vinculat a la situació de minorització. Una situació de minorització que ha de vèncer obstacles aliens a l'objecte lingüístic (consideració social, prejudicis, etc.), però que afecten indefugiblement l'aprenentatge. I convé no oblidar tampoc que cada dia s'incorpora als nostres centres alumnat nouvingut, alumnat que ni tan sols té (o tindrà) el valencià com a llengua segona, sinó com a llengua tercera o quarta. És necessari, per tant, que quan ensenyem gramàtica tinguem en compte aquestes situacions per conèixer-ne les limitacions, però també, i sobretot, per aprofitar els avantatges d'aquesta diversitat i de les competències adquirides en altres llengües.

Per aprofundir en aquests aspectes podeu fer servir el **Quadern d'activitats de Diàlegs-2**. (Josep Martines (coord.), Josep M. Escolano, Jaume Fornés, Josep Martines, Caterina Martínez, Ed. Marfil, Alcoi, 2008).

2.7. RESUM

El RESUM arreplega de forma breu els aspectes més importants que han aparegut en cada unitat. Vol actuar com a mitjà per a sistematitzar els conceptes bàsics treballats. Hi distingim els apartats: COMUNICACIÓ I TEXTOS, LITERATURA, LES PERSONES I LES LLENGÜES I CONEGUEM LA LLENGUA.

2.8. COMPROVACIÓ

Al final de cada unitat trobareu una sèrie d'activitats d'avaluació. Convé que l'alumne les faça alhora que revisa el treball que s'ha dut a terme. Són fonamentalment activitats d'**autoavaluació**. Caldrà que vosaltres prepareu els vostres propis recursos d'avaluació que abasten les quatre habilitats; aqueixa és l'única garantia perquè l'instrument d'avaluació s'ajuste al que realment heu fet (heu pogut fer) a classe.

Per a la revisió i la **correcció dels textos escrits dels alumnes** podem guiar-nos per alguna de les alternatives següents (cf. Daniel Cassany, *Reparar l'escriptura. Didàctica de la correcció de l'escrit*, Graó-ICEUB, Barcelona, 1993).

- A partir del comentari que fa el professor o professora d'un dels textos produït pels alumnes, cadascú es corregeix l'escrit.
- Cada alumne intercanvia l'escrit amb un altre company o companya, comparen els resultats i anoten les observacions que després hauran de comunicar a la resta de la classe.
- Seleccionem una producció escrita per cada grup de treball. El grup corregeix l'escrit i la persona que fa de portaveu n'exposarà les observacions. L'autor o l'autora de l'escrit haurà d'explicar aquestes observacions.
- El professor o professora pot arreplegar els escrits, corregir-los tots i retornar-los als alumnes perquè els refacen en funció de les observacions que els haurà fet. Aquesta possibilitat implica menys participació de l'alumnat i una càrrega excessiva per al docent; a més, no sempre té repercussió en la millora de les produccions escrites.

Per a l'anàlisi, la revisió i la **correcció de les produccions orals dels alumnes** convé que els professors elaboren una fitxa de valoració que podria seguir un esquema com el que trobareu al final del llibre de l'aprenent de Diàlegs-2 (pàgs. 222-223).

ÍNDEX DE CONTINGUTS I D'OBJECTIUS

OBJECTIUS GENERALS DE L'ÀREA DE VALENCIÀ: LLENGUA I LITERATURA

El DOCV (núm. 5562/24-07-2007) defineix que l'ensenyament de “la llengua i la literatura, tant en valencià com en castellà, en aquesta etapa tindrà com a objectiu el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Comprendre discursos orals i escrits en els diversos contextos de l'activitat social i cultural.
2. Utilitzar el valencià i el castellà per a expressar-se oralment i per escrit, de manera coherent i adequada en cada situació de comunicació i en els diversos contextos de l'activitat social i cultural, per a prendre consciència dels propis sentiments i idees, i per a controlar la pròpia conducta.
3. Utilitzar la llengua oral en l'activitat social i cultural de manera adequada a les distintes funcions i situacions de comunicació, adoptant una actitud respectuosa i de cooperació.
4. Reconéixer les diverses tipologies dels textos escrits, i les seues estructures formals, per mitjà dels quals es produeix la comunicació amb les institucions públiques, les privades i les de la vida laboral, així com fer-ne un ús correcte.
5. Utilitzar el valencià i el castellà per a adquirir nous coneixements, així com per a buscar, seleccionar i processar informació de manera eficaç en l'activitat escolar i per a redactar textos propis de l'àmbit acadèmic.
6. Conéixer i valorar com a patrimoni de tots els espanyols la riquesa lingüística i cultural d'Espanya, i considerar, adequadament i amb respecte, les diferents situacions que originen les llengües en contacte en les comunitats bilingües.
7. Apreciar les possibilitats extraordinàries que ofereix el castellà com a llengua comuna per a totes les espanyoles i tots els espanyols i per a les ciutadanes i els ciutadans dels països de parla castellana, com a vehicle de comunicació i vertebració d'una de les comunitats culturals més importants del món.
8. Conéixer les diferents manifestacions i varietats del castellà, derivades de la seua expansió per Espanya i Amèrica, i valorar la unitat essencial de la llengua comuna per a tots els parlants de l'idioma.
9. Comprendre i valorar, a partir del coneixement de la realitat sociolingüística, la necessitat de recuperar un ús normalitzat del valencià, símbol d'identitat cultural i mitjà irrenunciable per a entendre la realitat de l'entorn i accedir al patrimoni cultural propi.
10. Analitzar els diferents usos socials del valencià i del castellà per a evitar els estereotips lingüístics que impliquen judicis de valor i prejudicis classistes, racistes o sexistes.
11. Apreciar les possibilitats que ofereix el valencià, llengua pròpia de la Comunitat Valenciana, com a vehicle de comunicació i de vertebració.
12. Conéixer els principis fonamentals de la gramàtica del valencià i del castellà, i reconéixer les diferents unitats de la llengua i les seues combinacions.
13. Aplicar, amb una certa autonomia, els coneixements sobre la llengua i les normes de l'ús lingüístic per a comprendre textos orals i escrits i per a escriure i parlar amb adequació, coherència, cohesió i correcció, tant en valencià com en castellà.
14. Comprendre textos literaris utilitzant els coneixements sobre les convencions de cada gènere, els temes i motius de la tradició literària i els recursos estilístics. Apreciar-ne les possibilitats comunicatives per a la millora de la producció personal.
15. Aproximar-se al coneixement de mostres rellevants del patrimoni literari i valorar-lo com una manera de simbolitzar l'experiència individual i col·lectiva en diferents contextos historicoculturals.

16. Conèixer i distingir les principals èpoques artístiques i literàries, els seus trets característics, les obres, i les autores i els autors més representatius de cada època. Conèixer les obres i els fragments representatius de les literatures de les llengües oficials de la Comunitat Valenciana.
17. Interpretar i utilitzar la lectura i l'escriptura com a fonts de plaer, d'enriquiment personal i de coneixement del món, i consolidar hàbits lectors per mitjà de textos adequats a l'edat.
18. Aprendre i utilitzar tècniques senzilles de maneig de la informació: cerca, elaboració i presentació amb l'ajuda dels mitjans tradicionals i l'aplicació de les noves tecnologies.
19. Utilitzar, amb una autonomia progressiva, els mitjans de comunicació social i les tecnologies de la informació per a obtenir, interpretar i valorar informacions de diversos tipus i opinions diferents.

CONTINGUTS DE L'ÀREA DE VALENCIÀ: LLENGUA I LITERATURA

El DOCV (núm. 5562/ 24-07-2007) estableix els següents continguts per al segon curs de l'ESO en l'assignatura de Valencià: llengua i literatura.

Bloc 1. Comunicació

- Funcions del llenguatge.
- Reconeixement de les diferències contextuais i formals rellevants entre comunicació oral i escrita, entre els usos col·loquials i formals, en els discursos aliens i en l'elaboració dels propis.
- Reconeixement d'alguns significats contextuais que poden adquirir les modalitats de l'oració.
- Mediació per a assegurar l'èxit de la comunicació oral i escrita. Actuació com a intermediari entre els interlocutors que no poden comprendre's de manera directa. Utilització de la interpretació oral, fent resums de la llengua de l'emissor, quan el receptor no comprén el missatge original.
- Tipologies textuais: exposició, narració, descripció, argumentació, conversa i diàleg.

1a. Habilitats lingüístiques. Escoltar, parlar i conversar

- Comprensió d'informacions d'actualitat procedents dels mitjans de comunicació audiovisual.
- Comprensió de textos orals utilitzats en l'àmbit acadèmic, amb especial atenció a la presentació de treballs i instruccions per a fer-los, a les exposicions orals breus i a l'obtenció d'informacions dels mitjans de comunicació en informatius i documentals.
- Exposició d'informacions tretes de diversos mitjans de comunicació posant en relleu les diferències observades en la manera de presentar uns mateixos fets.
- Presentació d'informacions, prèviament preparades, sobre temes d'interés per a l'alumnat, de manera ordenada i clara, amb ajuda de mitjans audiovisuals i de les tecnologies de la informació i la comunicació.
- Participació activa en situacions de comunicació pròpies de l'àmbit acadèmic, especialment en les propostes sobre la manera d'organitzar l'activitat, en l'aportació d'informacions útils per al treball en comú i en l'exposició d'informes breus sobre les tasques realitzades.
- Actitud de cooperació i de respecte en situacions d'aprenentatge compartit.
- Coneixement i ús de les estratègies i les normes per a l'intercanvi comunicatiu: escolta atenta, exposició clara, respecte del torn de paraula; participació fent aportacions, control de la impulsivitat, comentaris orals i juí personal respectuosos amb les sensacions, les experiències, les idees, les opinions i els coneixements dels altres, i atenció a les fórmules de cortesia.
- Utilització de la llengua per a prendre consciència dels coneixements, les idees i els sentiments propis i per a regular la conducta d'un mateix.

1b. Habilitats lingüístiques. Llegir. Comprensió de textos escrits

- Comprensió de textos propis de la vida quotidiana i de les relacions socials en àmbits pròxims a l'experiència de l'alumnat, com ara normes, avisos i comunicacions.
- Comprensió de textos dels mitjans de comunicació, especialment d'informació sobre fets, notícies i cròniques, tot considerant l'estructura del periòdic, en suport de paper i digital (seccions i gèneres), i els elements paratextuals.
- Comprensió de textos de l'àmbit acadèmic, amb atenció especial als expositius i explicatius; a les instruccions per a fer treballs; a la consulta, en diversos suports, de diccionaris, glossaris i altres fonts d'informació, com ara enciclopèdies i pàgines web educatives.
- Actitud reflexiva i crítica respecte a la informació disponible davant dels missatges que impliquen qualsevol tipus de discriminació, incloent-hi la manifestació de prejudicis lingüístics.

1c. Habilitats lingüístiques. Escriure. Composició de textos escrits

- Composició de textos propis de la vida quotidiana i de les relacions socials en àmbits pròxims a l'experiència de l'alumnat, amb especial atenció a la participació en fòrums i a les cartes de sol·licitud.
- Composició de textos propis dels mitjans de comunicació, especialment cròniques, destinats a un suport imprés i digital, a àudio o a vídeo.
- Composició, en suport de paper i digital, de textos propis de l'àmbit acadèmic, especialment resums, exposicions i explicacions senzilles, glossaris i informes de tasques i aprenentatges efectuats.
- Interés per la composició escrita com a font d'informació i aprenentatge, com a forma de comunicar les experiències i els coneixements propis, i com a forma de regular la conducta.

Bloc 2. Llengua i societat

- La variació geogràfica, social i estilística.
- L'estàndard.
- Consideració del valencià com a idioma propi de la Comunitat Valenciana, apte per a tot tipus d'usos funcionals i vehicle necessari de cultura.
- Acceptació de la conveniència i la necessitat de dominar el valencià i el castellà a la Comunitat Valenciana.
- Incorporació del valencià en tots els àmbits d'ús de la llengua i per a qualsevol funció comunicativa, en un procés de compromís personal en la recuperació cultural i la normalitat lingüística.
- Respecte per les sensacions i pels sentiments, les experiències, les idees, les opinions i els coneixements expressats pels parlants d'altres llengües.
- Ús d'un llenguatge no discriminatori i respectuós amb les diferències lingüístiques, culturals, ètniques o de gènere.
- Actitud de rebuig davant dels usos discriminadors de les llengües per raons de classe, lingüístiques, culturals, ètniques o de gènere, i davant d'estereotips i prejuís sobre les varietats lingüístiques i sobre els seus parlants.
- Consciència positiva de la diversitat lingüística i cultural existent en el context social i escolar, com a manifestació enriquidora a la qual s'aporta i de la qual es participa; condició necessària per a la integració adequada de les persones procedents d'altres països, societats i cultures.

Bloc 3. Coneixement de la llengua

3a. Fonètica i ortografia

- Sons i grafies. Principals normes fonètiques i ortogràfiques (I).

- Ús de l'accent gràfic i la dièresi en combinacions vocàliques (diftongs, triftongs, hiats).
- La puntuació. Ús dels signes d'exclamació i interrogació. Ús del guió, la ratlla, les cometes i el parèntesi.
- Coneixement i ús reflexiu de les normes ortogràfiques, el seu valor social i la necessitat de cenyir-se a la norma lingüística en els escrits.

3b. Norma culta de la llengua

- Observació dels diferents registres i dels factors que incideixen en l'ús de la llengua en diferents àmbits socials; valoració de la importància d'usar el registre adequat segons les circumstàncies de la situació comunicativa.
- Pronunciació dels grups cultes.
- Pronoms personals tòpics i àtons.
- Interrogatius.
- Lectura en veu alta: paràgrafs de distinta estructura. Funció distintiva de la dicció, l'entonació, la intensitat i la pausa.
- Lèxic: dialectalismes.

3c. Gramàtica

- L'oració simple. Subjecte i predicat. Tipus de complements. Classes d'oracions.
- Reconeixement del funcionament sintàctic del verb a partir del seu significat; identificació del subjecte i dels complements del verb, distingint entre argumentals i no argumentals; transformació d'oracions per a observar diferents papers semàntics del subjecte (agent, causa, pacient); utilització d'una terminologia sintàctica bàsica: oració; subjecte i predicat; predicat nominal i predicat verbal; subjecte, verb i complements; agent, causa i pacient.
- Identificació i ús reflexiu d'alguns connectors textuais, com els d'orde, explicatius i de contrast, i d'alguns mecanismes de referència interna, tant gramaticals (substitucions pronominals) com lèxics, especialment l'el·lipsi i l'ús d'hiperònims de significat concret.
- Coneixement i ús coherent de les formes verbals en els textos, amb especial atenció als diferents valors del present d'indicatiu.
- Ús de procediments per a compondre els enunciats amb un estil cohesionat, especialment la inserció d'expressions explicatives i la utilització de construccions de participi i de gerundi.
- Identificació i ús de les formes de dixi personal, temporal i espacial (demostratius, adverbis de temps i lloc) en textos orals i escrits.

3d. Lèxic

- Polisèmia, homonímia, sinonímia i antonímia.

Bloc 4. Educació literària

- Desenvolupament de l'autonomia lectora i valoració de la literatura com a font de coneixement del patrimoni cultural valencià i d'altres cultures.
- Els gèneres literaris. Trets característics. Diferenciació dels principals subgèneres literaris a través de la lectura comentada de diverses obres adequades a l'edat.
- La lírica: el ritme i la rima. Mètrica. Versos i estrofes. Lectura comentada i recitació de poemes, posant atenció al valor simbòlic del llenguatge poètic i al sentit dels recursos retòrics més importants, reconeixent els procediments de la versificació i valorar la funció de tots aquests elements en el poema.
- La narrativa: estructura. L'èpica, el conte i la novel·la. Lectura comentada de relats, comparar

i contrastar temes i elements de la història, formes d'inici, desenvolupament cronològic, desenllaços...

- El teatre: text i representació. Aspectes generals de la tragèdia i de la comèdia. Lectura comentada i dramatitzada de fragments d'obres teatrals; reconèixer alguns subgèneres; posar atenció a l'estructura i als components del text teatral i a les possibilitats de plasmació en una representació teatral.
- Composició de textos d'intenció literària utilitzant alguns dels aprenentatges adquirits en les lectures comentades.
- Contacte, a través de la lectura, amb les autores i els autors de literatura juvenil i general més rellevants de la pròpia cultura i de la cultura universal, tant clàssica com moderna.
- Foment de la lectura per mitjà del contacte amb autores i autors en visites al centre, la lectura de ressenyes i la participació en altres actuacions d'animació lectora (presentacions de llibres, sessions de llibrefòrum, etc.) per a consolidar l'hàbit lector, formar amb sentit crític les preferències personals en la selecció de llibres, i gust per compartir sentiments i emocions suscitats per l'experiència lectora.

Bloc 5. Tècniques de treball

- Ús de diccionaris especialitzats (sinònims, refranys, locucions, dubtes, etc.) i de correctors ortogràfics sobre textos en suport digital.
- Interpretació de les informacions lingüístiques que proporcionen els diccionaris escolars, especialment sobre classes de paraules, sobre relacions semàntiques del lèxic (polisèmia, homonímia, sinonímia, antonímia...) i sobre normativa.
- Anàlisi: estratègies per a una lectura correcta i tècniques per a la presa d'anotacions.
- Síntesi: pràctica en l'elaboració d'esquemes, resums i mapes conceptuals.
- Utilització progressivament autònoma de les biblioteques (del centre, virtuals, etc.) i de les tecnologies de la informació i la comunicació, com a font d'informació i de models per a la composició escrita.
- Presentació de la informació. Tractament informàtic de textos (II).
- Interés per la bona presentació dels textos escrits tant en suport de paper com digital, i respecte per les normes gramaticals, ortogràfiques i tipogràfiques (titulació, espais, marges, paràgrafs, etc.).

OBJECTIUS ESPECÍFICS DE *DIÀLEGS-2*

UNITAT 1 Farem vacances. (pàgs. 8-33)

OBJECTIUS ESPECÍFICS. En acabar la unitat els aprenents han de ser capaços de:

1. Expressar oralment i per escrit les preferències d'un viatge, els preparatius i les experiències viscudes.
2. Elaborar textos narratius, com ara quaderns i relats de viatges basats en anècdotes personals.
3. Interpretar la lectura de fragments narratius relacionats amb els relats i els llibres de viatge (com ara *Viatge a Winona* d'Armand Company).
4. Distingir les característiques més rellevants dels gèneres literaris: poesia, narrativa, teatre i assaig.
5. Reconèixer les diferències entre llenguatge i llengua.
6. Analitzar diferents situacions comunicatives atenent els elements que participen en cada acte de comunicació.
7. Observar i descriure la pròpia actuació oral en públic.
8. Valorar la importància de l'expressió oral en públic.
9. Utilitzar el vocabulari relacionat amb els objectes habituals en els viatges.
10. Aplicar els conceptes de polisèmia i monosèmia.
11. Identificar les categories gramaticals o classes de mots.
12. Saber i analitzar els components bàsics de l'oració: subjecte i predicat.
13. Saber l'alfabet i distingir-hi les lletres, els dígrafs i les lletres compostes.
14. Utilitzar els signes de puntuació (el punt, la coma i el punt i coma).

UNITAT 2 De cine! (pàgs. 34-61)

OBJECTIUS ESPECÍFICS. En acabar la unitat els aprenents han de ser capaços de:

1. Distingir tema i argument.
2. Explicar oralment i per escrit el tema, el gènere i l'argument de pel·lícules d'actualitat i de pel·lícules il·lustrades amb vinyetes.
3. Expressar oralment l'opinió personal sobre un gènere cinematogràfic determinat.
4. Participar activament en jocs d'endevinalles relacionats amb el món del cinema.
5. Valorar positivament l'ús del valencià en el món del cinema.
6. Saber les característiques i l'estructura de diferents gèneres narratius: el conte, la novel·la, la faula i la rondalla.
7. Expressar oralment i per escrit el tema i l'estructura d'un text narratiu.
8. Narrar de viva veu contes bé coneguts o bé inventats col·lectivament, fent servir recursos lingüístics que intenten atraure l'atenció de l'oient i plàstics, com ara, les il·lustracions amb dibuixos.
9. Valorar el treball dels companys fent servir fitxes d'observació que avaluen les narracions realitzades.
10. Explicar la variació lingüística com a resultat de l'adequació a situacions comunicatives diverses.
11. Conèixer els diferents tipus de variació lingüística: la variació geogràfica, la variació social, la variació temporal o diacrònica i la variació funcional.
12. Expressar-se oralment en públic amb una consciència adequada i amb un control suficient del llenguatge corporal i del temor.
13. Avaluar la competència comunicativa de diferents parlants en situacions concretes mitjançant l'aplicació d'una fitxa d'observació. Aquest objectiu serà present en la resta d'unitats; així, doncs, i per evitar reiteracions, només el formularem ací.

14. Utilitzar el vocabulari relacionat amb els oficis, especialment els relacionats amb el món del cinema.
15. Ser conscients del fenomen de la polisèmia i ser capaç de cercar, quan caldrà, expressions més precises.
16. Analitzar l'oració en els components; en aquest cas, el sintagma nominal (SN) i el sintagma verbal (SV).
17. Identificar i analitzar el complement del nom (CN) del SN.
18. Utilitzar els pronoms personals forts.
19. Aplicar la correspondència entre el so i la grafia de les consonants.
20. Utilitzar els signes de puntuació (els dos punts i els punts suspensius).

UNITAT 3 Els astres i nosaltres (pàgs. 62-87)

OBJECTIUS ESPECÍFICS. En acabar la unitat els aprenents han de ser capaços de:

1. Interpretar textos instructius, com ara els tests de personalitat.
2. Saber i prendre una actitud crítica davant els costums i les supersticions més arrelats en les nostres tradicions.
3. Analitzar l'estructura de textos predictius, com ara els horòscops i els butlletins meteorològics...
4. Descriure oralment i per escrit les característiques físiques i psicològiques (positives i negatives) de personatges coneguts.
5. Llegir i gaudir amb la lectura de textos narratius, com ara la novel·la *L'illa del faraó* de Joan Pla.
6. Identificar les característiques de textos narratius, com ara la novel·la.
7. Conèixer els diferents tipus de novel·la pel que fa a la temàtica.
8. Identificar les diferents veus d'un text narratiu.
9. Conèixer les diferències entre un narrador historiador i un narrador-actor.
10. Conèixer les característiques del diàleg d'estil directe i el d'estil indirecte.
11. Conèixer algunes dades bàsiques sobre l'evolució de la novel·la des de l'Edat Mitjana fins als nostres dies.
12. Conèixer dades bàsiques sobre la vida i l'obra d'algun dels nostres novel·listes més rellevants.
13. Mostrar actituds positives cap a la investigació mitjançant l'accés a fonts de documentació escrita i audiovisual entorn la vida i l'obra dels nostres novel·listes.
14. Identificar el registre lingüístic que s'utilitza en una situació comunicativa determinada.
15. Fer servir el llenguatge corporal com a instrument per a transmetre informació, actituds, sentiments i cridar l'atenció del públic.
16. Interpretar actituds, sentiments i opinions expressades per mitjà del llenguatge corporal.
17. Utilitzar el vocabulari relacionat amb els vents del món i els fenòmens meteorològics.
18. Distingir mots homòfons de mots homògrafs.
19. Identificar i analitzar les classes d'oracions segons el predicat en atributives, predicatives i impersonals.
20. Utilitzar les formes dels pronoms febles (forma reforçada, elidida, reduïda i plena).
21. Aplicar els conceptes de síl·laba, síl·laba àtona i tònica, diftong i hiat, les normes d'accentuació i l'ús de la dièresi.

UNITAT 4 Tal com som o no? (pàgs. 88-119)

OBJECTIUS ESPECÍFICS. En acabar la unitat els aprenents han de ser capaços de:

1. Explicar de viva veu i amb fluïdesa les diferents expressions de la cara i els estats d'ànim de les persones segons aqueixa expressió.
2. Analitzar les marques lingüístiques del textos descriptius: el retrat.
3. Distingir en el retrat la descripció objectiva, la caricaturesca i la idealitzada.
4. Elaborar retrats segons el tipus de descripció.
5. Reconèixer els textos poètics com a gènere literari.
6. Distingir entre poesia èpica i poesia lírica.
7. Conèixer les característiques de la poesia narrativa en vers: la poesia èpica i els romanços.
8. Identificar la metàfora com un recurs estilístic característic dels textos descriptius.
9. Valorar i reconèixer l'argot com a fenomen de la variació social de la llengua.
10. Produir textos orals i escrits en registres diversos i en registre mitjà, quant a la formalitat.
11. Fer servir el volum i l'entonació adequats a una situació d'expressió oral formal en públic i com a instruments de transmissió d'informació.
12. Utilitzar el vocabulari, les frases fetes i les malalties relacionades amb les parts del cos.
13. Identificar el concepte d'antonímia i aplicar-lo com a recurs per a la precisió en l'expressió.
14. Distingir i analitzar les classes d'oracions predicatives en actives i passives i en transitives, intransitives, reflexives i recíproques.
15. Conèixer el concepte de complement verbal i identificar el complement directe (CD).
16. Utilitzar les formes dels pronoms febles de complement directe (determinat; indeterminat, quantificat o indefinit; neutre o oració subordinada equivalent a un demostratiu neutre).
17. Discriminar fonèticament els sons vocàlics de la *e* oberta i tancada i de la *o* oberta i tancada i fer la correspondència ortogràfica que es deriva en les normes d'accentuació.
18. Utilitzar els signes de puntuació (el parèntesi i el guió).

UNITAT 5 Estic per tu (pàgs. 120-149)

OBJECTIUS ESPECÍFICS. En acabar la unitat els aprenents han de ser capaços de:

1. Expressar oralment i per escrit gustos i preferències en les relacions amoroses i d'amistat.
2. Conèixer i valorar el diari personal com a text personal i com a gènere literari.
3. Identificar els elements lingüístics característics del diari personal.
4. Redactar un fragment d'un diari personal.
5. Reconèixer la poesia lírica com a gènere literari especialment indicat per a expressar els sentiments humans.
6. Identificar els principals recursos formals i tradicionals de la poesia lírica: les regles mètriques, les estròfiques i les rítmiques.
7. Valorar positivament que tota llengua, i també la nostra, és un conjunt de varietats geogràfiques.
8. Conèixer els territoris on es parla la nostra llengua.
9. Fer servir la velocitat i l'articulació de sons adequades a una situació d'expressió oral formal en públic i com a instruments de transmissió d'informació.
10. Utilitzar el vocabulari relacionat amb les parts del dia i amb les activitats que fem al llarg del dia.
11. Identificar el concepte de sinonímia com a mecanisme per a enriquir la capacitat de comunicació i de precisió en l'expressió i fer-lo servir en contextos donats.
12. Fer servir els geosinònims més importants i corrents del camp semàntic dels aliments.
13. Distingir i analitzar les classes d'oracions segons l'actitud del parlant en enunciatives

(o asseveratives), interrogatives, exclamatives, imperatives (o exhortatives), optatives (o desideratives) i dubitatives.

14. Utilitzar les formes dels pronoms febles de complement indirecte (CI).
15. Sistematitzar l'ús de les formes del present d'indicatiu dels verbs irregulars ser, estar, voler, tenir, poder i fer.
16. Utilitzar els interrogatius què, qui, quin, quina, quins, quines, quant (de), quanta, quants, quantes, on, quan, com i per què.
17. Discriminar auditivament i articular correctament els sons [i] de **servei** i [λ] **cervell**.
18. Aplicar les normes ortogràfiques de les consonants **m, n, ny, ll** i de la semivocal **i**.
19. Utilitzar adequadament els signes de puntuació (la interrogació i l'exclamació).

UNITAT 6 De festa en festa (pàgs. 150-175)

OBJECTIUS ESPECÍFICS. En acabar la unitat els aprenents han de ser capaços de:

1. Reconèixer i valorar els herois del còmic, del cinema, de la cançó i de la rondallística com a part integrant de la literatura i la cultura popular.
2. Valorar positivament la cançó i caracteritzar-la com a integrant dels textos poètics.
3. Analitzar i caracteritzar la biografia com a gènere textual narratiu.
4. Deduir, sintetitzar i verbalitzar informació partint de dades rebudes oralment, escrites o a través d'una imatge.
5. Escriure la biografia d'algú a partir de l'obtenció de dades de fonts diverses.
6. Conèixer i valorar la lírica popular valenciana com a part integrant de la cultura i la llengua popular.
7. Caracteritzar les endevinalles i els embarbussaments com a jocs lingüístics i literaris.
8. Elaborar un recull d'endevinalles i embarbussaments.
9. Conèixer els dos grans blocs dialectals, l'oriental i l'occidental, dins el qual se situa el valencià.
10. Identificar i fer servir els recursos conceptuals o retòrics bàsics propis de l'expressió oral formal en públic (comparació, anècdota, acudit, citacions, refrany, metàfora...).
11. Conèixer el concepte de sinonímia referit especialment als geosinònims i utilitzar-lo en contextos comunicatius concrets.
12. Identificar i analitzar els complements circumstancials (CC), el complement agent (CAgent) i els complements de règim verbal (CR).
13. Utilitzar els pronoms febles que fan les funcions de complement circumstancial (CC) i complement de règim verbal (CR).
14. Sistematitzar l'ús dels temps del passat més habituals (el passat perifràstic, el passat simple, l'imperfet d'indicatiu i el perfet).
15. Aplicar les normes de l'apostrofació i la contracció.
16. Utilitzar els signes de puntuació (les cometes).

UNITAT 7 Tasta-ho, tasta-ho! (pàgs. 176-199)

OBJECTIUS ESPECÍFICS. En acabar la unitat els aprenents han de ser capaços de:

1. Reconèixer i fer servir l'esquema textual instructiu a partir de les receptes de cuina.
2. Elaborar textos instructius com ara una recepta de cuina.
3. Valorar positivament el consum equilibrat d'aliments.
4. Utilitzar el vocabulari dels aliments.
5. Reconèixer el teatre com a gènere literari, amb el doble vessant de text i d'espectacle.

6. Elaborar peces teatrals a partir d'un guió donat.
7. Conèixer el concepte de variació diacrònica de la llengua o variació al llarg del temps.
8. Explicar l'evolució diacrònica com a procés de canvi acumulatiu i transmés de generació en generació.
9. Identificar el català com una de les llengües romàniques.
10. Identificar i fer servir els recursos instrumentals útils per a l'expressió oral formal en públic (dibuixos, gràfiques, fotografies, realia o objectes reals, mitjans electrònics i de projecció).
11. Conèixer i distingir els conceptes de manlleu lingüístic i barbarisme.
12. Aplicar mecanismes de correcció lèxica per a evitar la introducció de barbarismes en contextos socials de minorització lingüística.
13. Analitzar les oracions atributives i conèixer els tipus d'atribut.
14. Analitzar els complements atributius i el complement predicatiu i utilitzar els pronoms febles que en fan les funcions corresponents.
15. Utilitzar els adverbis i les locucions adverbials.
16. Fer servir correctament el present d'indicatiu.
17. Utilitzar la norma ortogràfica del guionet.

UNITAT 8 Què et sembla? (pàgs. 200- 223)

OBJECTIUS ESPECÍFICS. En acabar la unitat els aprenents han de ser capaços de:

1. Expressar l'opinió pròpia sobre temes d'actualitat i d'interés per als joves.
2. Analitzar les característiques formals dels textos argumentatius com ara els articles d'opinió.
3. Elaborar textos argumentatius sobre temes diversos.
4. Conèixer l'evolució del teatre des dels orígens fins a l'actualitat.
5. Identificar els espais escenogràfics, els subgèneres i les característiques del teatre com gènere literari.
6. Valorar la varietat estàndard de la llengua com a la varietat superadora de la variació dialectal o diatòpica.
7. Fer servir la normativa lingüística en l'expressió oral formal tenint en compte l'adequació al context en què es trobe i els criteris de correcció.
8. Explicar el concepte de vocabulari d'especialitat i distingir els textos d'especialitat dels textos col·loquials.
9. Entendre el concepte d'oració composta i distingir els diferents tipus d'oracions compostes.
10. Fer servir correctament el present de subjuntiu.
11. Realitzar correctament els enllaços, els emmudiments i les sonoritzacions derivats del context en què apareixen els sons dins la frase (fonètica sintàctica).

I, CONTACTE

II, COMUNICACIÓ I TEXTOS

III, LITERATURA

UNITAT 1 pàg. 8

FAREM VACANCES OBRI L'ULL SI VOLS SABER

- Els quaderns de viatges

- Els gèneres literaris

UNITAT 2 pàg. 34

DE CINE! SUBHASTA D'OBJECTES DE CINE

- La cartellera d'espectacles.
- Tema i argument

- Els textos narratius (1): el conte

UNITAT 3 pàg. 62

ELS ASTRES I NOSALTRES ETS UNA PERSONA SUPERSTICIOSA?

- Els textos predictius: l'horòscop

- Els textos narratius (i 2): la novel·la
- Gèneres de la novel·la
- Els diferents tipus de narradors
- Els diàlegs
- Els nostres novel·listes

UNITAT 4 pàg. 88

TAL COM SOM O NO? L'ESPILL DE L'ÀNIMA

- Els textos descriptius: el retrat
- Descripció objectiva, caricaturesca i idealitzada

- La poesia (1): èpica i lírica
- La poesia narrativa en vers: la poesia èpica
- El romanç

IV, LES PERSONES I LES LLENGÜES

V, TALLER D'EXPRESSION ORAL

VI, CONEGUEM LA LLENGUA

• Les persones: éssers que es comuniquen

• Parlar bé en públic: una necessitat

Lèxic

- Anem d'excursió
- Polisèmia i monosèmia (1)

Morfologia i sintaxi

- Les categories gramaticals
- L'oració (1): components de l'oració (subjecte i predicat)

Ortografia i fonètica

- L'alfabet: lletres i dígrafs
- Els signes de puntuació (1): el punt, la coma i el punt i coma

• L'ús de la llengua: una realitat diversa. La variació (1)

• Parlar bé en públic: perdre la por
• El llenguatge corporal

Lèxic

Els oficis

La polisèmia (i 2) i la precisió en l'expressió

Morfologia i sintaxi

- L'oració (2): components de l'oració (el sintagma nominal i el sintagma verbal)
- El complement del nom (CN)
- Els pronoms personals forts

Ortografia i fonètica

- La correspondència entre so i grafia: les consonants
- Els signes de puntuació (2): els dos punts i els punts suspensius

• La variació (2): els registres lingüístics: col·loquial, mitjà i formal
• Factors que condicionen el registre lingüístic

• Parlem amb el cos: el llenguatge corporal (i 2)

Lèxic

- Els vents del món i els fenòmens meteorològics
- Homonímia: paraules homòfones i paraules homògrafes

Morfologia i sintaxi

- L'oració (3): les classes d'oracions segons el predicat
- Els pronoms febles (1): em, et, es, ens i us

Ortografia i fonètica

- La síl·laba: síl·laba tònica i síl·laba àtona
- La diftongació: diftong i hiat
- Les normes d'accentuació
- L'ús de la dièresi

• La variació (3): La variació social: els argots

• La veu: el gran instrument (1)

Lèxic

- Les parts del cos
- L'antonímia

Morfologia i sintaxi

- L'oració (4): les classes d'oracions predicatives
- Els complements verbals (1): el complement directe (CD)
- Els pronoms febles (2): els pronoms febles de complement directe

Ortografia i fonètica

- El vocalisme: vocals obertes i vocals tancades
- Els signes de puntuació (3): el parèntesi i el guió

I. CONTACTE

II. COMUNICACIÓ I
TEXTOS

III. LITERATURA

UNITAT 5
pàg. 120

ESTIC PER TU
BÚSTIA SENTIMENTAL

- El diari personal

- La poesia (2): la poesia lírica

UNITAT 6
pàg. 150

DE FESTA EN FESTA
ON SÓC JO?

- La cançó
- La biografia

- La poesia (i 3): la poesia popular

UNITAT 7
pàg. 176

TASTA-HO,
TASTA-HO!
QUINA FAM!

- Els textos instructius. Les receptes de cuina

- El teatre (1): molt més que literatura

UNITAT 8
pàg. 200

QUÈ ET SEMBLA?
ENQUESTA

- El text argumentatiu

- Teatre (i 2): orígens i tècniques

IV, LES PERSONES I LES LLENGÜES

V, TALLER D'EXPRESSION ORAL

VI, CONEGUEM LA LLENGUA

<ul style="list-style-type: none"> • La variació (4): la variació geogràfica. Els dialectes (1) 	<ul style="list-style-type: none"> • La veu: el gran instrument (i 2) 	<p>Lèxic</p> <ul style="list-style-type: none"> • Les parts del dia i les coses que fem al llarg del dia • La sinonímia (1) <p>Morfologia i sintaxi</p> <ul style="list-style-type: none"> • L'oració (i 5): les classes d'oracions segons l'actitud del parlant • Els complements verbals (2): el complement indirecte (CI) • Morfologia verbal (1): revisió dels verbs irregulars • Els interrogatius <p>Ortografia i fonètica</p> <ul style="list-style-type: none"> • L'ortografia de m, n, ny, ll, i • Fonètica: [λ]/[i] • Els signes de puntuació (4): la interrogació i l'exclamació
<ul style="list-style-type: none"> • La variació (5): la variació geogràfica. Els dialectes (i 2) 	<ul style="list-style-type: none"> • Els mitjans per a fer-se entendre (1): els recursos conceptuals o retòrics 	<p>Lèxic</p> <ul style="list-style-type: none"> • La sinonímia (i 2): els geosinònims <p>Morfologia i sintaxi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Els complements verbals (3): els complements circumstancials (CC), el complement agent (CAgent) i els complements de règim verbal (CR) • Morfologia verbal (2): revisió dels temps del pasat <p>Ortografia i fonètica</p> <ul style="list-style-type: none"> • L'apostrofació i la contracció • Els signes de puntuació (i 5): les cometes
<ul style="list-style-type: none"> • La variació (i 6): la variació diacrònica. La llengua al llarg del temps 	<ul style="list-style-type: none"> • Els mitjans per a fer-se entendre (i 2): els recursos instrumentals 	<p>Lèxic</p> <ul style="list-style-type: none"> • Les aïnes (eines, atifells o estris) de cuina • Els manlleus i els barbarismes lèxics <p>Morfologia i sintaxi</p> <ul style="list-style-type: none"> • L'oració (6): les oracions atributives • Els complements verbals (i 4): els complements atributius i el complement predicatiu • L'adverbi • Morfologia verbal (3): revisió del present d'indicatiu <p>Ortografia i fonètica</p> <ul style="list-style-type: none"> • El guionet
<ul style="list-style-type: none"> • La variació estàndard 	<ul style="list-style-type: none"> • La correcció i l'adequació lingüístiques 	<p>Lèxic</p> <ul style="list-style-type: none"> • El vocabulari especialitzat <p>Morfologia i sintaxi</p> <ul style="list-style-type: none"> • L'oració (i 7): les oracions compostes • Morfologia verbal (i 4): revisió del present de subjuntiu <p>Ortografia i fonètica</p> <ul style="list-style-type: none"> • La fonètica sintàctica: els enllaços, els emmudiments i les sonoritzacions

CRITERIS D'AVALUACIÓ

El DOCV (núm. 5562/ 24-07-2007) estableix els següents criteris d'avaluació per al segon curs de l'ESO en l'assignatura de Valencià: llengua i literatura.

1. Captar les idees essencials i les intencions de textos orals, de diferent tipus i distint nivell de formalització, i reproduir-ne el contingut en textos orals o escrits. Utilitzar la llengua per a adquirir nous coneixements.
2. Aplicar els coneixements sobre el valencià i el castellà i les normes de l'ús lingüístic per a solucionar problemes de comprensió de textos orals i escrits i per a compondre i revisar, de manera progressivament autònoma, els textos propis d'aquest curs.
3. Participar en situacions de comunicació, dirigides o espontànies, respectant les normes de la comunicació: usar el torn de paraula; organitzar el discurs, escoltar i incorporar les intervencions dels altres.
4. Valorar el valencià com a vehicle de comunicació i usar-lo progressivament en situacions formals i informals. Incorporar el valencià a tots els àmbits d'ús de la llengua, especialment a l'àmbit acadèmic com a vehicle d'aprenentatge.
5. Fer ús de la mediació per a assegurar l'èxit de la comunicació oral i escrita. Actuar com a intermediari entre els interlocutors que no poden comprendre's de manera directa. Utilitzar la interpretació oral, fent resums de la llengua de l'emissor, quan el receptor no comprén el missatge original.
6. Reconèixer en un text les diferents funcions del llenguatge.
7. Reconèixer i ser capaç d'utilitzar els diferents tipus de textos (expositius, narratius, descriptius, argumentatius, conversacionals i dialogats) i les seues estructures formals.
8. Reconèixer, junt amb el propòsit i la idea general, idees, fets o dades rellevants en textos orals d'àmbits socials pròxims a l'experiència de l'alumnat i de l'àmbit acadèmic; captar la idea global i la rellevància d'informacions sentides en ràdio o en televisió i seguir instruccions per a realitzar autònomament tasques d'aprenentatge.
9. Fer exposicions orals senzilles sobre temes que tinguen interès per a l'alumnat i que siguen pròxims al seu entorn, amb l'ajuda de mitjans audiovisuals i de les tecnologies de la informació i la comunicació, de manera ordenada i fluida, ajustant-se a un pla o guió previ; seguir un orde lògic en la presentació d'informacions i arguments; adequar el llenguatge utilitzat al contingut i a la situació comunicativa; mantenir l'atenció del receptor.
10. Sintetitzar oralment el sentit global de textos escrits expositius i argumentatius, identificar-ne les intencions, diferenciar les idees principals i secundàries, reconèixer possibles incoherències o ambigüitats en el contingut i aportar una opinió personal.
11. Elaborar el resum d'una exposició o argumentació oral sobre un tema específic i conegut, reflectint els principals arguments i punts de vista dels participants.
12. Integrar informacions procedents de diferents textos sobre un tema, a fi d'elaborar un text de síntesi en què es reflectisquen tant les informacions principals i punts de vista trobats com el punt de vista propi.
13. Extraure informacions concretes i identificar el propòsit en textos escrits d'àmbits socials pròxims a l'experiència de l'alumnat; seguir instruccions de certa extensió en processos poc complexos; identificar el tema general i els temes secundaris; i distingir com està organitzada la informació. Aplicar tècniques d'organització d'idees, com ara esquemes jeràrquics o mapes conceptuals.

14. Narrar, exposar, explicar, resumir i comentar en suport de paper i digital; usar el registre adequat; organitzar les idees amb claredat; enllaçar els enunciats en seqüències lineals cohesionades; respectar les normes gramaticals, ortogràfiques i tipogràfiques. Valorar la importància de planificar i revisar el text. Redactar cròniques periodístiques breus organitzant la informació de manera jeràrquica.
15. Conèixer la diversitat lingüística d'Europa, la realitat plurilingüe i pluricultural d'Espanya i de la Comunitat Valenciana. Valorar esta diversitat com un patrimoni que ens enriqueix a tots i a totes. Considerar les diferents situacions que plantegen les llengües en contacte.
16. Identificar els trets lingüístics propis de distints usos geogràfics, socials i estilístics de la llengua, per mitjà de l'observació directa i la comparació de produccions diverses.
17. Conèixer una terminologia lingüística bàsica en les activitats de reflexió sobre l'ús. Conèixer i aplicar correctament les normes d'accentuació vigents. Conèixer l'estructura de l'oració i les diferents classes d'oració. Esbrinar les principals relacions de significat.
18. Incorporar la lectura i l'escriptura com a mitjans d'enriquiment personal.
19. Conèixer els gèneres literaris. Identificar el gènere a què pertany un text literari llegit en la seua totalitat, reconèixer-ne els elements estructurals bàsics, els grans tipus de recursos lingüístics i emetre una opinió personal. Aprendre a classificar els textos llegits per gèneres literaris.
20. Exposar una opinió sobre la lectura personal d'una obra completa adequada a l'edat; reconèixer l'estructura de l'obra i els elements del gènere; valorar l'ús del llenguatge i el punt de vista de l'autor; diferenciar contingut literal i sentit de l'obra, i relacionar el contingut amb la pròpia experiència.
21. Utilitzar els coneixements literaris en la comprensió i la valoració de textos breus o fragments, considerant els temes i motius de la tradició, la caracterització dels subgèneres literaris, la versificació, l'ús del llenguatge i la funcionalitat dels recursos retòrics en el text.
22. Compondre textos, en suport de paper i digital, prenent com a model textos literaris llegits i comentats en l'aula, o realitzar-hi algunes transformacions. Conèixer el procés que porta del text dramàtic a la representació teatral.
23. Aprendre i utilitzar tècniques senzilles de maneig de la informació: busca, elaboració i presentació, amb ajuda dels mitjans tradicionals i l'aplicació de les noves tecnologies. Planificar i dur a terme, individualment o en equip, la consulta de diccionaris especialitzats i obres de consulta diverses, en el marc de treballs senzills d'investigació. Utilitzar els processadors de textos i ser capaç d'aplicar-los a treballs senzills d'investigació, fent ús dels mitjans informàtics complementaris (Internet, bases de dades, CD-ROM, processadors de textos, etc.).
24. Identificar, en textos orals i escrits, imatges i expressions que denoten alguna forma de discriminació (de gènere, social, relacionada amb el grup ètnic, etc.), evitar-ne l'ús i utilitzar el llenguatge com a mitjà de resolució de conflictes.

Farem vacances (pàgs. 8-33)

U1

En acabar l'estiu i en començar el curs, el nucli temàtic de les **vacances** i els **viatges** resulta especialment engrescador. En **CONTACTE** i en **COMUNICACIÓ I TEXTOS**, treballem textos característics d'aquestes situacions com els **quaderns de viatge**. Incidim particularment sobre els camps lèxics dels **esports**, dels **objectes d'acampada** i de les **activitats de muntanya**, les de **vora mar** i dels **viatges**. Pel que fa a la **LITERATURA**, comencem amb una introducció als grans **gèneres literaris**: narrativa, poesia, teatre i assaig. En l'apartat **LES PERSONES I LES LLENGÜES**, presentem **l'esquema sobre la comunicació** aplicat a la variació lingüística. El **TALLER D'EXPRESSIÓ ORAL** comença remarcant la importància de la **competència comunicativa oral** i convida l'alumnat a reflexionar sobre la seua pròpia actuació en aquest àmbit. Finalment, en **CONEGUEM LA LLENGUA** trobareu activitats sobre el **lèxic dels viatges i les excursions**, i sobre els conceptes de **polisèmia** i **monosèmia**; tot seguit, aprofundim en conceptes gramaticals fonamentals: les **categories gramaticals** i les **parts de l'oració**; i, en ortografia i fonètica, introduïm l'**alfabet** (lletres i dígrafs) i fem una primera aproximació a alguns **signes de puntuació** (el punt, la coma i el punt i coma).

I. CONTACTE (pàgs. 8-9) Obri l'ull si vols saber

1. (pàg. 8)

Activitat oral. Requereix una bona dosi d'atenció per part de l'alumnat i la capacitat incitadora del docent que haurà de conduir la recerca i excitar la imaginació durant la conversa. S'ha de procurar que en aquest treball oral aparega el màxim de vocabulari del camp semàntic de la muntanya i els viatges.

Respostes orientatives i algunes pistes o dubtes sobre la Lluna:

- a) Material d'acampada i muntanya: motxilla, tenda de campanya, martell i piolets, botes, estoreta, càmping gas, mapes...
- b) Al Pirineu lleidatà, de càmping, concretament a l'estació d'esquí i centre de vacances de Super-spot, situada entre la població de Llavorsí i la Vall d'Àneu, on se solen practicar en temporada estival esports d'aigua i aventura: ràfting, piragüisme, muntar a cavall, excursionisme...
- c) Amb autobús des d'Alacant amb escales a Barcelona i Lleida. Va utilitzar el carnet jove per a obtenir descompte.
- d) Esports d'aventura, muntar a cavall, piragüisme, fer-se un "amic"...
- e) Paisatges d'alta muntanya, fauna, flora, ...
- f) Es va fer un amic especial, ja que apareix la Lluna agafada de la mà d'un xic. Qui deu ser? Es va trencar un braç i va haver d'anar a l'Hospital General de Lleida. ¿Se'l va trencar muntant a cavall, fent rappel o entropessant mentre mirava els ulls d'un xicot de muntanya? Va fer moltes fotos.
- g) S'ha dut un llibre de cuina. I potser el ... "cor robat"?

Respostes orientatives i algunes pistes o dubtes sobre el Jonàs:

- a) Portava una maleta de rodes plena de roba còmoda i informal: pantalons, samarretes, esparde-nyes esportives, un despertador, ulleres de sol...
- b) A Los Angeles i Nova York. S'hostatjava en un hotel.

- c) Amb tren el trajecte Gandia-València i amb avió el de València-Madrid, Madrid-Nova York, Nova York-Los Angeles.
- d) Aprendre anglès, recórrer les dues ciutats americanes, conèixer l'actriu Winona Ryder...
- e) A Nova York, passejar i muntar a l'Empire State, comprar records de les Torres Bessones, fer fotos... A Los Angeles, visitar el Museu d'Art Contemporani, anar a Hollywood per conèixer Winona Ryder. Anar a un partit de bàsquet.
- f) Va patir un segrest l'avió en què viatjava? Va ser un 11 de setembre? Va tenir un atac de nervis o un atac d'amor i va haver de prendre tranquil·lizants? Per què portava el despertador a les 5:32?...
- g) Un disc de cançons inspirades en Los Angeles, una samarreta de record de L.A., una reproducció de les Torres Bessones, un autògraf, fotos...

2. (pàg. 9)

Activitat oral de resposta oberta. Com a activitat complementària els podem proposar la realització de debats curts sobre dues alternatives oposades:

- On preferiu allotjar-vos en vacances, en un hotel o en un càmping?
- Quins avantatges i quins inconvenients té passar l'estiu a la platja o a la muntanya?
- L'agost és el mes preferit per a fer viatges en vacances. Compartiu vosaltres aquesta predilecció?

II. COMUNICACIÓ I TEXTOS (pàgs. 10-17)

Els quaderns de viatges: l'art de viatjar

Treballem en aquest apartat textos relacionats amb el nucli temàtic de les vacances i els viatges, concretament, el dietari de viatges. Creem situacions comunicatives versemblants i que introdueixen l'alumnat en la pràctica d'aquesta mena de textos.

1. (pàgs. 10-13)

Activitat de comprensió lectora i expressió oral. També funciona com a activitat preparatòria o d'expectativa de la lectura central de la unitat (activitat 2, pàg. 14-17), ja que n'avança alguns dels aspectes més interessants. Així per exemple, trobem els protagonistes coneguts, la Lluna i el Jonàs, del *CONTACTE*. El Jonàs és a la vegada el protagonista narrador de la lectura de l'activitat 2.

L'activitat està concebuda, també, com a model d'alguna de les activitats finals (act.6. pàg. 17) d'aquest bloc, com són les de redacció i presentació, en forma de quadern de viatge, dels records d'unes vacances.

Cal fer, primerament, l'explotació oral del desplegament de material gràfic que presenta l'activitat. Ho farem pel procediment habitual de preguntes dirigides pel professor/-a. Podem fer-ne unes abans de la lectura col·lectiva dels textos i unes altres després. Així, per exemple, podem fer preguntes del tipus:

- Coneixeu algun dels personatges protagonistes dels quaderns?
- S'assembla el personatge Xavier Morena, a algun professor del centre?
- En quins continents o països es troben les destinacions d'aquests viatgers?
- Com s'anomenen les barques que apareixen al quadern núm. 1?
- Qui pot ser el Jordi, del quadern núm. 2? Confirma alguna de les suposicions que s'havien fet en el *CONTACTE*?
- Heu escrit mai algun diari durant un viatge o unes vacances?

- Heu guardat de forma ordenada els records (fotos, fullets, entrades, objectes...) d'un viatge?
- ...

Una vegada haurem fet l'exploració oral i llegit els textos, pararem esment en la caracterització formal, estructural i lingüística d'aquests textos narratius.

El resultat de relacionar els textos amb els personatges és:

- El quadern 1 correspon a b), Laura Ricart
- El quadern 2 correspon a d), Lluna Caturla
- El quadern 3 correspon a a), Xavier Morena
- El quadern 4 correspon a e), Jonàs Llopis

2. (pàgs. 14-16)

Lectura del text. S'hi pot recórrer a estratègies diverses:

- Lectura silenciosa per part de l'alumne. Abans de fer la lectura podem anotar a la pissarra alguna de les preguntes de comprensió de l'activitat 4 (pàg. 17) i proposar que per parelles les responguen buscant la informació en el text.
- Lectura col·lectiva de viva veu per part de l'alumnat. Cada alumne llegirà un fragment del text. El professorat vigilarà aspectes relacionats amb la dicció, l'entonació, el ritme...
- Organitzem la classe en petits equips; es fa la lectura en cada grup i els mateixos membres de l'equip l'avaluen.

3. (pàg. 16)

Activitat de comprensió lectora i enriquiment lèxic. Consisteix a relacionar el vocabulari assenyalat amb la definició o sinònim que corresponga:

- Bisons: mena de bous salvatges de l'Amèrica del Nord
- Bòfia: policia
- Aterratge: acció d'aterrar, de tocar terra un avió
- Picardiosa: que actua amb molta picardia
- Fornit: fort
- Angoixa: opressió, respiració fatigosa, angúnia
- En estiba: apilats, de manera que ocupen el mínim espai
- Petonejar: besar
- Gratacels: edificis de pisos de gran alçària
- Buf: vent que es produeix en l'acció de bufar
- Llampec: llum viva que dura un instant
- Escurada: neta
- Coent: picant
- A empentes i rodolons: amb dificultats i entrebancs
- Cinisme: amb burla
- Empremta: senyal o marca
- Fer la traveta: acció de posar la cama a algú per fer-lo caure
- Esqalai: ensurt

4. (pàg. 17)

Activitat de comprensió lectora. Podem repartir les qüestions entre l'alumnat assignant-ne a cada parella dues o tres. Deixarem un temps abans d'aportar les respostes. L'alumnat pot anotar les respostes en un full i posar-les tot seguit en comú.

- a) Per tal de conèixer l'actriu Winona Ryder. Va amb tren fins a València i, després, amb avió fins a Los Angeles i fa escala a Nova York.
- b) Li sembla una ciutat en miniatura de color verdós.
- c) Com un petit poble de Nova Anglaterra, convertit en complex turístic amb les cases pintades de colors.
- d) Uns bandarres li peguen una pallissa.
- e) Sunset Boulevard.
- f) És una xicona jove, rossa, picardiosa i burleta. És una lladregota.
- g) Li furta la cartera. El sedueix i, en fer-li un petó, li arrambla la cartera.
- h) Per exemple, el fragment del 5 d'octubre quan passeja per Ports O'Call Village.
- i) Parla amb la jove lladregota anomenada Alabama.
- j) Resposta oberta.

5. (pàg. 17)

Activitat de comprensió del text. Són suposats pensaments anotats al diari del protagonista. Els han d'ordenar segons el dia que van passar.

4 d'octubre:

- a) El tren va de gom a gom, em costa de respirar
- f) En aquest semàfor has de fer els 100 metres lliures
- g) Un Boing 747! Uff!, nervis a flor de pell. Encara no ens criden?
- c) Vista des d'ací, la ciutat és una miniatura envoltada d'aigua verdosa
- e) Gràcies que m'he afanyat, he pogut enllaçar amb l'altre vol a L.A.

5 d'octubre

- h) El mar, les barquetes, la brisa suau, com un poblet de pel·lícula
- b) Quina passada de vara. Estic cruixit! M'han fet una cara nova. Em pensava que això només passava a les pel·lícules

7 d'octubre

- g) Ara entenc per què és tan famós aquest carrer. Molt de glamour
- d) M'ha hagut de vore cara de fava. He caigut com un pardalet. Maleïda víkinga. Ni un clau m'ha deixat.

RECERCA I EXPRESSIÓ

6. (pàg. 17)

Activitat d'expressió escrita. Totes les propostes són susceptibles de ser presentades, una vegada revisades, a la resta de la classe en exposició oral i amb el suport del material gràfic que hagen aportat al seu treball.

III. LITERATURA (pàgs. 18-19)

Els gèneres literaris

Treballem, ací, la introducció als gèneres literaris en què se solen classificar els textos literaris. Ho plantegem de manera activa.

1. (pàg. 18)

Convé que de viva veu expliquen per què ho saben. La relació entre gènere i títol és la següent:

Poesia: *El poema de la rosa als llavis*, Joan Salvat-Papasseit, Ed. Ariel, Barcelona, 1985

Ausiàs March. Poesies, Bancaixa, Obra social, València, 1995

Llibre de meravelles, Vicent Andrés Estellés, Ed., València, 3i4, 1980

Narrativa: *Tirant lo Blanc*, Joanot Martorell, Ed. Bromera, Alzira, 1990

Viatge a Winona, Armand Company, Ed. 3i4, València, 1997

Rondalles valencianes, Enric Valor, Ed. Tàndem, València, 1987

Teatre: *Sainets del segle XIX*, Diversos autors, Ed. 62, Barcelona, 1978

Assaig: *El modernisme literari i altres assaigs*, Joaquim Marco, Edhasa, Barcelona, 1988

Comprendre la comunicació, Sebastià Serrano, Ed. Proa, Barcelona, 1986

RECERCA I EXPRESSIÓ

2. (pàgs. 18-19)

Activitat de comprensió i expressió escrita. Cal fer una posada en comú dels textos resultants.

- En acabar d'escriure la narració resultant, podem proposar als alumnes el joc de descobrir qui és l'autor de cada conte. Un alumne llegirà en veu alta les narracions i els altres, per la manera com està escrita, els personatges, els llocs que apareixen, etc., han d'endevinar qui és l'autor. Aquest, evidentment, no haurà de dir res fins que algú no ho endevine.
- Amb l'ajuda del professor/-a, el sentit del text i de la rima dels versos poden arribar amb bastant exactitud a reconstruir el poema. Les paraules del poema de Carles Salvador que falten són: cor, cor, dia, res, seràs, dia, podria, puc, terra.
- Podem, amb els articles resultants, fer una exposició a les parets de l'aula. Els alumnes els llegiran i triaran els dos millors. Aquells, però, que defensen tesis oposades. Una vegada revisats els enviarem a la premsa o a la revista del centre per tal que siguen publicats.
- Podem introduir ací els conceptes de l'escriptura teatral (acotacions, tipus de lletra, sagnats...) que veurem a partir de la unitat 7 del llibre de l'aprenent. En acabar d'escriure els diàlegs, cal fer-ne una petita dramatització per parelles.

IV. LES PERSONES I LES LENGÜES (pàgs. 20-21)

Les persones: éssers que es comuniquen

L'objectiu d'aquest bloc és fer que els alumnes s'adonen de la variació en l'ús de la llengua que ve determinada per la diversitat dels elements que intervenen en l'acte de la comunicació.

En primer lloc presentem l'esquema sobre la comunicació aplicat a la variació lingüística, i analitzem la variació en l'ús lingüístic causada pel canvi en un d'aqueixos elements (emissor, receptor, missatge, canal, context i codi).

Podem portar a classe exemples de tipus de textos diferents i demanar que identifiquen els elements que participen en la comunicació:

En una notícia de premsa; en un article d'opinió; en un anunci publicitari; en una recepta de cuina; en una entrevista enregistrada; en una portada de diccionari.

En alguns casos serà interessant introduir el terme *autor* per a diversificar la funció de l'emissor i el terme *destinatari* per a diversificar la funció de receptor.

1. (pàg. 20)

Emissor: Lluna, la persona que escriu la postal.

Receptor: La seua amiga Núria.

Missatge: El contingut de la postal.

Canal: Escrit.

Context: L'emissor (Lluna) passa les vacances fora i escriu a una amiga per explicar-li com li va tot; emissor i receptor es coneixen i entre ells hi ha confiança.

Codi: Lingüístic (valencià).

2. (pàg. 21)

FITXA 2

Emissor: Una xica.

Receptor: Una companya de classe.

Missatge: L'emissor demana l'hora: "Xe, tu, quina hora és?"; el receptor respon: "No ho sé, tia. No porte rellotge".

Canal: Oral.

Context: Van cap a classe; sembla que són companyes. Com que es coneixen s'expressen sense gens de formalitat.

Codi: Lingüístic (valencià).

FITXA 3

Emissor: Un xic.

Receptor: Una companya de classe.

Missatge: L'emissor demana els apunts de matemàtiques a una companya de classe: "Xe, Cati, deixa'm els apunts de mates. Va enrotlla't...!"; el receptor respon: "Ets un pesat, tio! Per què no li'ls demanes al Pep?; ell també els té i és col·lega teu."; l'emissor li respon: "Ostris, és que tu ets molt bona prenent apunts i el Pep és un desastre"; el receptor definitivament li diu: "Va, bé, pren-los."

Canal: Oral.

Context: Són a l'entrada de classe. L'emissor coneix bé el receptor. L'emissor tracta de convèncer el receptor perquè li deixe els apunts de matemàtiques. S'expressen d'una manera molt informal.

Codi: Lingüístic (valencià).

3. (pàg. 21)

Activitat de simulació. Requereix una resposta oberta que s'avaluarà tenint en compte la competència lingüística de l'alumnat en les representacions que es realitzaran.

V. TALLER D'EXPRESSIÓ ORAL (pàgs. 22-23)**Parlar bé en públic: una necessitat**

Pretenem remarcar ací la importància de la comunicació oral en la societat, tradicionalment i a hores d'ara. Volem que l'alumnat, de bon principi, prenga consciència de la seua actitud davant el fet de parlar en públic: recordem que sobre aquesta habilitat, hi pensen condicionants de caire lingüístic i extralingüístic. La competència comunicativa oral implica el domini d'elements més pròpiament vinculats amb el sistema lingüístic (bona pronúncia, riquesa lèxica...) i també una llarga sèrie d'altres qüestions que cauen dins el terreny del caràcter i la personalitat, les opinions sobre un mateix i sobre la pròpia capacitat, la seguretat en un mateix...

1. (pàg. 23)

L'activitat, que ja és d'expressió oral per se, pretén que l'alumnat expressi i visualitzi què és això de ser bon comunicador/-a i què hi influeix.

2. (pàg. 23)

Convidem l'alumnat a reflexionar individualment sobre la pròpia experiència amb les actuacions orals en públic. Pot ser una bona ocasió per a expressar tant els temors (vinculats amb possibles experiències negatives) com per a refermar estímuls positius que se'n puguin derivar. És una bona manera per a mesurar la imatge que cada alumne té de si mateix en la situació de parlar en públic, la pràctica que hi puga tenir, etc.

3. (pàg. 23)

Aquest breu test permet la introspecció en la línia encetada en les activitats anteriors. Permet filar-hi una mica més prim. Cadascú pot començar a veure què necessita millorar, en què li va més bé, etc. Després, si en feu un buidatge comú, podeu concretar quines són les necessitats més generals a l'aula.

Cal remarcar que també es pot aprendre a parlar bé en públic: tots en som capaços i hi ha maneres per a millorar-ho.

VI. CONEGUEM LA LLENGUA (pàgs. 24-31)

Comencem el treball de l'apartat CONEGUEM LA LLENGUA amb l'ampliació del vocabulari bàsic sobre els objectes necessaris per a anar d'excursió i amb la introducció dels conceptes de polisèmia i monosèmia. En morfologia i sintaxi repassem les categories gramaticals i encetem l'anàlisi de l'oració (n'hi distingim els components), que seguirà al llarg de totes les altres unitats. En ortografia i fonètica repassem breument l'alfabet i iniciem l'anàlisi sobre l'ús dels signes de puntuació (ací el punt, la coma i el punt i coma).

LÈXIC

ANEM D'EXCURSIÓ

1. (pàg. 24)

Solucions: 1) tovallola, 2) binocles, 3) ràdio d'ona curta, 4) flassades, 5) aneguet de plàstic, 6) raspall de dents, 7) llanterna, 8) un pal de golf, 9) uns esquís, 10) DVD, 11) un barret, 12) llandes de conserva, 13) un cademat, 14) farmaciola, 15) sabó, 16) matalaf inflable, 17) una brúixola, 18) un sac de dormir, 19) un fuet, 20) un rellotge, 21) una motxilla, 22) un ordinador, 23) unes sabates de taló, 24) una pinta, 25) un quadern o una agenda, 26) una tenda de campanya, 27) cavall (apareix el número 29), 28) repel·lent d'insectes, i 29) navalla multiusos.

2. (pàg. 24) a) i b) Activitats orals de repàs de vocabulari. Resposta oberta.

POLISÈMIA I MONOSÈMIA (1)

3. (pàg. 25)

Activitat de recerca de diccionari a la classe.

Suggerim la possibilitat que el professor llija de viva veu les definicions del diccionari i els alumnes les associen amb la frase corresponent.

4. (pàg. 25)

Activitat de recerca de diccionari a la classe.

MORFOLOGIA I SINTAXI

LES CATEGORIES GRAMATICALS

5. (pàg. 26)

Activitat de recerca al diccionari. Es repartiran els conceptes entre tot l'alumnat i posteriorment se'n farà una explicació del significat davant tota la classe. Podeu trobar les definicions de cada concepte a Josep Martines (coord.), (2008) *Quadern d'activitats Diàlegs/1*, Alcoi, Ed. Marfil, pàg. 22.

a) **Substantius** o **noms**: Paraula que designa persones, animals, coses, idees i sentiments.

b) **Adjectius**: Paraules que acompanyen els noms i en diuen com són.

c) **Determinants**: Paraules que acompanyen el nom, en concreten el significat i ens n'informen del gènere i del nombre.

d) **Pronoms**: Paraules que poden substituir un nom, un adjectiu, un adverb i o tota una frase.

e) **Verbs**: Paraula variable que ens informa d'allò que fa algú o d'allò que succeeix a un subjecte.

f) **Adverbis**: Paraules que modifiquen el significat d'un verb, d'un adjectiu o d'un altre adverb.

g) **Preposicions**: Paraules invariables que serveixen per a relacionar uns elements amb altres dins l'oració.

h) **Conjuncions**: Paraules invariables que serveixen per a unir elements de la mateixa categoria o parts independents de la mateixa oració.

6. (pàg. 26)

Classificació de paraules segons la categoria gramatical corresponent.

Hui (o avui): adverb; alguna: determinant (indefinit); aqueixes (o eixes): determinat (demostratiu); escriure: verb; que: pronom (relatiu àton) o conjunció; clòtxina: substantiu; vull: verb; nosaltres: pronom; feliç: adjectiu qualificatiu; quatre: determinant (numeral); lluny: adverb; però: conjunció; vostres: determinant (possessiu) o pronom (possessiu); així: adverb; sense: preposició; he llegit: verb; samarretes: substantiu; teua: determinant (possessiu); lletjos: adjectiu qualificatiu; li: pronom; setze: determinant (numeral); doncs: conjunció; per: preposició; cor: substantiu; mai: adverb; perquè: conjunció (també pot ser substantiu: el perquè); llesta: adjectiu qualificatiu; hi: pronom; avorrit: adjectiu qualificatiu o verb (participi passat d'avorrir); ens: pronom; seuré: verb.

7. (pàg. 26)

Anàlisi de les categories gramaticals.

a) Les: determinant (article); ma: determinant (possessiu); li: pronom; han fet: verb; regal: substantiu; bonic: adjectiu qualificatiu.

b) No: adverb; m': pronom; sense: preposició.

c) Demà: adverb; faran: verb; aquella: determinant (demostratiu); que: pronom (relatiu); tant: adverb.

d) Sempre: adverb; dos: determinant (numeral); entrepans: substantiu; enormes: adjectiu qualificatiu; de: preposició; per a: preposició.

8. (pàg. 26) Redacció d'oracions que continguin les categories gramaticals ordenades de la manera que s'indica a l'activitat. L'activitat és oberta, però proposem una solució possible.

a) El meu amic juga a futbol.

b) Ahir vam arribar tard a classe.

c) No ens ha mirat gens.

d) M'he alçat tard.

9. (pàg. 27)

Us de les categories gramaticals en contextos oracionals donats. Activitat de resposta oberta. Proposem la solució següent.

- a) hores (dies, minuts, segons, etc.): substantiu.
- b) groc (barat, bonic, etc.): adjectiu qualificatiu.
- c) gens (molt; prou, etc.): adverbi.
- d) meu (teu, nostre, etc.): determinant (possessiu); ha publicat (ha escrit, etc.): verb.
- e) Anit (ahir, etc.): adverbi.
- f) amb: preposició.
- g) que: conjunció.

L'ORACIÓ (1): COMPONENTS DE L'ORACIÓ (SUBJECTE I PREDICAT)

10. (pàg. 28)

Anàlisi dels components bàsics de l'oració (subjecte i predicat).

- a) Subjecte: els gossos del meu veí; predicat: lladren dia i nit.
- b) Subjecte: Xavier; predicat: ha desbaratat l'ordinador.
- c) Subjecte: elidit (nosaltres); predicat: ahir vam anar a una festa d'aniversari.
- d) Subjecte: vosaltres; predicat: on vau anar de vacances?

11. (pàg. 28)

Distinció entre oracions impersonals i oracions amb el subjecte elidit.

Impersonals: d).

Subjecte elidit: b) i c).

L'oració a) té com a subjecte explícit vosté.

12. (pàg. 28)

Redacció d'oracions simples que continguin unes paraules determinades. Activitat de resposta oberta. Proposem la solució següent.

- a) Hui ha nevat.
- b) Lluïsa no vol escriure cartes.
- c) Jo ajude els meus amics.
- d) Nosaltres comprenem totes les explicacions de ciències.
- e) Demà farà fred.
- f) Nade o nado una hora diària.

13. (pàg. 28)

Classificació de les oracions en simples i compostes.

Oracions simples: a) i f)

Oracions compostes: b), c), d) i e)

ORTOGRAFIA I FONÈTICA

L'ALFABET: LLETRES I DÍGRAFS

Les activitats d'ortografia sobre l'alfabet són de repàs. Convé insistir només en aquelles grafies (lletres i dígrafs) que tenen algun interès especial (com ara la g, j, tg, tj o la x, per exemple). En unitats posteriors, ens detenim a treballar específicament la correspondència entre so i grafia.

14. (pàg. 29)

Recerca d'exemples per a cada lletra, dígraf i lletra composta.

Activitat de resposta oberta. Es pot fer un concurs d'agilitat mental, com ara comprovar qui és capaç de dir més exemples d'una grafia en el menor temps possible. També podem demanar que elaboren, per parelles, un diccionari de paraules que continguin una grafia determinada. Després hauran d'intercanviar els exemples entre tota la classe.

15. (pàg. 29)

Ús de les lletres, els dígrafs i les lletres compostes.

- a) llei, qualsevol, judici, just.
- b) germà, bessó, passejava, carrer, major, diumenge, passat.
- c) enguany, amb, colla, zoològic, Barcelona, setmana.
- d) funció, teatre, comença, força, estranya.

ELS SIGNES DE PUNTUACIÓ (1): EL PUNT, LA COMA I EL PUNT I COMA**16. (pàg. 31)**

Ús dels signes de puntuació: el punt, la coma i el punt i coma.

- a) L'arròs amb verdures porta carxofes, faves, flor-i-col, alls tendres i pebrera.
- b) He aprovat; encara que m'esperava haver tret millor nota.
- c) Dimarts que ve, com et vaig dir, no hi ha classe.
- d) Anna, acostat un moment.
- e) Dilluns tenim entrenament; dimecres, també.
- f) Amb això, no hi comptàvem.
- g) Ahir vaig anar al cine. Demà et contaré la pel·lícula, ara estic cansat.

17. (pàg. 31) Ús dels signes de puntuació en un text.

Dilluns, 17 de març.

Molt bon començament de setmana. Tota la classe ha sigut puntual. A la porta de l'institut, a les sis del matí, ja hi érem tots. No hi ha faltat ni Vicent, que sempre fa tard. Crec que el viatge a Barcelona, si ningú fa cap bajanada, serà tot un èxit. Primer ens hem repartit els seients sense gaire discussions: Andreu amb Lola, Sara amb Vicent i Júlia al meu costat; després entre els sis hem fet plans per a quan arribarem a Barna.

18. (pàg. 31) Dictat.

Les activitats de dictat solen ser les últimes de l'apartat d'ortografia i fonètica. Són activitats que tenen com a objectiu fixar les qüestions ortogràfiques que s'han treballat al llarg de la unitat. El procediment de realització del dictat pot ser el següent.

1. Llegim el text complet perquè identifiquem clarament la tira fònica amb la tira gràfica. En aquest cas convé que ens detinguem en els signes de puntuació que hem estudiat i aplicat.
2. Demanem que es fixen en aquelles paraules, expressions o altres qüestions que puguin tenir alguna dificultat ortogràfica. Parem atenció especial a les qüestions que plantegen els alumnes.
3. Dictem el text sense que l'alumnat el tinga davant.
4. A continuació fem una revisió del text: cada alumne s'autocorregeix el dictat i marcarà les errades que hi haurà comés. També podem fer que s'intercanvien els textos i que la correcció la faci un company o companya.
5. Podem establir una escala de puntuació. Per exemple, podem descomptar 0,5 per cada errada ortogràfica (i 0,25 per cada accent o dièresi).
6. Finalment es comenten les errades que hi haurà tingut cadascú.

VIII. COMPROVACIÓ (pàg. 33)

1. Vegeu el model del llibre de l'aprenent (pàgs. 10 i 13).
2. Cf. la informació de la pàg. 18.
3. Cf. la informació de les pàgs. 18 i 19. Activitat de resposta oberta.
4. Resposta oberta tenint en compte els diferents elements de la situació comunicativa.
5. Cf. informació de l'activitat 1 de l'apartat CONEGUEM LA LLENGUA (pàg. 24)
6. Cf. activitats 2 i 3 de l'apartat CONEGUEM LA LLENGUA (pàg. 25)
7. Anàlisi de la categoria gramatical de paraules.
Aladroc: substantiu; premeu: verb; fort: adjectiu; cendrellosa: adjectiu; li: pronom; gens: adverb; perquè: conjunció (també pot ser substantiu: el perquè); sense: preposició.
8. Anàlisi de les oracions en subjecte i predicat.
a) Subjecte: oració impersonal; predicat: *enguany ha fet molt de fred a l'hivern*
b) Subjecte: *nosaltres*; predicat: *anirem d'excursió diumenge*
c) Subjecte: *Jordi i Anna*; predicat: *estudien informàtica*
d) Subjecte: *nosaltres*; predicat: *no vam ser*
9. Distinció entre oracions simples i oracions compostes.
Oracions simples: b) i c); oracions compostes: a) i d).
10. Ús de lletres i grafies: *mntanya, despatx, anàlisi, analitzar, bogeria, bony* (*boc, boç, boig, boix, bol, bon, bor, bot, bou*), *compassió, col·legi*.
11. Ús dels signes de puntuació: el punt, la coma i el punt i coma.
a) En el paratge natural he vist ànecs, llebres, conills i peixos diversos.
b) Robert, el meu germà, m'ha telefonat.
c) Sembla que plourà; hauré d'agafar el paraigua.
d) Encara no tinc divuit anys; no obstant això, m'agradaria poder votar.

U2

El tema del **cinema** i del món audiovisual és per si mateix força interessant per al nostre alumnat. I per als ensenyants, ja ho sabeu, és ben productiu des del punt de vista didàctic: està en actualitat i renovació permanent.

En aquest cas, ens n'hem servit per a treballar textos bàsicament **narratius** com el còmic, el guió i el conte. Aprofitem aquest nucli temàtic per a fer una introducció als gèneres narratius, especialment al **conte**, així com a la distinció de **tema** i **argument**. En l'apartat LES PERSONES I LES LLENGÜES, presentem la **variació lingüística** en els quatre eixos bàsics: geogràfica, social, temporal i funcional. El TALLER D'EXPRESSIÓ ORAL se centra la necessitat de **vèncer la por** que sovint entrebanca l'actuació oral en públic i comença a tractar el **llenguatge corporal** com a eina d'expressió. A la fi, en CONEGUEM LA LLENGUA, aprofundim en el **vocabulari dels oficis** i en l'aplicació del concepte de **polisèmia**; a continuació, continuem avançant amb els conceptes gramaticals bàsics: els **components de l'oració** (SN, SV; CN) i els **pronoms personals forts**; i, en ortografia i fonètica, tractem la **grafia** i la **pronúncia** de les **consonants** i continuem amb els **signes de puntuació** (els dos punts i els punts suspensius).

I. CONTACTE (pàgs. 34-35) De cine!

1. (pàgs. 34-35)

Per entrar en CONTACTE amb el tema del cinema, plantegem un entreteniment que ens permetrà parlar i engrescar els alumnes sobre el món fascinant del cinema.

Tot i que els aprenents viuen immersos en el món de l'audiovisual, per edat i cultura, les referències al cinema clàssic o al de fa uns anys (els actors i les actrius, els directors, el títols...) els són prou desconeguts. Cal, per tant, l'ajuda del professor/-a per a la resolució correcta del passatemps. El professor/-a, o millor encara, els pares (si diem als alumnes que els resolguen a casa), enriquiran la visió sobre les actrius, els actors i les pel·lícules, els directors, l'època de producció, etc., i ens permetrà una explotació oral més fecunda.

Com ja hem dit a la introducció, el tema del cinema és força engrescador i possibilita el treball en equip. És així que en aquest punt podríem demanar la confecció de pòsters cinematogràfics, eslògans per a pel·lícules reals o inventades, biografies sobre els actors o actrius favorites, treballs sobre l'origen i evolució del cinema, anàlisis de les cartelleres cinematogràfiques...

Les relacions que s'havien d'establir en l'activitat 1 són:

vestit blanc de dona
barret i fuet
capa i ulleres de H. Potter
vestit de superheroi
barret i gaiato
pedaç d'ull de pirata

Marilyn Monroe
Harrison Ford
Daniel Radcliffe
Christopher Reeve
Charles Chaplin
Brat Pitt

La temptació viu a dalt
Indiana Jones i el temple maleït
Harry Potter
Superman
El gran dictador
Pirates del Carib

2. (pàg. 35)

Activitat oral de resposta oberta.

II. COMUNICACIÓ I TEXTOS (pàgs. 36-41)

La cartellera d'espectacles

Treballem ací, entre d'altres, elements i aspectes bàsics dels textos narratius com són el tema i l'argument i els punts de vista del narrador. Ho plantegem a partir de situacions comunicatives versemblants com són la lectura d'un còmic o l'anàlisi de la cartellera cinematogràfica.

1. (pàgs. 36-37)

Partim ací d'un còmic mut que presenta un llenguatge molt cinematogràfic. Farem, si s'escau, una explotació mitjançant el mètode habitual: comprensió i explotació oral de les imatges mitjançant la conversa dirigida.

El còmic funciona ací com una introducció als objectes d'estudi de la unitat: **tema, argument, gèneres narratius, guions...**, que es desenvolupen en les activitats posteriors. Així ho delaten algunes de les preguntes que verbalitzen el còmic. La història que explica el còmic es reprendrà després des d'un punt de vista ja cinematogràfic.

Les respostes a les preguntes que acompanyen el còmic són semiobertes, i poden ser, si fa no fa, les següents:

- a) L'acció es desenvolupa al saló d'actes d'un centre educatiu i al somni del protagonista.
- b) El xicot moreno que du el serrell despenjat.
- c) El conferenciant, un home major amb pinta de savi, especialitzat en paleontologia; l'amiga o novieta del protagonista de cabellera rebolicada; els altres assistents a l'acte; el director del centre molt enutjat pel desenllaç que ha provocat l'inconscient protagonista.
- d) El còmic planteja diversos temes com l'ansia d'aventura, l'avorrida vida acadèmica, el somni i la realitat, etc.
- e) Passen a la realitat de la història les vinyetes 1, 2, 3, 4, 5, 12 i 13.
- f) Resposta oberta.

2. (pàg. 38)

Activitat de comprensió escrita. Introdueix el concepte de narrador, objecte de l'activitat següent. Les vinyetes i les bafarades es relacionen de la manera següent: 1-b; 2-d; 5-i; 6-e; 7-g; 9-h; 10-c; 11-a; 13-f.

El narrador és la companya del protagonista.

3. (pàg. 38)

Es tracta d'un exercici que verbalitza el contingut de les imatges. Podem fer tots els canvis de narrador que es puguin, com per exemple, des del punt de vista del narrador protagonista, el narrador omniscient, o des del punt de vista d'altres narradors testimonis com el director o el professor. Observeu que en cada canvi es produeixen una sèrie de canvis morfosintàctics significatius i força aprofitables per a la correcció d'errors.

4. (pàg. 38)

Aquesta activitat posa de relleu la relació ben estreta que hi ha entre el cinema i la literatura. Es tracta d'una altra activitat de comprensió escrita que ens permet, a més, avançar cap un dels objectius cognitius de l'apartat: la distinció entre tema i argument.

Depenent del grau de motivació i de la disponibilitat horària podríem plantejar, en aquest moment, un projecte de treball sobre el guió cinematogràfic. Algunes possibilitats podrien ser:

- a) proposar un fragment d'un llibre ben conegut pels alumnes i convertir-lo en guió cinematogràfic;
- b) triar un fragment d'una novel·la juvenil de molt d'èxit de la qual se n'haja fet una pel·lícula ben coneguda, i comparar les diferències i semblances;
- c) tot seguit, dramatitzar les seqüències o fins i tot filmar-les en vídeo.

5. (pàg. 39)

Aquesta activitat presenta una cartellera de premsa. S'ha de completar observant les caràtules de les pel·lícules, els gèneres i les qualificacions que hi ha sobre i davall les sinopsis. Es tracta d'una excusa per a donar models d'argument i tema, aspectes centrals de l'apartat. Tot seguit podem obrir un diàleg al voltant dels gusts cinematogràfics personals de l'alumnat. Resposta oberta segons la interpretació de l'alumnat.

6. (pàg. 40)

Són veritables les respostes b); c); d); e); i g).

7. (pàg. 40)

La resposta correcta és la d), ja que els altres enunciats fan referència a aspectes més secundaris o anecdòtics.

RECERCA I EXPRESSIÓ

8. (pàg. 41)

Activitat de resposta oberta.

9. (pàg. 41)

Treballem ací de forma lúdica els gèneres cinematogràfics i/o narratius. Seguiu les indicacions del llibre de l'aprenent. Es tracta de les mateixes icones de la pàg. 39 del llibre de l'aprenent.

10. (pàg. 41)

Suggerim altres possibilitats de treball oral amb pel·lícules famoses, com ara:

- Contar l'argument d'una pel·lícula sense dir-ne el títol. La resta de la classe ha d'endevinar-lo.
- Contar només el principi. Caldrà continuar l'argument o dir-ne el títol.
- Descriure el o la protagonista principal.

11. (pàg. 41)

Proposem un diàleg telefònic per parelles. Es tracta de verbalitzar la situació d'acord amb les condicions que apuntem al llibre de l'alumne; això ens assegura la comprensió dels textos de la cartellera (act. 5. pàg. 39).

III. LITERATURA (pàgs. 42-47)

Els textos narratius (1): el conte

En aquesta primera unitat dedicada als textos narratius ens ocupem dels gèneres narratius i ens centrem en el conte. D'aquest, volem remarcar-ne l'estructura reiterativa que sol presentar i els tipus de contes que hi ha. Com sempre, intentem desplegar els conceptes de manera activa, i fins i tot, lúdica.

1. (pàg. 43)

Definició i caracterització dels gèneres narratius més tradicionals.

a) novel·la-b; conte-a; faula-d; rondalla-c

b) 1 – conte; 2 – novel·la ; 3 – novel·la; 4 – faula , 5 – tots quatre; 6 – faul ; 7 – conte, rondalla, faula; 8 – conte, rondalla; 9 – rondalla; 10 – faula; 11 – conte, rondalla.

Tot seguit donem la distinció entre conte tradicional i conte d'autor. És, potser, el moment adequat per a demanar la confecció d'una antologia de contes bé tradicionals o bé d'autor. Cada alumne/-a aportarà un conte de cada tipus, faran la selecció i els ordenaran segons criteris diversos (cronològics, temàtics, d'espai on es desenvolupa la història...). L'antologia ens pot servir al llarg del curs per a treballar diversos aspectes de la narració literària o com a material de treball de lectures avaluable. En aquesta mateixa unitat es pot utilitzar a l'act. 7. Opció C) de la pàg. 47.

2. 3. 4 i 5 (pàgs. 44-46)

Partim d'un conte literari d'autor que planteja bàsicament el tema de la generositat i la solidaritat per incidir en la delimitació del tema i de l'estructura dels contes. Com hem dit abans, cal insistir en la clarificació d'aquests conceptes. En aquest sentit, l'antologia proposada en l'activitat anterior ens pot ser de gran ajuda. Els temes que planteja el conte (activitat 2) són la generositat (1) i la solidaritat (14). En les altres activitats seguim les indicacions del llibre dels alumnes.

6. (pàg. 47)

Pretenem que els nostres alumnes s'adonen de la importància del recursos expressius que presenten els contes, especialment els tradicionals. És per això que fóra convenient l'audició en directe o en enregistrament d'un contacontes, per veure l'efecte dels recursos fònics i perquè servisca de model per a la seua actuació, proposada en l'activitat 7.

El conte, *L'Apol·lònia de les melmelades* de Gianni Rodari, tot i que imita l'estructura dels contes tradicionals, no deixa de ser un conte d'autor i presenta només alguns recursos expressius dels proposats, com són la repetició de frases (p. ex. "L'Apol·lònia, aquella doneta de les mans d'or" i la presència d'elements meravellosos (l'Apol·lònia aconsegueix fer melmelada amb qualsevol cosa). És per això que l'*Antologia* que hem proposat anteriorment cobra ací un major valor: hi podrem trobar tot tipus de recursos expressius.

a) 1) Fórmules de començament: "A Sant Antonio [...] , vivia una dona..."

i fórmules d'acabament: "... i es va quedar amb un pam de nas" (48)

2) Frases repetitives: *Apol·lònia, que em farieu una melmelada?* (16, 28-29,); *l'Apol·lònia tenia ben bé les mans d'or* (12, 35, 46)

3) Onomatopeies: no n'hi ha

4) Elements meravellosos: *melmelades de corfa de castanya, d'ortigues o de junc i cards*

b) Són adequades les respostes 3); 5); i 6

RECERCA I EXPRESSIÓ

7. (pàg. 47) Acabem l'apartat presentant tres opcions de projectes o treballs (individuals o per equips) que pretenen arreplegar els aspectes estudiats sobre el conte. Totes tres uneixen el treball escrit i el treball oral. L'avaluació col·lectiva de l'exposició oral confereix a l'activitat el punt de seriositat i d'atenció necessària.

IV. LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 48-49)

L'ús de la llengua: una realitat diversa. La variació (1)

Les activitats d'aquest apartat incideixen fonamentalment en l'estudi de la variació geogràfica, social, temporal o diacrònica i funcional.

Convé que els alumnes s'adonen de les diferències intergeneracionals en l'ús lingüístic. Presentem ací la parla dels joves com un factor important en el procés evolutiu de la llengua; tot per acostar a les seues mesures cronològiques l'evolució històrica de la llengua.

Hi ha també una aproximació a la variació lingüística i a l'adequació dels nivells de llenguatge.

1. (pàg. 49) Resposta oberta que permet arrancar un debat entorn la diversitat lingüística en funció de la variació geogràfica, social, temporal o diacrònica i funcional.
2. (pàg. 49) En aquest activitat pretenem que els alumnes siguen capaços de reflexionar sobre la seua competència comunicativa. Per això els proposem d'identificar les expressions que fan servir quan parlen. Ho podem fer a través de converses dramatitzades a l'aula.

V. TALLER D'EXPRESSIÓ ORAL (pàgs. 50-51)

Parlar bé en públic... Uf, quina por...! Quina vergonya...!

Tenir por i vergonya quan hem de parlar en públic és molt freqüent; també és freqüent que entrebanque, sovint intensament, les nostres possibilitats d'èxit. Proposem activitats que tenen com a objectiu arribar a esbrinar la causa de la por i, doncs, desactivar-la.

Tot seguit comencem a tractar un element de gran importància en l'expressió oral: el llenguatge corporal.

1. (pàg. 50) L'objectiu d'aquesta activitat és que l'alumne/-a arriben a ser conscients de l'estat anímic que li genera el fet de parlar amb públic. Aquesta presa de consciència és imprescindible per a poder avançar en el procés de millora d'aquesta habilitat. Podeu treballar en petit grup: d'aquesta manera els més tímids potser es trobaran més segurs; i, després, convé fer un treball amb el gran grup.
2. (pàg. 51) És una activitat de gran rendibilitat. Com podeu veure, no incideix sobre la competència lingüística sinó en els factors extralingüístics que condicionen la comunicació. És una ocasió perquè els més tímids vencen les pors; alhora condueix l'atenció sobre la importància real del llenguatge oral en la comunicació.

VI. CONEGUEM LA LLENGUA (pàgs. 52-59)

Comencem aquest apartat amb l'ampliació del vocabulari entorn els oficis i el món del cinema i valorant la polisèmia com a mecanismes de precisió en l'expressió. En morfologia i sintaxi analitzem els components de l'oració (el SN i el SV), el CN i repassem l'ús dels pronoms personals forts. En ortografia i fonètica revisem la correspondència entre so i grafia i continuem amb l'anàlisi sobre l'ús dels signes de puntuació (ací, els dos punts i els punts suspensius).

LÈXIC

ELS OFICIS

1. (pàg. 52)

Solucions: 1. director, 2. maquillador, 3. fotògraf, 4. maquinista, 5. muntador, 6. actriu, 7. guionista, 8. productor, 9. decorador

2. (pàg. 52) Solucions:

a) professor	i 5) llibre
b) taxista	i 1) taxímetre
c) bomber	i 2) mànega
d) carter	i 3) segells
e) femater, brosser o escombraire	i 4) fem o brossa
f) obrer (de vila) o paleta	i 6) rajoles i ciment
g) pintor	i 7) pinzell
h) electricista	i 18) endoll
i) forner o flequer	(pot anar bé: 22) forn, 9) safata, etc.)
j) llenyater o llenyataire	i 15) destrat
k) carnisser	i 17) ganivet
l) perruquer	i 12) pinta i eixugador
m) sabater	i 20) cuir i cola
n) cambrer	i 9) safata
o) cuiner	i 14) davantal, olles i foguers
p) jutge	i 19) toga
q) metge	i 11) estetoscopi
r) capellà	i 16) estola
s) advocat	i 10) codi i tribunal
t) llanterner o lampista	i 13) aixetes i canonades
u) algepsaire o guixaire	i 21) algeps o guix

Amb 8) faristol, suggerim músic o director d'orquestra.

3. (pàg. 52)

Activitat que sistematitza de manera deductiva i a partir de l'exercici anterior l'ús dels morfemes derivatius en mots que indiquen professió o ofici. Es planteja el problema del gènere femení de professions ocupades fins ara, sobretot, per hòmens.

4. (pàg. 53)

Activitat que sistematitza de manera deductiva i a partir de l'exercici anterior l'ús dels morfemes derivatius en mots que indiquen professió o ofici.

LA POLISÈMIA (i 2) LA PRECISIÓ EN L'EXPRESSIÓ

5. (pàg. 53)

- a) Fer un poema: *compondre*
- b) Fer preguntes: *plantejar* o *formular*
- c) Fer una falta: *cometre*
- d) Fer una casa: *construir* o *edificar*
- e) Fer un certificat: *estendre*
- f) Fer un homenatge: *retre*

- a) Tenir (o tindre) una sensació: *experimentar*
- b) Tenir (o tindre) contactes: *establir*
- c) Tenir (o tindre) una malaltia: *patir*
- d) Tenir (o tindre) bons resultats: *obtenir*
- e) Tenir (o tindre) recursos: *disposar de*
- f) Tenir (o tindre) diversos capítols o parts: *constar de*

- a) Dir un poema: *recitar*
- b) Dir un secret: *revelar*
- c) Dir idees: *exposar*
- d) Dir el significat: *explicar* o *definir*
- e) Dir un discurs: *pronunciar*
- f) Dir una quantitat: *fixar* o *marcar*

MORFOLOGIA I SINTAXI

L'ORACIÓ (2): COMPONENTS DE L'ORACIÓ (EL SINTAGMA NOMINAL I EL SINTAGMA VERBAL)

6. (pàg. 55) Anàlisi dels components de l'oració: sintagma nominal (SN) i sintagma verbal (SV).

- 1) a) SN: *Els meus amics*; *un equip*; b) SN: *els meus amics* (*els meus*: determinant possessiu; *amics*: nucli del SN); SN: *un equip* (*un*: determinant article indeterminat o numeral; *equip*: nucli del SN); c) SN subjecte: *els meus amics*; d) SV: *han format un equip*; e) Nucli del SV: *han format*.
- 2) a) SN: *Jaume*; *l'autobús*; b) SN: *Jaume* (nucli); SN: *l'autobús* (*l'*: determinant article); *autobús*: nucli; c) O1: SN subjecte (*Jaume*); O2: SN subjecte elidit (*Jaume*); d) SV1: *volia venir*; SV2: *ha perdut l'autobús*; e) Nucli del SV1: *volia venir*; Nucli del SV2: *ha perdut*.
- 3) a) SN (elidit): *nosaltres*; SN: *un arbre*; b) SN (elidit): *nosaltres* (nucli); SN: *un arbre* (*un*: determinant article indeterminat o numeral; *arbre*: nucli); c) SN subjecte (elidit): *nosaltres*; d) SV: *vam plantar un arbre*; e) Nucli del SV: *vam plantar*.
- 4) a) SN: *pocs alumnes*; b) SN: *pocs alumnes* (*pocs*: determinant indefinit; *alumnes*: nucli); c) SN subjecte: *pocs alumnes*; d) SV: *aproven sense estudiar*; e) Nucli del SV: *aproven*.

7. (pàg. 55) Redacció d'oracions simples que tinguen com a nuclis dels SN i dels SV uns mots determinats.

Activitat de resposta oberta. Oferim a continuació una solució possible.

- a) Aquells núvols d'allà amenacen pluja.
- b) La intel·ligència sempre vencerà.
- c) Ara escric cartes per correu electrònic.
- d) Encara no he vist cap pel·lícula de terror.
- e) Les cigonyes emigren cap al sud.

EL COMPLEMENT DEL NOM (CN)

8. (pàg. 56)

Identificació i anàlisi del CN.

- a) SN: una casa gran. CN: gran (adjectiu).
- b) SN: la cosina de Joan. CN: de Joan (sintagma preposicional).
- c) SN: una novel·la de misteri. CN: de misteri (sintagma preposicional).
- d) SN: la família amb qui va passar l'estiu. CN: amb qui va passar l'estiu (oració, en aquest cas de relatiu, introduïda per amb qui).

9. (pàg. 56)

Ús de CN determinats.

Activitat de resposta oberta. Oferim a continuació una solució possible.

- a) nou; b) de l'institut; c) que et vaig presentar; d) de la cantonada; e) llarg.

10. (pàg. 56) Redacció de SN segons una estructura donada.

Activitat de resposta oberta. Oferim a continuació una solució possible.

- a) Aquella cadira de l'esquerra.
- b) El nostre gos que compràrem l'any passat.
- c) Quatre anys bons.
- d) Dues setmanes de vacances.

ELS PRONOMS PERSONALS FORTS

11. (pàg. 57) Ús dels pronoms personals forts

- vosaltres
- nosaltres; jo; vosaltres
- ella; jo; nosaltres
- ells
- ells; mi

ORTOGRAFIA I FONÈTICA

LA CORRESPONDÈNCIA ENTRE SO I GRAFIA: LES CONSONANTS

12. (pàg. 58)

Identificació d'un so amb grafies diferents.

- a) Sona [p], com en **p**uc: **p**rou, dissab**t**e, cl**u**b
- b) Sona [t], com en **t**ot: est**t**ret, per**d**
- c) Sona [k], com en **c**acera: cou**r**e, a**q**uí, q**u**atre, ki**w**i, ll**a**rg
- d) Sona [v], com en **v**ena: ven**t**, **W**agner
- e) Sona [g], com en **g**at: à**g**uila, g**o**s
- f) Sona [z], com en posar: col**z**e, utilit**z**ar, rosegar
- g) Sona [s], com en **c**acera: cen**d**ra, somn**i**a, arrosseg**a**r, pu**ç**a, ascen**s**or
- h) Sona [ç], com en jove: en**ve**ja, à**g**il, viat**g**e, plat**j**a [Cal recordar que hi ha llocs on jove, enveja o àgil sonen amb [ʒ], i viat**g**e, plat**j**a, amb [ç]]
- i) Sona [ʃ], com en xiquet: xoc**a**r, dut**x**a, safare**i**g, despat**x** [Cal recordar que hi ha llocs on xiquet o xocar sonen amb [ʃ]]
- j) Sona [j], com en xarop: Xà**bi**a, ca**i**xa, ra**u**xa
- k) Sona [l], com en meló: ap**l**ec, col·**l**egi
- l) Sona [r], com en rei: córr**e**r, ri**u**

13. (pàg. 58)

Identificació d'una grafia amb sons diferents.

- a) Grafia b: **b**ata, cal**b**
- b) Grafia c: **c**irera, cal**c**ar
- c) Grafia d: **d**os, ad**d**metre, ver**d**
- d) Grafia g: **g**arrofa, fan**g**, **g**elar, llegir
- e) Grafia x: **x**ocolate, **X**avier, tax**i**, exam**e**n
- f) Grafia s: posar, pens**a**r
- g) Grafia r: preu, Enric, riure

14. (pàg. 58) Ús de grafies diferents.

- a) Si el Barça perd el pròxim partit, uns culparan els jugadors i alguns altres, l'entrenador.
- b) L'anàlisi de sang diu que no estic malalt.
- c) Fixa't en el subjecte i en el verb quan vulgues analitzar una frase.
- d) No em van admetre la sol·licitud per a l'excursió del dissabte.
- e) Se sent molt d'enrenou en la classe d'Enriqueta.

ELS SIGNES DE PUNTUACIÓ (2): ELS DOS PUNTS I ELS PUNTS SUSPENSIVS**15. (pàg. 59)**

Ús dels dos punts en l'estil directe.

- a) L'entrenador va cridar: "Correu més".
- b) El client va demanar: "Quant costa la jaqueta?"
- c) Laura va dir: "No sé si aniré a la festa".
- d) L'alumne va respondre: "Ja he acabat la redacció".

16. (pàg. 59)

Ús dels dos punts en enumeracions.

Activitat de resposta oberta. Oferim a continuació una solució possible.

- a) Dins la motxilla porte quatre coses: dos llibres, un estoig i l'esmorzar.
- b) Diuen que els ingredients bàsics de la paella són cinc: l'arròs, el pollastre, l'aigua, l'oli i la sal.
- c) Només tinc un ídol musical: Z.

17. (pàg. 59)

Ús dels punts suspensius en enumeracions incompletes.

Activitat de resposta oberta. Oferim a continuació una solució possible.

- a) Dins la motxilla porte de tot: l'esmorzar, les ulleres, els CD, els llibres...
- b) Els ingredients d'una paella poden ser infinits: arròs, pollastre, conill, caragols, pebrera...
- c) Tinc molts ídols musicals: Z, X, Y...

18. (pàg. 59)

Ús dels dos punts i dels punts suspensius en un text donat.

Divendres de vesprada, quan vaig eixir de l'institut tenia dues possibilitats: anar-me'n a casa i avorrir-me o afegir-me a la colla d'amics. L'opció pareixia clara: jo volia passar-m'ho bé. No obstant això, vaig recordar que mon germà m'havia dit: «A la nit faig la presentació del CD nou». Aleshores, la cosa era complicada: tenia tres opcions i no dues. Quedar-me a casa, afegir-me a la colla, anar a l'actuació de Jaume... quin embolic!

19. (pàg. 59) Activitat de dictat. Seguiu el procediment habitual.

VIII. COMPROVACIÓ (pàg. 61)

1. La resposta a aquesta pregunta permet comprovar fins a quin punt l'alumnat distingeix entre argument i tema; cf. la informació de la pàg. 40.
2. Cf. la informació i les activitats de les pàgs. 42 i 43.
3. Cf. la informació i les activitats de les pàgs. 44 a 46. La resposta ens permetrà comprovar fins a quin punt l'alumnat es capaç de distingir l'estructura dels contes.
4. No hi ha una única manera de parlar correctament, tot està en funció dels elements que intervenen en l'acte comunicatiu i dels diferents tipus de variació. Cf. informació de l'apartat LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 48 i 49).
5. Cf. informació de l'apartat LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 48 i 49).
6. Resposta oberta. Avalua les activitats 1 a 4 de l'apartat de LÈXIC (pàgs. 52 i 53).
7. a) compondre, b) experimentar, c) estengueren
8. Anàlisi dels SN i SV.
 - a) SN: (elidit: jo); una càmera fotogràfica digital (nucli: càmera); SV: vaig comprar una càmera fotogràfica digital (nucli: vaig comprar).
 - b) SN: les meues cosines (nucli: cosines); una festa (nucli: festa); SV: han celebrat una festa (nucli: han celebrat).
 - c) SN: Isabel Clara Simó (tot el nom propi és el nucli); dilluns passat (nucli: dilluns); la seua última novel·la (nucli: novel·la); SV: va presentar dilluns passat la seua última novel·la (nucli: va presentar).
9. Identificació del SN subjecte.
 - a) SN subjecte elidit: jo.
 - b) Les meues cosines.
 - c) Isabel Clara Simó.
10. Anàlisi del CN.
 - a) SN: una samarreta sense mànecues (CN sintagma preposicional: sense mànecues).
 - b) SN: La gata de ma sogra (CN sintagma preposicional: de ma sogra).
 - c) SN: Aquella olivera vella (CN adjectiu: vella).
11. Ús dels pronoms personals forts.
 - a) Nosaltres; b) Ells (o elles o vostés); c) Tu, ell (o ella).
12. Ús de grafies.

Arxiu, pèsol, safareig, destorb, exercici, dissabte.
13. Ús dels signes de puntuació.
 - a) Em va dir: "Has arribat massa tard".
 - b) He somniat coses estranyes: ovelles, llops, cabres, serps....
 - c) Respirava malament: estava refredat.

Els astres i nosaltres (pàgs. 62-87)

U3

Les supersticions, les previsions de l'horòscop són l'eix de motivació d'aquesta unitat. La raó, la lògica, l'esperit pràctic enfrontats amb les forces sobrenaturals i el destí suposadament regit pels astres són temes d'actualitat ben presents en les converses de carrer de l'alumnat i molt difosos en les revistes que solen llegir i que constantment els piquen la curiositat. Aprofitem aquest nucli temàtic per analitzar les característiques dels **textos predictius**.

A l'apartat LITERATURA, les novel·les d'aventures ens permeten identificar els diferents **tipus de narradors** i de **diàlegs** i, alhora, connectar amb l'evolució que ha experimentat aquest gènere narratiu des de l'Edat Mitjana fins els nostres dies. En LES PERSONES I LES LLENGÜES presentem les característiques dels diferents **registres lingüístics** en situacions comunicatives diverses. El TALLER D'EXPRESSIÓ ORAL continua i conclou el tractament del **llenguatge corporal** com a eina bàsica en la comunicació oral. Finalment, en CONEGUEM LA LLENGUA trobareu activitats sobre el **lèxic meteorològic**, i sobre els conceptes de mots **homòfons** i **homògrafs**; tot seguit, continuem aprofundint en conceptes gramaticals fonamentals (les **classes d'oracions** segons el predicat); introduïm ací el tractament dels **pronoms febles**; i, en ortografia i fonètica, introduïm la **síl·laba** (tònica i àtona), la **diftongació** (diftong i hiat), les **normes d'accentuació** i l'ús de la **dièresi**.

I. CONTACTE (pàgs. 62-63)

Ets una persona supersticiosa?

1. (pàg. 62) Resposta oberta. Aquest test formalitzat ens permetrà conèixer les opinions que tenen els alumnes entorn al món de les supersticions. Per a verbalitzar les respostes poden simular una entrevista entre dos companys de manera que un faça d'entrevistador i l'altre d'entrevistat. En l'apartat a) hauran de fer el còmput dels resultats i, d'acord amb la puntuació, comprovar en l'apartat b) si s'és o no supersticiós i fins a quin punt. Es tracta que els alumnes es familiaritzen amb aquest tipus de textos predictius. Anirà bé fer un recull de tests d'aquest tipus. Al diari Avui n'hi apareixen setmanalment.
2. (pàg. 63) Resposta oberta. Hi ha la intenció que els alumnes coneguen els costums i les supersticions més arrelats a les nostres tradicions.
3. (pàg. 63) Resposta oberta. Una vegada feta la llista de supersticions poden explicar les situacions en què es donen. I fins i tot fer una petita narració prenent com a material de partida una superstició. És també l'ocasió per a reflexionar críticament sobre la superstició.

II. COMUNICACIÓ I TEXTOS (pàgs. 64-67)

Els textos predictius

Seguim treballant el text predictiu, però ara concretament amb els horòscops.

1. (pàg. 64) Lectura del text. Activitat de comprensió lectora. S'hi pot recórrer a la lectura silenciosa o bé a la lectura col·lectiva repartint prèviament els horòscops entre l'alumnat.

2. (pàg. 66)

Activitat d'enriquiment lèxic que afavoreix la comprensió dels textos sobre l'horòscop. Convindrà facilitar a l'alumnat diccionaris adequats.

3. (pàg. 66)

Activitat que enriqueix el cabal lèxic de l'alumnat i afavoreix la comprensió dels textos sobre l'horòscop. Si cal convindrà tenir a mà un diccionari.

4. (pàg. 66)

Resposta oberta. Hi ha la intenció de verbalitzar oralment i per escrit la predicció astral de cada alumne, contrastar la informació llegida amb les opinions de cada alumne i elaborar arguments que s'adiguen o no a la seua personalitat.

5. (pàg. 67)

a) Fernando Alonso Díaz és Àries (29-03-1981); Uma Thurman és Taure (29-04-1970) i Jhonny Deep és Bessons (09-06-1963).

b) Activitat de comprensió lectora basada en una lectura selectiva que pretén verbalitzar la part descriptiva i predictiva de l'horòscop d'un determinat personatge seguint la fitxa proposada. Els alumnes han de deduir per ells mateixos les característiques del text predictiu.

6. (pàg. 67)

Resposta oberta que dependrà de personatge que s'haja triat. P. ex.: si ha triat un personatge que és escorpi les respostes seran si fa no fa com segueix a continuació.

Solucions:

a) Part descriptiva: "És autèntic. Constantment intenta renovar i transformar les coses que l'envolten. Guarda els secrets amb moltíssima cautela. Mai no defrauda els seus amics, i quan se sent traït es torna maligne. Admira el blau fosc de les profunditats marines".

En aquesta part predomina el present d'indicatiu: *és, intenta, guarda, no defrauda, se sent, es torna, admira*.

b) Part predictiva: "Haurà de vigilar els excessos en els menjars. Enguany potser veurà augmentar els seus ingressos. Tindrà èxit en els estudis si s'organitza un poc més i porta totes les assignatures alhora. Buscarà tranquil·litat en una platja deserta".

En aquesta part predomina el futur: *veurà, tindrà, buscarà*.

c) Adjectius qualificatius: *autèntic*.

d) Perífrasis d'obligació: *haurà de vigilar els excessos en els menjars*.

e) Expressions de dubte: *Enguany potser veurà augmentar els seus ingressos*. En la predictiva.

Com a cloenda d'aquest apartat, els podem proposar que facen el retrat *collage* d'un personatge imaginari que tinga la suma de les característiques més positives per a arribar a un ideal concret (el galant de cinema més atractiu, la professora ideal, el millor ciclista...).

RECERCA I EXPRESSIÓ

7. (pàg. 67)

Es tracta de dramatitzar una situació on l'alumnat utilitze amb coherència i correcció el lèxic i les estructures morfològiques i sintàctiques dels textos que han treballat anteriorment. Vigilem de prop que hi haja també una pronúncia, fluïdesa i entonació adequades en l'expressió.

8. (pàg. 67)

Es tracta d'afavorir activitats que se centren en l'expressió oral formal. Volem que l'alumnat processe la informació que ha après al llarg de la unitat i faci servir la llengua en situacions d'aprenentatge compartit, com a oient i com a ponent.

III. LITERATURA (pàgs. 68-72)

Els textos narratius (i 2): la novel·la

Continuem amb l'estudi dels textos narratius, la novel·la. La lectura d'un fragment narratiu ens permet connectar amb les novel·les d'aventures i deduir les característiques d'altres tipus de novel·la, així com analitzar les veus de la narració i conèixer l'evolució d'aquest gènere a través dels nostres escriptors.

1. (pàg. 68)

Lectura del text. S'hi pot recórrer a la lectura silenciosa o bé a la lectura col·lectiva repartint prèviament els papers de les dues veus que hi ha en el fragment: la del narrador-protagonista (Eduard) i la del mariner Joaquim el Roig.

2. (pàg. 70)

Activitat que exigeix l'ús del diccionari per a ampliar la competència lèxica de l'alumnat i comprovar la comprensió lectora.

Solucions:

- a) esclatar
- b) s'avesava
- c) decaigut
- d) empletada
- e) atrets
- f) brulent
- g) acostar
- h) trepitjar
- i) guaitar
- j) somoure
- k) vorejant

3. (pàg. 70)

- a) Eduard i Joaquim el Roig.
- b) Es tracta d'un xic que ha patit un accident, concretament un atemptat on va perdre un amic i va tenir ferides greus en la cara i en el braç. Creu que la seua xica no li fa cas per l'aspecte que deu tenir. Decideix allunyar-se de la seua xica i dels seus amics buscant un redòs: la platja. Li agrada llegir novel·les, sobretot, les de Mercè Rodoreda i un dia es troba amb Joaquim el Roig.
- c) Un pescador que coneix l'Eduard de referències i que li proposa d'anar a l'illa Groga amb la seua llanxa. Sap llegendes que els mariners conten d'aquest illot, l'Eduard serà el confident d'un secret que té ben amagat: les restes arqueològiques d'un ésser humà soterrades a l'illa. Li diuen el Roig potser perquè és pèl-roig i té la cara cremada pel sol.
- d) Estan promesos, però la seua relació ha quedat malmesa després de l'accident.

- e) Potser perquè la coneix poca gent i ningú no sap els secrets que hi amaga.
- f) L'arena blanca, l'aigua transparent i els misteris per descobrir.
- g) Les restes d'un cos antic amb el crani, els fèmurs i les costelles ben conservats.
- h) Resposta oberta. Caldrà fer veure l'alumnat que l'arqueologia és una ciència que ens permet descobrir les arrels del nostre passat i els senyals d'identitat dels nostres pobles.

4. (pàg. 70) Solucions:

- a) Històrica: 2. Narra fets històrics d'un poble
- b) Sentimental: 3. Tracta les contrarietats dels sentiments
- c) D'aventures: 5. Narra les aventures d'una persona
- d) Policiàques: 1. Basada en una investigació criminal.
- e) Ciència-ficció: 4. Analitza la visió d'un món futur
- f) Terror: 7. Amb el misteri i els ambients sinistres suscita la por en el lector
- g) Costumista: 6. Descriu ambients i personatges típics d'un país i d'una època

5. (pàg. 70) Solucions: a), b), c), d), e), g), i h)

- a) El respecte cap a les discapacitats físiques
- b) Les conseqüències d'un atemptat
- c) L'admiració i la curiositat per l'entorn on vivim
- d) L'interès pels nostres avantpassats històrics
- e) La resolució d'un enigma
- g) Una revelació misteriosa
- h) Les relacions entre generacions diferents.

6. (pàg. 71) Un narrador-actor –un personatge de la mateixa història– que narra el relat en 1a o en 3a persona com si fos un testimoni de tot el que passa.

Entre les frases que l'exemplifiquen hi ha:

La reacció de Meritxell em deixà decaigut. Molt de fer-me veure que no passava res, que havia estat un heroi.

[...]

La llanxa del senyor Joaquim arribà per ponent. Venia des del Nàutic... I vam posar rumb a l'illa. Cinc minuts més tard érem al seu davant. Quan vam posar els peus a terra, em va saber greu trepitjar l'arena.

7. (pàg. 71)

Activitat que permet l'alumnat copsar els procediments narratius que segueix un narrador-actor. Convindrà arreplegar alguns treballs de l'alumnat i proposar-los de llegir-los i comentar-los a classe.

8. (pàg. 71) Aquest fragment conté, sobretot, diàleg en estil directe; els diàlegs en estil indirecte apareixen només a l'inici, quan l'Eduard explica la reacció de Meritxell devers ell a través del seu pensament.

Exemples de diàleg en estil directe:

Tu ets el xicot aquell...? –va dir, tot admirat de tenir davant seu un personatge que s'havia fet famós per la seua desgràcia–.

Vaja, home...

– Quan vulgues, t'hi puc dur. És un rocam ple de bellesa.

– M'encantaria.

Exemple de diàleg en estil indirecte:

La reacció de Meritxell em deixà decaigut. Molt de fer-me creure que no passava res, que havia estat un heroi.

RECERCA I EXPRESSIÓ

9. (pàg. 72)

Resposta guiada seguint el model proposat.

Volem afavorir actituds positives cap a la investigació mitjançant l'accés a fonts de documentació escrita i audiovisual entorn la vida i l'obra dels nostres novel·listes. També hi ha la intenció que els alumnes puguin fer servir el valencià com a llengua vehicular per a treballar en equip i en l'exposició oral dels treballs realitzats.

IV. LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 73-75)

La variació (2): els registres lingüístics

Analitzem les característiques dels diferents registres lingüístics. Les activitats d'aquest apartat incideixen fonamentalment en l'estudi dels registres en diferents situacions comunicatives. El tema, la relació entre emissor i receptor, el canal, el grau de formalitat i l'objectiu o intenció determina l'ús d'un registre determinat.

1. (pàg. 73)

Identificarem aquests elements a través de la lectura dels sis textos i emplenant la fitxa. És un bon exercici per a fer en parelles o en petit grup.

TEXT NÚM. 1:

- 1) El tema de què parla: *D'anar a veure una pel·lícula al cine.*
- 2) Quina relació hi ha entre emissor i receptor? Fa la impressió que es coneixen els interlocutors?
Els interlocutors es coneixen i tenen una relació d'amistat.
- 3) Quin canal s'hi fa servir?: *Oral.*
- 4) El grau de formalitat del text (poc formal, mitjanament formal i molt formal): *Text poc formal.*
- 5) Què pretén el text? Quin objectiu té?: *Convèncer un amic per anar al cine.*

TEXT NÚM. 2

- 1) El tema de què parla: *La predicció de l'oratge.*
- 2) Quina relació hi ha entre emissor i receptor? Fa la impressió que es coneixen els interlocutors?
No hi ha cap relació, l'emissor parla per a uns receptors que desconeix.
- 3) Quin canal s'hi fa servir?: *Oral.*
- 4) El grau de formalitat del text (poc formal, mitjanament formal i molt formal): *Text molt formal.*
- 5) Què pretén el text? Quin objectiu té?: *Anunciar el temps atmosfèric.*

TEXT NÚM. 3

- 1) El tema de què parla: *Com es produeix un microxip i en quins aparells electrònics apareix.*
- 2) Quina relació hi ha entre emissor i receptor? Fa la impressió que es coneixen els interlocutors?
Els interlocutors no es coneixen.
- 3) Quin canal s'hi fa servir?: *Escrit.*
- 4) El grau de formalitat del text (poc formal, mitjanament formal i molt formal): *Text mitjanament formal ja que conté tecnicismes.*
- 5) Què pretén el text? Quin objectiu té?: *Que el receptor sàpia què és un microxip, de què està format i els aparells electrònics on el podem trobar.*

TEXT NÚM. 4

- 1) El tema de què parla: *El perill de desaparició de dos pins centenaris davant un projecte urbanístic en un paratge natural.*
- 2) Quina relació hi ha entre emissor i receptor? Fa la impressió que es coneixen els interlocutors?
Els interlocutors no es coneixen.
- 3) Quin canal s'hi fa servir?: *Escrit.*
- 4) El grau de formalitat del text (poc formal, mitjanament formal i molt formal): *Mitjanament formal.*
- 5) Què pretén el text? Quin objectiu té?: *Informar de l'impacte mediambiental i de la desforestació que pateix un paratge natural prop de la Serra de Mariola.*

TEXT NÚM. 5

- 1) El tema de què parla: *El record d'un amor entre adolescents.*
- 2) Quina relació hi ha entre emissor i receptor? Fa la impressió que es coneixen els interlocutors?
Els interlocutors si es coneixen.
- 3) Quin canal s'hi fa servir?: *Escrit.*
- 4) El grau de formalitat del text (poc formal, mitjanament formal i molt formal): *Mitjanament formal.*
- 5) Què pretén el text? Quin objectiu té?: *Descriure els sentiments amorosos d'una època passada tot produint un plaer estètic amb la selecció de mots que descriuen com era aquella relació.*

TEXT NÚM. 6

- 1) El tema de què parla: *La sol·licitud d'un lloc de treball.*
- 2) Quina relació hi ha entre emissor i receptor? Fa la impressió que es coneixen els interlocutors?:
Els interlocutors no es coneixen.
- 3) Quin canal s'hi fa servir?: *Oral.*
- 4) El grau de formalitat del text (poc formal, mitjanament formal i molt formal): *Molt formal.*
- 5) Què pretén el text? Quin objectiu té?: *Esbrinar si el sol·licitant reuneix els requisits per a un lloc de treball.*

2. (pàg. 75) Solucions.

Text 1: Registre col·loquial

Text 2: Registre mitjà

Text 3: Registre mitjà

Text 4: Registre mitjà

Text 5: Registre formal, si bé es tracta d'una poesia que conté un llenguatge gens conceptual.

Text 6: Registre mitjà

3. (pàg. 75) Resposta oberta.

V. TALLER D'EXPRESSIÓ ORAL (pàgs. 76-77)

Parlem amb el cos: el llenguatge corporal (i 2)

Aprofundim i tanquem ací el treball sobre el llenguatge corporal. Recordem que el punt d'atenció són les habilitats vinculades amb el domini del propi cos com a eina comunicativa i també les qüestions afectives i psicològiques que poden entrebancar l'actuació oral del nostre alumnat: pretenem treballar el llenguatge corporal i donar oportunitats (especialment als més retrets/-etes) per prendre i guanyar confiança amb si mateixos.

1. (pàg. 76) Aquesta primera activitat enllaça amb la darrera de la unitat anterior, concretament amb l'activitat 2 de la pàg. 51. Demanem a l'alumne que faci una avaluació de la seua pròpia actuació en aquella activitat. Es tracta que es faci conscient no sols dels aspectes millorables sinó també d'aquells en què va tenir més èxit.

- 2 i 3. (pàg. 76) Totes dues activitats pretenen que els aprenents posen atenció sobre el propi cos i la possibilitat d'expressar coses (actituds, sentiments, opinions...) amb les mans, amb els ulls, amb la cara... Són habilitats que exercim de manera quotidiana i automàtica. Cal però que els ajudem ser-ne conscients a fi que puguem aprofitar-se en l'actuació oral formal davant un públic.

- 4, 5, 6, 7 i 8. (pàg. 77) Aquestes activitats paren esment sobre una eina bàsica en la comunicació interpersonal: la mirada. El ulls són capaços de comunicar molt. Sovint observem que les persones eviten o desvien la mirada davant un l'interlocutor. Això és més o menys *acceptable*, en la comunicació espontània i quotidiana; però pot arribar a ser un gran entrebanc en la comunicació davant el públic. Com és ben sabut, la mirada transmet missatges d'emissor a receptor i a la inversa; i és un dels mitjans més importants en el *feed back* o retroalimentació constant i imprescindible en un context de comunicació.

Les activitats segueixen una certa seqüenciació (de menys a més complexes o carregades de condicionants extralingüístics). De tota manera, no cal que les feu totes: trieu (o aprofiteu amb les modificacions que trobeu) aquelles que us vagen més bé. De tota manera, és molt recomanable que feu el treball de buidatge de conclusions que hi suggerim.

- 9 i 10. (pàg. 77) Són dues activitats de síntesi i d'aplicació. Tot el que s'ha practicat sobre el llenguatge corporal ara s'ha d'aplicar en una situació més o menys real i llarga d'expressió oral forma en públic. L'excusa pot ser la que us proposem en l'activitat 9 o una altra que trobeu. És molt important que l'alumnat prepare l'activitat amb temps: no poden tenir la impressió que treballar l'expressió oral és una cosa de segona; que l'important és tot allò que es fa per escrit i la gramàtica. Cal que seguiscuen les indicacions del llibre de l'aprenent (pàg. 77); que l'assagen a casa davant un espill o davant un amic o familiar; etc.

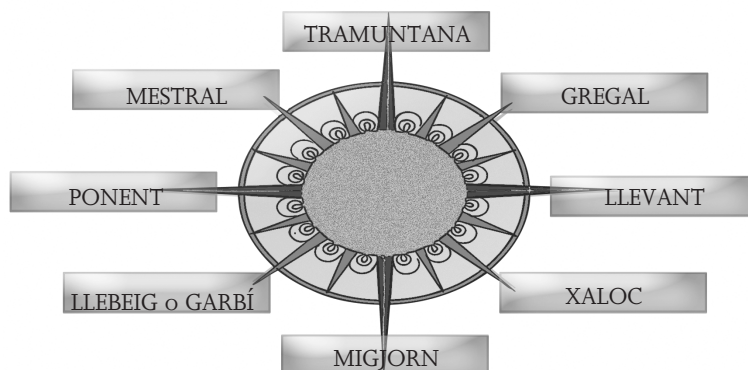
VI. CONEGUEM LA LLENGUA (pàgs. 78-85)

En aquest apartat estudiem el vocabulari relacionat amb els fenòmens meteorològics i el concepte d'homonímia i diferenciem entre homonímia i homografia. En morfologia i sintaxi classifiquem les oracions segons el predicat i encetem l'aplicació dels pronoms febles. Dediquem la fonètica i ortografia al treball de la síl·laba: síl·laba tònica i àtona, diftongs, accents i dièresi.

LÈXIC

ELS VENTS DEL MÓN I ELS FENÒMENS METEOROLÒGICS

1. (pàg. 78)

2. (pàg. 78)

Solucions: una volva o un floc de neu, un xàfec, plovisquejar, ploure, pedregar, llampegar, la xaforç o la basca, la tempesta, la sequera, la rosada, la pluja, la nuvolada, la granissada o la calamarsada, la calitja, la boira, l'oratge, l'arc de Sant Martí, el tro, el ruixat, el plovisqueig, el núvol, el borrim, el llamp, el gel o el glaç, el gebre o la rosada blanca.

L'HOMONÍMIA: PARAULES HOMÒFONES I PARAULES HOMÒGRAFES

3. (pàg. 79)

Activitat de recerca en el diccionari. Caldrà buscar les accepcions diferents de cada mot.

a) coure-coure i set-set

b) fals-falç, be-bé; món-mon i sec-sec

c) set-set; be-bé

d) Són homònims homòfons: be-bé; món-mon; sec-sec i fals-falç; són homònims homògrafs: coure-coure i set-set

MORFOLOGIA I SINTAXI

L'ORACIÓ (3): LES CLASSES D'ORACIONS SEGONS EL PREDICAT

4. (pàg. 79)

Distinció dels usos dels verbs ser i estar com a verbs atributius i com a verbs predicatius.

1. Oracions atributives: b), d)

2. Oracions predicatives: a), c), e), f).

5. (pàg. 80) Comprensió dels conceptes derivats de la classificació de les oracions segons la naturalesa del predicat.

Classificació i justificació de les oracions segons el predicat.

a) Predicativa: té un verb predicatiu, en aquest cas en forma perifràstica (*han de saber perdre*).

b) Impersonal: construïda amb un verb que indica un fenomen meteorològic (*para de ploure*).

c) Atributiva: ús del verb *ser* amb valor atributiu.

d) Atributiva: ús del verb *estar* amb valor atributiu.

e) Atributiva: ús del verb *semblar* amb valor atributiu.

f) Predicativa: ús de la perífrasi *solem dinar* i un complement circumstancial de temps (*a les dues*).
Convé remarcar a l'alumnat que el fet que no porte un subjecte explícit no implica que siga una oració impersonal, ja que el subjecte és elidit però conegut (*nosaltres*).

6. (pàg. 80)

Aplicació de la classificació d'oracions segons el predicat a casos donats.

Activitat de resposta oberta. Proposem a continuació una resposta possible. Convé que a classe es contrasten les solucions diferents que aporte cada alumne, si n'hi ha.

a) *seré*; b) *treballen*; c) *tinc*; d) *estàs*; e) *troba*; f) *se sembla*; g) *practica*.

7. (pàg. 80)

Anàlisi de les oracions segons la naturalesa del predicat.

Activitat de resposta oberta, segons els verbs que s'hagen emprat en l'activitat anterior. Segons això, en els exemples que nosaltres hem donat, la classificació de les oracions és la següent.

Atributives: d) i f)

Predicatives: a); b), c) i g)

Impersonals: e)

ELS PRONOMS FEBLES (1): em, et, es, ens i us**8. (pàg. 81)**

Ús de les formes pronominals em, et, es, ens i us.

1) em faig; 2) m'alce; 3) donar-me; 4) doneu-me; 5) dóna'm; 6) et despertes; 7) t'alces; 8) despertar-te; 9) desperta't; 10) es desperta; 11) s'ha alçat; 12) acoste's; 13) acostar-se; 14) ens fem; 15) ens alcem; 16) donar-nos; 17) deixeu-nos; 18) arreplega'ns; 19) us desperteu; 20) us alceu; 21) despertar-vos; 22) alceu-vos.

9. (pàg. 81)

Formes dels pronoms febles em, et, es, ens i us.

	DAVANT DE VERB		DARRERE DE VERB	
	Començat per vocal	Començat per consonant	Acabat en vocal	Acabat en consonant o diftong
1a persona singular	m'	em	'm	-me
2a persona singular	t'	et	't	-te
1a persona plural	ens	ens	'ns	-nos
2a persona plural	us ¹	us ¹	-us ²	-vos
3a persona (singular i plural)	s'	es	's	-se

1. També es acceptable l'ús de la forma vos davant qualsevol verb, comence amb vocal (vos alceu) o amb consonant (vos giteu). No obstant això, en els registres més formals és preferible l'ús de la forma us davant de verb (us alceu i us giteu), forma coherent amb la resta de formes reforçades dels pronoms febles.

2. També és acceptable l'ús de la forma -vos darrere de verb acabat en vocal (escriure-vos). No obstant això, en els registres més formals es preferible l'ús de la forma us (escriure-us).

10. (pàg. 82) Ús de les formes pronominals em, et, es, ens i us en un diàleg. Convé que després de completar el diàleg el dramatitzen a classe.

Solució: em, -te; m', us (o vos), -se; t', s'; es, em, m'; t', -te, -te; us (o vos), et, 'm, m'; t', et, 't (o 'm).

ORTOGRAFIA I FONÈTICA**LA SÍL·LABA: SÍL·LABA TÒNICA I SÍL·LABA ÀTONA****11. (pàg. 82) Separació dels mots en síl·labes i identificació de la síl·laba tònica.**

a) un-gla; b) po-al; c) cos-te-ra; d) ull; e) es-pol-sa-dor; f) mà-qui-na; g) fi-nes-tre-ta; h) fum.

12. (pàg. 83) Separació dels mots que contenen dígrafs en síl·labes i identificació de la síl·laba tònica.

a)bo-te-lla; b) bros-sa; c) far-dat-xo; d) il-lu-mi-nar; e) a-com-pa-nyar; f) for-mat-ge; g) tan-ques; h) fai-xa; i) pren-guen; j) cor-re-dor.

LA DIFTONGACIÓ: DIFTONG I HIAT**13. (pàg. 83) Identificació dels mots que tenen diftong:**

desmai, rei, almoïna, cuiner, taula, esteu, estiu, coure, roure, ciutat.

14. (pàg. 84)

Classificació de mots segons el tipus de diftong.

No tenen diftong: diana, dieta, passió, perdies, piano, sensual.

Tenen diftong decreixent: aire, escriure, lleure, lliure, pou, paraiguet.

Tenen diftong creixent: aquarel·la, freqüent, guanyar, paraiguet, pingüi, quotidià.

LES NORMES D'ACCENTUACIÓ

15. (pàg. 84)

Identificació del tipus de paraula segons la síl·laba tònica i aplicació de les normes d'accentuació gràfica.

AGUDES		PLANES		ESDRÚIXOLES
S'accentuen	No s'accentuen	S'accentuen	No s'accentuen	S'accentuen sempre
això, algú, aquí, Berlín, café, cantó (un cantó), comú, cosí, entén, ingrés, sofà	alguns, ciutat, cosins, costum, estan, Ramon	càncer, còmic, córrer, difícil, exàmens, fàcil, préstec, tràgic	canto (jo canto), comuna, examen, prestatge	clàssica, crònica, glòria, història

L'ÚS DE LA DIÈRESI

16. (pàg. 85)

Ús de la dièresi: altruisme, antiinflamatori, aqüeducte, cocaïna, conduïsc, delinqüent, escriure, genuïna, heroi, heroïna, lingüista, mèdium, països, Pasqual, Pasqües, produir, reduït, reunificar, roïna, ruïna, següent, traduirem (si és futur; si és passat simple o imperfet de subjuntiu la forma serà traduiré).

17. (pàg. 85)

Identificació de les normes d'ús de la dièresi.

a) Diftong creixent qüe, güe, qüi, güi: aqüeducte, delinqüent, lingüista, Pasqües, següent.

b) La **i** i la **u** no formen diftong: cocaïna, conduïsc, genuïna, heroïna, països, reduït, roïna, ruïna.

c) La **i** entre dues vocals actua com a vocal: no hi ha cap exemple.

d) Excepcions a l'ús de la dièresi: altruisme, antiinflamatori, mèdium, produir, reunificar, traduirem.

e) Altres paraules que no tenen dièresi: escriure, heroi, Pasqual.

18. (pàg. 85)

Aplicació de les normes sobre l'ús dels accents i la dièresi en un text donat.

Mon germà ha estat malalt: té una mà inflada. Ma tia, que viu al cinqué, ha recomanat a ma mare que li pose un ungüent miraculós, una mena d'antiinflamatori casolà. Però ningú no es refia dels remeis de la tia Maria Lluïsa. Vivim en un país que encara desconfia de la decisió d'un metge, una autoritat en la matèria, i prefereix fer cas de la informació de les persones pròximes. És una llàstima. Esperem que la fórmula màgica de ma tia no siga roïna, o com a mínim que no li produïska cap al·lèrgia.

19. (pàg. 85)

Dictat. Seguiu el procediment habitual (Vg. Unitat 1).

VIII. COMPROVACIÓ (pàg. 87)

1. P. ex.: a) Una pota de conill atrau la bona sort; b) Dur un vestit groc en una representació teatral pot portar l'obra al fracàs; c) Tocar ferro du bona fortuna i espanta la mala sort; d) És bo per a la fertilitat prendre el bany la nit de Sant Joan; e) Si et prenen d'ull pots arribar a emmalaltir seriosament.
2. Resposta oberta que s'haurà d'avaluar tenint en compte les característiques dels textos predictius i l'ús del lèxic i de les estructures morfològiques i sintàctiques treballades en l'apartat de COMUNICACIÓ I TEXTOS.
3. Resposta oberta, com a exemple proposem: Els butlletins meteorològics. Les prediccions sobre el trànsit en les autopistes i carreteres. Les tendències de la moda que els dissenyadors avancen per a cada època de l'any.
4. Resposta oberta que s'haurà d'avaluar tenint en compte la lectura selectiva de la informació de l'apartat de LITERATURA (pàgs. 68-72).
5. Resposta oberta que s'haurà d'avaluar tenint en compte la lectura selectiva de la informació de l'apartat de LITERATURA (pàgs. 68-72) i el treball de documentació que l'alumnen haja fet.
6. Resposta que s'haurà d'avaluar tenint en compte les definicions dels diferents gèneres narratius treballats en aquesta unitat i en l'anterior.
7. a) Algú vol demanar la bicicleta a algú altre
b) Són amics i per tant es coneixen
c) L'oral
d) Poc formal
e) Convèncer un amic perquè li deixi la bicicleta
f) Registre col·loquial
8. Polisèmia: propietat per la qual una unitat lèxica o mot pot tenir més d'un significat.
Homonímia: propietat per la qual dues paraules tenen la mateixa forma però significat diferent.
Exemple de polisèmia: cap, banc, copa, boca, etc.
Exemple d'homonímia: coure-coure, set-set, món-mon, etc.
9. xafogor: calor sufocant que hom sent en un ambient molt calent i encalmat
plovisquejar: ploure lleugerament i a gotes molt menudes
glaç: gel
10. Atributives: a) i c); predicatives: d); impersonals: b) i e).
11. a) ens; 'ns; b) s'; c) -me; d) us (o vos); e) 'ns.
12. ma-gat-zem, plat-ja, il-lu-mi-na-ci-ó, cos-te-lles, tòr-cer.
13. Diftong creixent: aquàtic, lingüística.
Diftong decreixent: teula, almoïna.
Hiat: pèrdua, faena, especial, llegia, estació.
14. congrés, informàtica, açò, país, Mèxic, àncora, algun, ètic, Ramon, produïm, reduïsc, traduiré.

Tal com som o no?

U4

(pàgs. 88-119)

Aprofitem en aquesta unitat l'art plàstic de la caricatura per a introduir el text **descriptiu** per excel·lència, el **retrat**. Els canvis, els gestos i les ganyotes o carasses en l'expressió de la cara no sols afecten qui els fa sinó també a qui els observa, a qui els interpreta. Farem, doncs, **descripcions objectives** o realistes i **subjectives** (caricaturesques i idealitzades), a partir de textos reals com els avisos de desaparició, els retrats literaris i les descripcions dels herois en la **poesia èpica**.

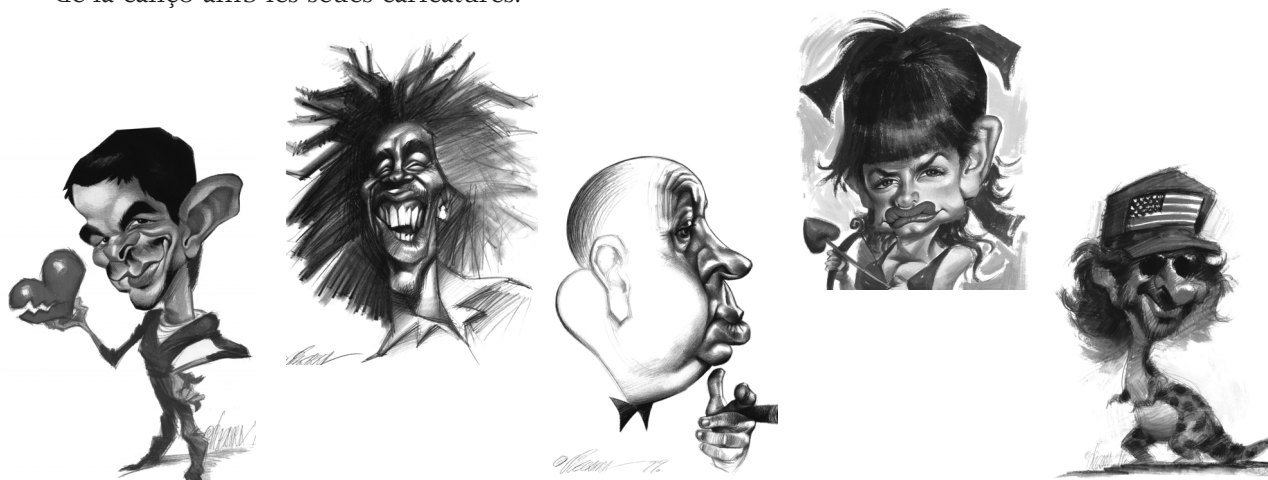
En l'apartat **LES PERSONES I LES LLENGÜES**, ens ocupem de la **variació social** i dels **argots**. El **TALLER D'EXPRESSIÓ ORAL** comença a treballar l'altre gran instrument de la comunicació oral: la **veu**; i, en concret, la **velocitat** i l'**entonació**. En **CONEGUEM LA LLENGUA** us proposem activitats sobre el lèxic de les **parts del cos i la roba**, sobre **fraseologia** vinculada amb el **cos** i el conceptes d'**antonímia**; tot seguit, continuem aprofundim en conceptes gramaticals fonamentals: les **oracions predicatives**, els **complements verbals** (el complement directe), els pronoms **febles de complement directe**; i, en ortografia i fonètica, practiquem la **e** i la **o obertes i tancades** i seguim amb els **signes de puntuació** (el parèntesi i el guió).

I. CONTACTE (pàgs. 88-89)

L'espill de l'ànima

1. (pàg. 88)

Es tracta d'associar les fotografies reals de personatges famosos del món del cinema, de la ciència i de la cançó amb les seues caricatures.

- Els personatges caricaturitzats són els directors de cinema Alfred Hitchcock i Steven Spielberg, l'actriu Penélope Cruz i els cantants Bob Marley i Alejandro Sanz.
- Resposta oberta que permetrà indagar una mica en els coneixements previs de l'alumnat, tot obrint un torn d'opinions.
- Resposta oberta que haurà de contemplar l'ús de les diferents parts de la cara: els trets més rellevants.
- Resposta oberta entorn les preferències i aficions de l'alumnat.
Podem demanar-los que busquen i que porten a classe altres caricatures de personatges d'actualitat i diguen quins trets de la cara s'han ressaltat.

2. (pàg. 89)

Resposta semioberta. Pretenem que l'alumnat faça servir el vocabulari de les emocions i del trets físics més representatius d'aquestes. Anirà bé dedicar uns minuts a representar amb mímica els diferents estats d'ànim dels personatges que apareixen dibuixats.

3. (pàg. 89)

Es tracta que els alumnes expliquen de viva veu i amb fluïdesa els aspectes més rellevants de la personalitat dels personatges de l'activitat 1 (pàg. 88), tot fent servir el lèxic de les emocions del quadre de l'activitat anterior. Pretenem fer veure com canvia la nostra mirada sobre les altres persones segons el punt de vista i els prejudicis de qui els observa o els descriu.

4. (pàg. 89)

Joc d'expressió corporal molt engrescador que pretén aprofundir en el lèxic de les emocions i dels diferents estats d'ànim.

II. COMUNICACIÓ I TEXTOS (pàgs. 90-96)

El text descriptiu: el retrat

Treballem el text **descriptiu**, concretament el retrat objectiu i el retrat subjectiu. Creem situacions comunicatives versemblants que introduïsquen l'alumnat en la pràctica d'aquesta mena de textos. Això implica incidir sobre l'estructura del text i sobre un bagatge lèxic ampli (el cos, la roba, els adjectius qualificatius, etc.)

1. (pàg. 90) Aquesta activitat presenta un text descriptiu. Es tracta del retrat robot d'un adolescent, Joan Puig Pujades; farem l'explotació de la lectura tenint en compte les preguntes següents:

Com es diu el desaparegut?

Com va pentinat?

Quines peces de roba portava en el moment de la desaparició?

Quins elements decoratius complementen la seua vestimenta?

Quines són les seues aficions?

Quina és la seua adreça particular?

Etc.

2. (pàg. 90)

Després d'identificar el retrat del xic desaparegut (el tercer d'esquerra a dreta), poden descriure els altres dos retrats robots. Ho faran basant-se en l'esquema del text descriptiu:

- Dades personals bàsiques.
- Trets físics generals i particulars.
- Descripció de la roba del personatge.
- Descripció dels costums i les aficions del personatge.

3. (pàg. 90)

- a) Joan Puig Pujades
- b) És ros i du els cabells llargs i rulls.
- c) Duia una camisa blava, jersei verd de llana, una caçadora negra i blava amb inscripcions de l'NBA i uns pantalons amples amb moltes butxaques. A la caçadora duia un pin d'un conjunt musical de moda. Calçava botes negres esportives amb cordons i calcetins taronja.
- d) Portava una polsera de cuir al canell esquerre i un rellotge digital al canell dret.
- e) Els esports, la informàtica i el cinema.
- f)AVINGUDA de l'Antic Regne de València, núm. 78, 3r, dreta (codi postal 46007) de València.
- g) Va sovint al poliesportiu, a les botigues d'informàtica i als videoclubs.

4. (pàg. 91) Repassem l'esquema del retrat; podem demanar a l'alumnat que ens llija, de viva veu, alguna de les parts subratllades. En haver corregit les produccions escrites, l'activitat resultarà força engrescadora si demanem que enregistren l'avís de desaparició en cinta de casset (o en un mòbil o un mp3 o mp4, etc.) com si fos un avís emès per la ràdio: *"Interrompem la nostra programació per difondre l'avís de desaparició de..."*.

5. (pàg. 91) Aprofundim ací una mica més en la manera de fer una descripció. Hi presentem tres tipus: la subjectiva idealitzada, la subjectiva caricaturesca i l'objectiva o realista. Cadascuna d'aquestes descripcions s'adiu amb les descripcions que ens fan les persones que coneixen Joan Puig Pujades. La primera ens la fa la seua estimada Júlia, la segona, un "amic", l'Eduard, i la tercera el seu professor i tutor.

És un bon moment per a fer descripcions orals subjectives de personatges famosos. Per exemple, un jugador de futbol, descrit per un fan de l'equip rival o per un seguidor del seu equip. S'exposaran una versió darrere de l'altra perquè es veja el contrast.

6. (pàg. 92)

La primera ens la fa la seua estimada Júlia; ens dóna, amb un toc d'exageració, els trets que considera positius, les virtuts i les bondats del personatge; es tracta d'una descripció subjectiva idealitzada. La segona, la del seu "amic", l'Eduard, es tracta d'una descripció subjectiva negativa amb un to crític caricaturesc ple de sentiments i de prejudicis negatius. La tercera està feta pel seu professor i tutor. És una descripció objectiva o realista que procura descriure tan fidelment com pot els trets negatius i positius.

7. (pàg. 92) En aquesta activitat els podem proposar a més que facen el plural dels qualificatius que han classificat; repassaran així la formació del gènere i del nombre. Els demanarem que facen dos llistats: un d'adjectius invariables, com ara *amable*; i un altre d'adjectius variables, com ara *dolç/-a*.

- Qualificatius referits a l'aspecte físic: *alt, prim, allargada, aguilenc, clara, blava, verd, negra, amples, taronja, blaus, dolça, llargs, despentinats, vella*.
- Qualificatius referits a la personalitat i a l'estat anímic: *especial, tendre, amable, simpàtic, modern, segura, equilibrada, poc estudiós, intel·ligent, fidel, sincer, trempat, sabut, bafaner, empenyador, gelós, atrontollat, puntual, treballador, dotat, distret, preocupat, seriós, segur, formal*.

8. (pàg. 93) A banda de fer una lectura en gran grup, podem proposar la lectura individual del text durant un temps limitat de 10 minuts; caldrà anotar el nom de les parts del cos i tots els adjectius que apareixen. Tot seguit, els demanarem de rellegir el text i subratllar aquelles línies que els hagen cridat l'atenció per la ironia o l'humor. En acabar, que ho expliquen a la resta de companys.

9. (pàg. 94)

Activitat de comprensió lectora i enriquiment lèxic. Cal relacionar el vocabulari assenyalat amb la definició o sinònim que corresponga.

- a) Cartílag: Teixit de sosteniment elàstic que constitueix part de l'esquelet.
- b) Escletxa: Obertura estreta entre dues coses que no ajusten bé.
- c) Guardiola: Recipient tancat que té una ranura per la qual s'introdueixen diners per guardar-los-hi sense possibilitat de traure'ls-en fàcilment si no és trencant-lo, obrint-lo amb una clau, etc.
- d) Paorosament: Que fa por.
- e) Engrapar: Agafar fortament quelcom amb la grapa, amb la mà.
- f) Trair-se: Revelar un secret, etc., descobrir involuntàriament quelcom que es voldria dissimular.
- g) Molsuts: Cobert de matèria carnososa, carnut.
- h) Al capdavall: A l'extrem més baix, a la part inferior, al fons.
- i) Botida: Afectada d'inflamació.
- j) Braquicefàlia: Qualitat dels individus que tenen el cap arrodonit i curt.
- k) Tòpic: Relatiu o pertanyent a un lloc determinat.
- l) Juguesca: Pacte que fan dues persones o més que disputen sobre alguna cosa.
- m) Esclat: Llum viva, brillantor, que colpeix la vista, enlluerna.
- n) Cucanya: Pal llarg, llis i ensabonat en posició vertical o horitzontal, pel qual cal enfil·lar-se o caminar per tal d'agafar com a premi un objecte lligat en un dels seus extrems.
- o) Maxil·lar: Relatiu a l'os de la mandíbula.
- p) Arrabassar: Agafar violentament (alguna cosa) a algú.
- q) Capolar: Acció de tallar en trossos menuts.
- r) Susceptible: Que té una disposició a ser fàcilment afectat per les influències exteriors.
- s) De llavors ençà: Des d'aleshores
- t) Meridional: Del sud
- u) Hipocresia: Simulació de qualitats i sentiments que no es tenen.

10. (pàg. 95)

Activitat de comprensió escrita i expressió oral. Les respostes aproximades són:

- a) 1 metre 74 centímetres
- b) Un perruquer del carrer Cavallers
- c) En la festa major d'un poble de la costa. Participant en una cucanya va intentar agafar els pollastres que eren el premi i, en voler engrapar la bandera es va colpejar el nas amb el pal de la cucanya
- d) Resposta oberta
- e) D'un rus del Mediterrani
- f) No en va portar mai
- g) Tallats en superfície plana en forma de raspall
- h) Va alternar entre tirats cap arrere i amb una ratlla a l'esquerra
- i) Resposta oberta
- j) Tenen la mà inflada amb els dits gruixuts i carnosos
- k) Un 38-39
- l) Conté elements irònics com: "estic predestinat, segons una profecia formulada per un perruquer..." o "M'hauria desagradat, certament, tenir els dits espessos i deformes i una mà botida —la mà que se sol atribuir als carnisers—"
- m) Resposta oberta
- n) Resposta oberta

11. (pàg. 95)

Activitat de comprensió escrita. Reprén i reforça l'esquema descriptiu del retrat.

- a) normal, dret i vertical
- b) curt i gros
- c) celles poblades i pestanyes desproveïdes de llargada
- d) ulls petits i tancats, vius i mòbils, d'un negre gris
- e) boca grossa i llavis molsuts amb una dentadura excel·lent
- f) cara plana amb els pòmuls amples i sortits i una piga al pòmul esquerre
- g) curts tirats cap a arrere o amb una ratlla a l'esquerra
- h) cama fina i peu petit i bonic

12. (pàg. 95)

- 1. el cap
- 2. els cabells
- 3. el front
- 4. el nas
- 5. la cara
- 6. les celles
- 7. les pestanyes
- 8. els ulls
- 9. els pòmuls
- 10. la boca
- 11. els llavis
- 12. la dentadura
- 13. la barbeta
- 14. les orelles
- 15. el crani
- 16. el maxil·lar
- 17. la piga
- 18. les mans
- 19. els dits
- 20. els peus
- 21. les cames
- 22. l'estómac
- 23. el cor

RECERCA I EXPRESSIÓ

13. (pàg. 96)

a) i b) Activitats finals de síntesi. Globalitzen el treball del bloc de COMUNICACIÓ I TEXTOS. Aproveiteu les produccions per a jugar a "Qui és qui?".

III. LITERATURA (pàgs. 97-103)

La poesia (1): què es poesia?

Ens ocupem en aquest apartat de fer un acostament emocional a la poesia. Aquest gènere ocuparà, també, les unitats V i VI. Ací ens centrem en la poesia narrativa o èpica.

1. 2. 3. (pàgs. 97-98) Amb aquestes activitats, volem posar de manera intuïtiva i emotiva la relació que hi ha entre la poesia i les sensacions i els sentiments humans. És una mena de **CONTACTE** per tal d'endinsar-nos pels viaranyes de la poesia. Evidentment es tracta sempre de respostes obertes. La capacitat del professor/-a per a revestir les activitats de concentració i de "màgia poètica" en garantirà una major productivitat acadèmica.
4. (pàgs. 98-99) Treballem una mostra de textos poètics perquè n'identifiquen els diversos gèneres i algunes característiques de l'estructura. Podem aprofitar la lectura d'aquests poemes per a començar a fer pràctiques de lectura expressiva poètica.
 - a) El poema 1.
 - b) El poema 2 (Bellví-ombradís, **bella-novella...**).
 - c) Els poemes 4 i 5.
 - d) El poema 2, el poema 4 i el poema 5.
 - e) El poema 1.
 - f) Els poemes 2 i 4.
 - g) Els més actuals, el 3 i el 5. El núm. 3, per tractar-se d'un cal·ligrama i el número 5, per tenir versos lliures, sense rima.
5. (pàgs. 100-101) En aquesta activitat definim, caracteritzem i exposem els orígens de l'èpica. Com a exemple proposem un fragment d'un poema èpic de Jacint Verdaguer. El poema ens serveix per a treballar diversos aspectes d'aquest tipus de poesia. En aquesta primera activitat cal fer una lectura en profunditat, aturant-nos en els aspectes lingüístics i els pragmàtics i textuals.
6. (pàg. 102)
 - a) Jaume I
 - b) Sant Jeroni
 - c) Per veure bé Catalunya
 - d) No, veu el mar i les muntanyes plenes de verd i flors
 - e) Catalunya
 - f) La Mare de Déu
 - g) Que retornen amb Catalunya les seues dues germanes (Mallorca i València)
 - h) 1238 i 1229
7. (pàg. 102) Han de buscar les dues parts ben diferenciades que sol haver-hi en els romanços:

La descriptiva: línies 1-29

La dialogada: línies 30-69
8. (pàg. 102)

Hi ha paraules relacionades amb la descripció del protagonista del romanç.

 - a) valent, esvelt, forçut, bell, barbut, incondicional, orgullós, elegant, ferm, tolerant.
 - b) vv. 6, 47-48, 52, 64-65

9. (pàg. 103)

- a. El rei Jaume identifica la seua terra amb el paradís.
- c. Hi ha espècies de fauna autòctona, com ara àguiles, voltors i cignes.
- e. Hi ha noms de muntanyes pirinenques i valencianes.
- f. Hi ha referències a l'illa de Mallorca i al Regne de València.
- g. Aquest paisatge està ocupat pels musulmans.
- h. Dalt del cim hi ha una creu.

10. (pàg. 103)

- a) El respatler del tro- els Pirineus; el coixí del tro -verdosos boscos; la catifa- prats de flors; el gegant- el rei Jaume I; les germanes captives- Mallorca i el Regne de València; el voltor- el moro traïdor
- b) Activitat de resposta oberta que permetrà avaluar si l'alumnat identifica ben bé els procediments que cal seguir per a fer una descripció. Anirà bé penjar en un mural les fotografies de diferents llocs de la localitat; i tot seguit jugar a endevinar quina és la fotografia que s'adiu amb la descripció de cada lloc.

RECERCA I EXPRESSIÓ

11 i 12. (pàg. 103)

Activitats de resposta oberta que permeten treballar a classe l'expressió oral. Podem proposar a l'alumnat que es prepare una exposició breu de 3 minuts sobre els aspectes més importants de la vida i de l'obra de l'heroi que ha triat. Seguiu les indicacions del llibre de l'aprenent.

IV. LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 104-105)

La variació (3): la variació social. Els argots

En aquest apartat presentem tres textos que mostren la diversitat lingüística en funció de la variació social: els argots professionals.

1. (pàg. 104)

Us suggerim:

- a) Llegir els textos de viva veu (o a més a més), convé que els alumnes els dramatitzen.
- b) Enregistrar converses corresponents a exemples dels tres argots que apareixen en la unitat per fer una anàlisi de les expressions i del lèxic característic:
 - Argot de la delinqüència: una escena d'una pel·lícula de gènere negre.
 - Argot dels estudiants: una conversa entre companys del centre.
 - Argot de la política: una intervenció d'algun polític en qualsevol telenotícies o en algun altre programa especialitzat de ràdio, o de la xarxa.
- c) A partir dels textos enregistrats anteriors i dels que apareixen al llibre, podem demanar que els alumnes elaboren, individualment o en grup, un discurs polític sobre un tema determinat (punts bàsics d'un programa electoral, defensa d'un projecte urbanístic, defensa o crítica d'un nou sistema educatiu, propostes de millora per als espais d'oci de la ciutat, etc.).

2. (pàg. 105)

L'argot de la delinqüència: la bòfia, el colp, ha cantat, ensabonar el col·lega, un bon element, no ens deixarà penjats, està enganxat al cavall, escampar la boira, tanquen l'aixeta.

L'argot dels estudiants: ostris, em pengen les mates, t'ho penques, t'ixen superbé, tia, no me la jugue, vacances guais, tens un coco, no en pape una, tant de rotllo, em mola més, i tota la pesca.

L'argot de la política: *paquet de mesures, paràmetres afavoridors, frases llargues, expressió de poques idees diferents, paraules buides de significat, ús del plural majestàtic.*

3. (pàg. 105)

Resposta oberta. Us suggerim com a exemple:

SITUACIÓ A:

- Escolta, la policia no sap res del robatori.
- Home, trobe que no; si no ens ha delatat el nostre company...
- Així i tot haurem de subornar el teu amic de la comissaria.
- No patisques. És una bona persona: no ens trairà (o delatarà). A més, com que és drogaaddicte (o addicte a l'heroïna) no pot fugir (o escapar-se'n). Té molta por que deixem de facilitar-li la droga.

SITUACIÓ B:

- Quin patiment! No tinc ganes que em suspenguin les matemàtiques.
- Home, tu estudies molt (o t'hi forces molt): fas tots els problemes i sempre t'ixen els resultats bé.
- Sí, dona; enguany no m'arrisque com l'any passat: vull tenir unes vacances molt bones.
- Ja, ja. És que tens un cap (o un talent) per als nombres...! En canvi jo: no entenc res amb tanta equació i tanta teoria. M'agrada més la història, la literatura i tota la resta.

SITUACIÓ C:

Buscarem la manera més adequada de reduir la desocupació. Sempre hem buscat millorar les condicions laborals de la classe treballadora.

4. (pàg. 105)

- a) En la situació A són lladres; en la B, estudiants i en la C, un polític.
- b) En les dues primeres situacions sí, en l'altra no.
- c) D'un robatori/ De l'examen de matemàtiques/ De la reducció de la desocupació.

V. TALLER D'EXPRESSIONS ORAL (pàgs. 106-107)

La veu: el gran instrument (1)

Com és obvi, l'altra gran eina en la comunicació oral és la veu. Treballarem sobre la velocitat, l'entonació (en aquesta unitat) i la velocitat i l'articulació (en la següent). Recordem que les activitats segueixen el mateix fonament que en unitats anteriors: pretenen, en primer lloc, que l'aprenent prengui consciència de la pròpia veu i de l'ús que en fa.

1 i 2. (pàg. 106)

Tota la pràctica que ja hem fet en unitats anteriors, permet que puguem començar amb dues activitats ja d'una certa complexitat. Cal que seguim les orientacions del llibre de l'aprenent. És molt important que cada alumne prepare amb temps i a fons l'activitat. Observeu que l'objectiu és que cadascú es faci conscient del propi volum de veu i que el pugui graduar a voluntat.

3. (pàg. 107)

De manera semblat com ocorre amb el llenguatge corporal i, especialment, amb la mirada, l'entonació és un gran instrument expressiu. Aquesta activitat, en el fons, pretén convertir en conscient una habilitat que solem posar en pràctica en la conversa quotidiana de manera automàtica. L'alumnat ha d'arribar a copsar que l'entonació és per a l'expressió oral com el color per a la pintura: comunica i permet la variació i, doncs, el manteniment de l'atenció de l'interlocutor.

4. i 5. (pàg. 107)

Aquestes dues activitats són del tipus que ens permeten aplicar les pràctiques del taller a una situació de comunicació més o menys versemblant. Convé que tingueu habilitat a fer el paper que us correspon (cf. les indicacions del llibre de l'aprenent). Com en altres ocasions, és molt important que atorgueu a l'activitat el paper que li correspon: no convé que l'alumnat hi veja només una ocasió per divertir-se. A més, recordem que, tot i que ara posem atenció sobre l'ús de la veu, en el fons, és una activitat d'expressió oral completa i globalitzadora (s'hi practiquen moltes microhabilitats).

VI. CONEGUEM LA LLENGUA (pàgs. 108-117)

Dediquem aquest apartat a l'estudi del vocabulari relacionat amb les parts del cos (frases fetes i malalties). En aquesta unitat analitzem les classes d'oracions predicatives i encetem l'estudi i l'aplicació dels complements verbals amb el complement directe (del qual també tractem la pronominalització). En ortografia i fonètica, treballem el vocalisme tònic (la distinció entre vocals obertes i tancades) i continuem amb la sistematització de l'ús dels signes de puntuació, ací sobre el parèntesi i el guió.

LÈXIC

LES PARTS DEL COS I LA ROBA

1. (pàg. 108)

Solucions:

a. el peu	i 13. el podòleg
b. el pit	i 14. el sostenidor
c. les cames	i 5. els bíceps
d. les ungles	i 4. la manicura
e. el canell esquerre	i 16. el rellotge
f. l'esquena	i 2. l'espatera
g. els cabells	i 6. l'eixugador
h. la pell	i 1. una crema hidratant
i. l'aixella	i 7. el desodorant
j. la panxa	i 8. la faixa
k. el turmell	i 15. l'esquinç
l. el dit anular	i 9. l'anell
m. el coll	i 10. el mocador
n. les galtes	i 12. els coloretts
o. les orelles	i 11. les arracades
p. el dit menovell gorrinxet	i 17. el guant

2. (pàg. 108)

- a) Les mans i els peus
- b) Els genolls
- c) La boca
- d) Els peus
- e) L'esquena (o el muscle)
- f) La boca
- g) Les mans i els ulls
- h) Les dents i els queixals

3. (pàg. 108)

1. Tinc mal de gola	i	g. Refredat o constipat i a. Bronquitis
2. Em fa mal el cap	i	b. Migranya
3. Tinc calfreds	i	g. Refredat o constipat
4. No tinc fam	i	c. Empatx o enfit
5. Tinc els ulls plorosos i irritats	i	d. Mussol
6. No puc girar el coll	i	f. Torticoli
7. El turmell s'unfla per moments	i	e. Esquinç

4. (pàg. 109) L'activitat presenta un camp lèxic molt lligat a la manera de ser de cadascú: la roba i els complements. A més de respondre les qüestions, aprofitarem per a proposar un debat sobre la moda i les últimes tendències, el consumisme, els grans magatzems, les tribus urbanes, etc.

- a) Els calcetins o mitjons, una bufanda, els guants, l'abric, la caçadora de cuir, les botes.
- b) El xandall, les sabatilles o espadenyes, els calcetins o mitjons.
- c) Les calces o mitges, uns pantalons de pinces, les arracades, l'anell, el barret o capell, les sabates de taló, la camisa, el fermall, la polsera, la caçadora de cuir, la corretja, les botes.
- d) La camisa, el mocador.
- e) Els llençols.
- f) Resposta oberta.

L'ANTONÍMIA**5. (pàg. 110)**

1. dret i f. esquerre; 2. prim i c. gros; 3. molt i e. poc; 4. lluny i a. prop; 5. dalt i d. baix; 6. damunt i b. davall.

6. (pàg. 110)

1. calorós/ -osa i fredolí/ -ina; 2. estalviador/-a i balafador/-a; 3. inconstant i tenaç; 4. introvertit/ -ida i obert/-a; 5. optimista i pessimista; 6. prudent i arriscat/ -ada; 7. seriós/ -osa i alegre.

7. (pàg. 110)

- alçar-se o llevar-se i gitar-se; augmentar i minvar; buidar i omplir; cobrar i pagar; comprar i vendre; despullar i vestir; donar i rebre; eixir o sortir i entrar; ficar i traure.

MORFOLOGIA I SINTAXI**L'ORACIÓ (4): LES CLASSES D'ORACIONS PREDICATIVES****8. (pàg. 112)** Distinció entre oracions actives i passives.

- Oracions actives: a) i c); oracions passives: b) i d).

9. (pàg. 112)

Identificació del SN subjecte de les oracions actives i passives.

- (a) Els alumnes de segon (c) El meu oncle
(b) La manifestació (subjecte pacient) (d) El malalt (subjecte pacient)

10. (pàg. 112)

Modificació de la veu de les oracions.

- a) La representació teatral va ser vista pels alumnes de segon.
b) La governadora civil va autoritzar la manifestació.
c) La novel·la de misteri que ens han recomanat ha estat escrita pel meu oncle.
d) La metgessa ha atés el malalt.

11. (pàg. 112)

Distinció entre oracions transitives i intransitives.

Oracions transitives: b), c) i d); oracions intransitives: a) i e).

12. (pàg. 112)

Distinció entre oracions reflexives i recíproques.

Oracions reflexives: b) i e); oracions recíproques: a), c) i d).

ELS COMPLEMENTES VERBALS (1): EL COMPLEMENT DIRECTE

13. (pàg. 113)

Identificació del complement directe.

- a) CD: truita de creïlles (1a prova: què vaig fer?; 2a prova: **La truita de creïlles** va estar feta anit per mi; 3a prova: Anit **en** vaig fer).
b) No té CD.
c) CD: un poema d'Ausiàs March (1a prova: què hem comentat?; 2a prova: **Un poema d'Ausiàs March** ha estat comentat per nosaltres; 3a prova: **N'**hem comentat un).
d) No té CD.
e) CD: l'entrepà (1a prova: què he dut hui?; 2a prova: **L'entrepà** no ha estat dut hui per mi; 3a prova: Hui no **l'**he dut).

14. (pàg. 113)

Ús de la preposició **a** i identificació del CD.

- a) porta la preposició **a**: la seua germana xicoteta és, ací, un CI del verb canta.
b) no du la preposició **a**: la seua germana xicoteta és, ací, un CD del verb adorm.
c) no du la preposició **a**: la gata és un CD del verb acarona.
d) porta la preposició **a**: ella és un CD del verb mirava (en aquest cas es tracta d'un cas particular: el CD és un pronom personal i per això porta la preposició **a**).
e) no du la preposició **a**: Xènia és el CD del verb hem vist.

15. (pàg. 113)

Ús del complement directe.

Activitat de resposta oberta. Oferim a continuació una solució possible.

- a) uns amics; b) la tardor; c) les pomes al forn; d) Miquel.

ELS PRONOMS FEBLES (2): ELS PRONOMS FEBLES DE COMPLEMENT DIRECTE

16. (pàg. 114)

Definicions dels tipus de pronom feble de tercera persona en funció complement directe.

- A. El pronom **el** (la, l', els, les, 'l, 'ls, -lo, -la, -los, -les) substitueix un **CD** determinat (és a dir: l'article determinat; els demostratius aquest, aquell, etc.; els possessius el meu, la meua; un nom propi).
- B. El pronom **en** (n', 'n, -ne) substitueix un **CD** quantificat-indefinit o indeterminat (és a dir: els numerals un, dos, tres...; els indefinits un, algun, molts...; l'absència de determinant).
- C. El pronom **ho** (-ho) substitueix un **CD** neutre o una oració subordinada equivalent a un demostratiu neutre (això, açò, allò).

17. (pàg. 115)

Identificació del complement directe determinat i ús del pronom feble corresponent.

- a) el gos: l'he vist
- b) una brusa vermella: la vaig deixar; no vaig tornar a traure-la
- c) la roda: La unflaré
- d) el rellotge submergible: l'havia perdut
- e) el gelat: llanceu-lo
- f) aquells llibres: Acosta'ls
- g) els apunts: Els he deixats
- h) les llibretes: pensa arreplegar-les
- i) els diccionaris: Deixeu-los

18. (pàg. 115) Identificació del complement directe indeterminat, quantificat o indefinit i ús del pronom feble corresponent.

- a) diners: n'he dut
- b) revistes de motos: porteu-ne
- c) cinc germanes: en té sis
- d) alguna assignatura: no n'he suspés cap
- e) gossos: en tinc dos

19. (pàg. 116)

Identificació del complement directe neutre i ús del pronom feble corresponent.

- a) això: ho he deixat
- b) allò: ho tinc
- c) el que et vaig demanar l'altre dia...: vull portar-ho
- d) això: porteu-ho

ORTOGRAFIA I FONÈTICA

EL VOCALISME: VOCALS OBERTES I VOCALS TANCADDES

20. (pàg. 116) Repàs de la pronúncia i l'escriptura de la vocal e.

- a) Sonen com perla: serra, sèrie, perd, cel, època, guerra, histèria, gel, mel; sonen com tenda: antena, menja, dent, fred, flames, també, església, gemec, vent, més, llest, pera, pena, sense, apegar, serp, gener.
- b) Greu: sèrie, època, histèria.
- c) Agut: també, església, més, Dénia.

21. (pàg. 117)

Repàs de la pronúncia i l'escriptura de la vocal **o** en posició tònica.

- a) Sonen com hora: caragol, glòria, taronja, còmode, costa, tònica, porta, horta, dona, rosa, mòdul, còpia. Sonen com poma: estació, dotze, lleó, fosca, boca, guió, avió.
- b) Greu: glòria, còmode, tònica, mòdul, còpia.
- c) Agut: estació, lleó, guió, avió.

ELS SIGNES DE PUNTUACIÓ (3): EL PARÈNTESI I EL GUIÓ

22. (pàg. 117)

Ús dels parèntesis.

- a) Vicent Andrés Estellés Burjassot (1924-1993) és conegut, sobretot, per l'obra poètica.
- b) Els canals de RTVV (C9 i Punt 2) busquen presentadors per a programes infantils.
- c) L'última guerra espanyola (1936-1939) tingué un milió de morts.
- d) Els instituts de Sueca (la Ribera Baixa) han convocat un premi literari.

23. (pàg. 117)

Ús dels guions.

- a) - Bon dia! –va saludar molt atentament el jove.
- b) - Bon dia tinga vosté! –respongué la venedora de flors.
- c) - Em pot fer un ramell de flors variades? –va demanar amb timidesa.
- d) - És clar que sí! –digué la venedora amb un somriure.

24. (pàg. 117)

Seguiu les indicacions del llibre de l'aprenent.

VIII. COMPROVACIÓ (pàg. 119)

- 1. La resposta ens permet avaluar fins a quin punt l'alumnat domina la tècnica del retrat (estructura, lèxic, grau d'objectivitat, etc.).
- 2. Cf. la informació i les activitats de la pàg. 97 del llibre de l'aprenent.
- 3. Cf. la informació i les activitats de la pàg. 102 del llibre de l'aprenent.
- 4. L'argot és la manera característica en què se solen expressar els diversos grups socials, professionals o generacionals. Un parlant que no forma part d'un d'aqueixos grups pot tenir dificultats d'entendre l'argot que fan servir.
- 5. Resposta oberta; suggerim com a exemple:
 - a) Si no estudies més et suspendran les matemàtiques.
 - b) La policia el va agafar robant al banc.
 - c) El govern vol ajudar els jóvens a trobar faena.
- 6. Cf. les parts del cos de l'apartat CONEGUEM LA LLENGUA (pàg. 108).
- 7. Solucions: balafiador/ estalviador; llest/ babau; tenaç/ inconstant; calorós/ fredolí.

8. La construcció de la veu passiva.
 a) La casa va ser construïda pels obrers en dos mesos.
 b) La ràdio és escoltada per molta gent a les nits.
 c) Tot el pa ha estat venut per la fornera.
9. Identificació del tipus d'oració predicativa.
 a) transitiva b) reflexiva c) recíproca
10. Identificació del CD.
 a) les teues germanes b) informació c) un nou
11. Ús dels pronoms febles CD.
 a) els he vists (b) en fa; n'ha fet (c) ho he fet
12. Distinció entre la vocal tònica **e** oberta i **e** tancada.
e oberta: estels, mel, pèl; **e** tancada: dent, fred, fresc, sec, febrer, després.
13. Distinció entre la vocal tònica **o** oberta i **o** tancada.
o oberta: inclòs, dòcil, bona, roca, got; **o** tancada: agost, bessó, bossa, feroç, colze, presó.
14. Ús dels parèntesis i els guions.
 a) Vam visitar Morella i Forcall (els Ports).
 b) On anirem a la vesprada? —digué Maria Empar.
 c) Ens esperen a la porta de l'institut —respongué Vicent Miquel.
 d) Joan Fuster —escriptor valencià— va escriure *Nosaltres els valencians*
 o Joan Fuster (escriptor valencià) va escriure *Nosaltres els valencians*.

Estic per tu (pàgs. 120-149)

U5

Aquesta unitat gira al voltant de les relacions personals i afectives, especialment del jovent. L'amor, l'amistat, les relacions amb els altres és un tema que esdevé centre d'interés permanent entre els adolescents. Així, doncs, textos en què es plasma aquest desfici són els que plantegem per treballar llengua i literatura. Partint de textos de les revistes juvenils, aprofundim, a continuació, en el **diari literari** i el **diari personal**. En LITERATURA, la **poesia lírica** és el gènere per excel·lència per a parlar de Cupido i els estralls que provoca. Després, en LES PERSONES I LES LLENGÜES ens ocupem de la **variació geogràfica** de les llengües com a fenomen universal. El TALLER D'EXPRESSIÓ ORAL clou el treball de la veu com a eina en la comunicació oral en públic; hi treballem, en concret, la **velocitat** i l'**articulació dels sons**. Finalment, en CONEGUEM LA LLENGUA hem previst activitats sobre el lèxic de les **parts del dia** i les coses **que fem al llarg del dia**, i sobre el concepte de **sinonímia**; a continuació, estudiem les **oracions segons l'actitud del parlant**, continuem amb el **complement indirecte**, revisem els **verbs irregulars** bàsics i els **interrogatius**; i en ortografia i fonètica, hi incidim sobre la m, n, ny, ll i i, i practiquem la **discriminació auditiva i l'articulació** de la ll i la i; tanquem la unitat amb **signes de puntuació** (la interrogació i l'exclamació).

I. CONTACTE (pàgs. 120-121)

Estic per tu. Bústia sentimental

1, 2 i 3 (pàg. 121) Plantegem la Bústia sentimental i el Termòmetre de la Passió, pàgines recurrents de les revistes juvenils per a parlar de les relacions personals. Es tracta de comunicats o petits anuncis sobre el tema. A més serveix d'avanç sobre l'apartat de COMUNICACIÓ I TEXTOS, ja que hi apareixen els dos protagonistes principals de la lectura: Raquel i Oriol.

Les respostes de l'activitat 1 són:

- a) Hi ha cinc anuncis de xiques. Dos de xics: el de Ricard Torrent i l'últim de l'Oriol.
- b) Raquel i Oriol.
- c) Els d'amistat.
- d) El de Raquel i Oriol.

Crear la Bústia sentimental i el Termòmetre de la Passió de la classe o de dues classes i penjar-los al tauler o a la paret és sempre molt divertit i engrescador.

II. COMUNICACIÓ I TEXTOS (pàgs. 122-126)

El diari personal

Centrem aquest apartat en el treball sobre el **diari personal**. Partim d'un text literari que s'adiu perfectament al tema de les relacions afectives i ens permet de caracteritzar i treballar aquesta mena de textos perquè després els alumnes facen el seu diari.

1. (pàgs. 122-124)

Presentem un fragment de la novel·la d'Isabel Clara Simó, *Raquel* (1997), escrita en forma de diari i que tan bona acollida ha tingut entre l'alumnat. Convé estimular la lectura de la novel·la completa i un aprofitament posterior a classe mitjançant fitxes de treball literari o en exposició oral de diversos aspectes remarcables: els personatges, el tema, l'argument, l'espai i el temps, etc.

2. (pàg. 125) Activitat de comprensió i ampliació de vocabulari. Podem demanar-los que facen una frase que tinga sentit amb cadascuna de les paraules.

a) Maco: guapo, bell, bonic.
 b) Gairebé: quasi.
 c) Arrapar-se: ací, cenyir-se.
 d) De sobte: d'improvís, de colp i volta, inesperadament.
 e) Aviat: prompte, prest, al cap de poc temps, de pressa.
 f) Fatxenderia: presumpció.
 g) De mica en mica: a poc a poc.
 h) Petó: un bes, una besada.
 i) Mirall: espill.
 j) Niciesa: ximpleria, cosa sense importància.
 k) Envers: cap a, devers.

3. (pàg. 125) Es tracta d'una altra activitat de comprensió escrita i d'ampliació lèxica, en concret de frases fetes. Frases que caldria inserir en textos més complexos per tal de contextualitzar-les i verbalitzar-les. Així, podem iniciar un conte o relat encadenat: el primer alumne fa una frase amb la primera paraula, el segon alumne ha de continuar el text afegint-hi la frase feta següent del llistat, i així successivament.

4. (pàg. 125) Les parelles resultants són:

ser un rave → ser un polp; estar tan seca com un fregall → estar tan eixuta com un espart; de debò → de veritat o de veres; llançar-s'hi de cap → llançar-s'hi sense miraments; surar en l'aire → estar molt emocionada; fer un ruixat → fer un bonegó o renyó; buidar-se per dintre → s'ha sincerat; no menjar-se ni una rosca → passar la mà per la paret; estar trasbalsada → estar commoguda.

5. (pàg. 125) Activitat de comprensió escrita i expressió oral sobre el text. Les respostes no han de diferir massa de les següents.

a) Apuntar les coses que penses i analitzar les persones que t'interessen.
 b) Molt guapa, i excessivament arreglada.
 c) Li ha semblat estranya. No ha volgut pronunciar-se, ja que ella també estava embolicada amb l'Oriol.
 d) Un 11 de gener, després d'aclarir el malentés de l'Oriana. Van a ballar dos dies després.
 e) En primera.
 f) No va dirigit a ningú en particular.
 g) Per exemple, els capitans de vaixell duen un diari o quadern de bitàcola on anoten totes les incidències que els passen en una singladura.

6. (pàg. 126) Plantegem ací un exercici de translació del text d'un temps verbal a l'altre. Alhora fornim un model de diari personal, cosa que els demanarem a l'activitat següent. El text nou quedarà de la manera següent.

22 FEBRER

Hui, com sempre, el despertador ha tocat de bon matí, a dos quarts de vuit. M'he rentat la cara i m'he vestit a corre-cuita; estava nerviosa. No era per a menys! M'han acceptat el currículum i havia d'anar a l'entrevista. He esmorzat un tassó de llet desnatada amb cacau i he marxat a recollir l'Oriana, que com sempre encara havia d'acabar d'arreglar-se.

Quan hem arribat, el matí ja volava, eren vora les deu, i hem hagut d'esperar que els empleats de l'oficina acabessin d'esmorzar. A la mitja hora o així ens ha rebut un noi jove, encorbatat però in-

formal. Ha estat molt agradable. I sort que l'Oriana ha respost cada pregunta amb tota naturalitat. A mi m'ha fet vergonya —m'he fet vermella com un pebrot—, quan he hagut de confessar que encara no n'havia dit res als pares. L'Oriana m'ha convençut per fer-ho aviat. He sortit alleugerida i contenta. M'ha fet il·lusió, encara que m'ha angixat pensar que m'estaria un mes sense veure l'Oriol ara que sortim junts!

Després, era gairebé migdia i he marxat a casa a dinar. Més tard he vist la telenovel·la de TV3, mentre feia la migdiada al sofà. Després de fer els deures he berenat un iogurt i mitja torrada amb oli i, com que ja fosquejava, he baixat al carrer. Havia quedat, com cada vespre, amb l'Oriol fins a l'hora de sopar. Quan he arribat a casa me n'he anat al llit de seguida, ja que vull aixecar-me d'hora per fer el comentari de text que m'ha posat la profe de llengua. Hui ha sigut veritablement un dia esgotador.

RECERCA I EXPRESSIÓ

7. (pàg. 126) Activitat que globalitza l'apartat de COMUNICACIÓ I TEXTOS. Podem suggerir a l'alumnat que continuen el diari durant més temps, un mes o un trimestre com a treball paral·lel al de classe.

III. LITERATURA (pàgs. 127-133)

La poesia (2): la poesia lírica

En aquesta unitat fem un recorregut per la poesia lírica, el concepte, l'art de recitar, i una breu introducció a les regles mètriques i estròfiques.

1. (pàg. 127) Després de definir la poesia lírica, presentem aquest poema amorós. Podem proposar que numeren les línies, que subratllen el vocabulari del glossari i que en facen una lectura expressiva. El poema ens servirà en les activitats següents per a fer una anàlisi no explícita i guiada del text. Concretament, la comprensió del text, la determinació del tema, l'estructura del contingut i l'estudi de les regles mètriques i estròfiques.
2. (pàg. 128)
Activitat de comprensió escrita i explotació oral. Les respostes, si fa no fa, són les següents.
 - a) Alegria
 - b) Idealitzada
 - c) Un paisatge mediterrani, lluminós, primaveral
 - d) El pit i el cap
 - e) La mirada és dolça; els llavis, entreoberts; el pit, ufanós
 - f) Resposta oberta
 - g) Resposta oberta
3. (pàg. 128) Han de determinar la intencionalitat del poema, el tema. És a l'enunciat g), l'alegria de sentir-se enamorat.
4. (pàg. 128) Delimitem ací l'estructura del contingut. L'orde del resum del contingut és II, I, III.
5. (pàgs. 129-131)
Recital poètic. Fóra convenient repartir més poemes, un a cada aprenent. Anunciar el dia del recital i revestir l'acte d'una certa solemnitat. Podem suggerir-los que aporten una música enregistrada d'acompanyament. Mentre el recitador actua, la resta de la classe amb una fitxa semblant a la que apareix al llibre de l'alumne avaluaran l'actuació de cada company/-a.

6. (pàg. 132)

A partir d'aquesta activitat ens ocupem dels recursos formals de la poesia tradicional: el còmput sil·làbic, els tipus de versos, les composicions estròfiques i la cesura.

- a) Còmput sil·làbic: 2
- b) Cesura: 1
- c) Heptasíl·lab: 5
- d) Sonet: 3
- e) Rima: 4

7. (pàg. 132)

Remarquem ací que en les nostres lleis mètriques, el recompte sil·làbic es fa fins a l'última síl·laba tònica.

8. (pàg. 132)

Iniciem ací la pràctica del recompte sil·làbic distingint els versos d'art major i els d'art menor.

- a) 7 síl·labes mètriques: art menor
- b) 7 síl·labes mètriques: art menor
- c) 10 síl·labes mètriques: art major

9. (pàg. 133)

Presentem el concepte de cesura i hemistiqui. Tot seguit ho practiquen.

Cesura: sota el sol// tot resplendent,
 dins el bosc// de les alzines
 front al camp// tot d'ocre i verd
 sempre veig// la teua imatge

Hemistiquis: tenen 3 i 4 síl·labes respectivament

10. (pàg. 133)

Exposem els tipus de rima perquè en busquen exemples en els poemes anteriors o en els que han utilitzat per al recital poètic.

11. (pàg. 133)

Semblantment farem amb les estrofes. Hauran de comptar les estrofes dels poemes treballats a classe.

- a) És un poema format per estrofes
- b) Tres
- c) Poema 1: tres estrofes; poema 2: deu estrofes; poema 3: quatre estrofes

RECERCA I EXPRESSIÓ**12 i 13. (pàg. 133)**

Projecte d'investigació sobre la història de la literatura. Hem d'aprofitar la producció dels alumnes per fer-ne la presentació oral. També podem fer una exposició col·lectiva amb motiu del dia del llibre, la setmana cultural, el dia de la poesia, etc.

IV. LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 134-136)

La variació (4): la variació geogràfica. Els dialectes (1)

Aquest bloc d'activitats se centra fonamentalment en el concepte de dialecte i de llengua i en l'extensió territorial de la nostra llengua. Cal que tinguem en compte prèviament que:

1. Hi sol haver una atenció escassa a la càrrega ideològica, als prejudicis negatius que s'han acumulat sobre els conceptes com ara *dialecte* i *llengua*, *correcció* i *incorrecció*, *vulgar* i *culte*...
2. L'experiència ens ha ensenyat que sovint l'alumne arriba a conclusions del tipus següent:
 - a) Només hi ha dialectes (varietats geogràfiques) en llengües minoritzades com la nostra; en canvi, no n'hi ha en llengües A, com el castellà o l'anglès.
 - b) La distància entre la varietat estàndard i les varietats dialectals és més gran en la nostra llengua que en aqueixes llengües A.
 - c) El nostre és un parlar de "segona" davant altres; per reacció, sovint es genera l'opinió que els altres parlars són "durs", "aspres", "massa diferents"...

1. (pàg. 134)

Seguiu les orientacions del llibre de l'alumne. Convé verbalitzar les respostes dels alumnes i centrar les explicacions del professor en els aspectes esmentats anteriorment.

2. (pàg. 136)

Es tracta de localitzar en un mapa del domini lingüístic els territoris on es parla la nostra llengua. Podem recórrer a ampliacions que serviran per a ambientar i il·lustrar les parets de l'aula. Suggerim la possibilitat de dur a classe postals de paisatges i de les ciutats dels territoris estudiats.

V. TALLER D'EXPRESSIONS ORAL (pàgs. 137-138)

La veu: el gran instrument (i 2)

Un dels elements de la comunicació oral dels quals els parlants solen tenir menys consciència és la velocitat. Sovint trobem persones que parlen molt de pressa o que s'expressen molt lentament i que no se n'adonen. L'altre aspecte en què sovint no hi cau el parlant és l'articulació dels sons. És més fàcil d'observar la velocitat o l'articulació d'altres persones que no la pròpia.

1. (pàg. 137)

És una activitat fàcil de dur a terme i que exigeix la col·laboració de l'alumnat. Seguiu les indicacions del llibre de l'aprenent. Podeu demanar que, com a tancament de l'activitat, cada alumne us duga a classe l'enregistrament de les diverses lectures fetes a casa; en podeu escoltar alguna a classe.

2. (pàg. 137)

Activitat molt útil i molt motivadora per a practicar l'autocontrol de la velocitat en l'expressió. Seguiu les indicacions del llibre de l'aprenent. Es pot fer a classe, si aquesta és gran; o millor al gimnàs. Demana molta calma i silenci.

3. (pàg. 138)

Convé que cadascú siga conscient en quins sons té dificultats d'articulació, tant perquè el català no és llengua pròpia com perquè hi problemes de realització.

4.5 i 6 (pàg. 138)

Són activitats molt motivadores per a la pràctica de l'articulació. Observeu que l'important és que el parlant siga conscient ("visualitze") el procés d'articulació dels sons. Seguiu les indicacions del llibre de l'aprenent.

7 i 8. (pàg. 138)

Són dues activitats lligades del mateix tipus de les que heu fet en unitats anteriors (p.ex, activitats 4 i 5, pàg. 107). Seguiu les mateixes indicacions.

VI. CONEGUEM LA LLENGUA (pàgs. 139-147)

Comencem aquest apartat ampliant el vocabulari relacionat amb les activitats que fem al llarg del dia i valorant la sinonímia com a mecanisme que permet enriquir la capacitat de comunicació. Ací, en morfologia i sintaxi, analitzem les oracions segons l'actitud del parlant, estudiem el complement indirecte i els pronoms de tercera persona que el poden substituir, repassem l'ús dels verbs irregulars més habituals com *ser*, *estar*, *voler*, *tenir* (o *tindre*), *poder* i *fer* i sistematitzem els interrogatius. En ortografia i fonètica repassem l'ús de les grafies *m*, *n*, *ny*, *ll*, *i*, i distinguem els sons [λ] de *cervell* i [i] de *servei* i continuem l'anàlisi i l'aplicació dels signes de puntuació, ara amb la interrogació i l'exclamació.

LÈXIC**LES PARTS DE DIA I LES COSES QUE FEM AL LLARG DEL DIA****1. (pàg. 139)**

Les solucions són en alguns casos opcionals i poden variar segons els hàbits dels alumnes:

- a) El matí
- b) El migdia.
- c) La vesprada o la tarda o l'horabaixa.
- d) A punt de pondre's el sol: *La poqueta nit, la boqueta nit o el vespre*. Més tard: *La nit*.
- e) La matinada.

2. (pàg. 139)

Resposta oberta. Algunes activitats possibles podrien ser les següents.

- a) El matí: *desdejunar, endreçar l'habitació, anar a classe*.
- b) El migdia: *escoltar la ràdio, parar taula, dinar*.
- c) La vesprada o la tarda o l'horabaixa: *anar al dentista, berenar, estudiar i fer els deures, llegir una estona, traure un llibre de la biblioteca, veure una pel·lícula*.
- d) La poqueta nit, la boqueta nit o el vespre: *eixir amb la colla d'amics, prendre un refresc*. La nit: *anar al teatre, anar a un concert, gitar-me, posar-me el pijama, rentar-me les dents, somniar, sopar, tenir un malson, veure la lluna plena, veure la televisió*.
- e) La matinada: *tornar a casa una nit de festa*.

3. (pàg. 139)

Activitat de resposta oberta.

LA SINONÍMIA (1)

4. (pàg. 140)

a) pàl·lid - blanc	g) ordenat - endreçat	m) enyoradís-nostàlgic
b) encetar - començar	h) comportament - conducta	n) grup - colla
c) cultiu - conreu	i) succeir - esdevenir	o) gaudir - fruir
d) dèficit - mancaça	j) descobrir - esbrinar	p) tranquil - seré
e) alt - esvelt	k) distracció - diversió	q) somiador - il·lús
f) extravertit - espontani	l) tímid - vergonyós	

5. (pàg. 140) Activitat de recerca de diccionari. Us suggerim les respostes següents.

- a) tou: bla, moll
- b) despertar-se: desvetllar-se
- c) apujar-se: augmentar, elevar
- d) parlar: expressar, comunicar
- e) aleshores: llavors
- f) soroll: remor, enrenou
- g) atrapar: capturar, agafar
- h) sageta: fletxa, projectil
- i) vila: poble, població

MORFOLOGIA I SINTANXI

L'ORACIÓ (i 5): LES CLASSES D'ORACIONS SEGONS L'ACTITUD DEL PARLANT

6. (pàg. 141) Definició del tipus d'oració segons l'actitud del parlant.

- a) Optatives (o desideratives)
- b) Exclamatives
- c) Interrogatives
- d) Dubitatives
- e) Enunciatives (o asseveratives)
- f) Imperatives (o exhortatives)

7. (pàg. 141) Transformació d'oracions enunciatives en interrogatives i exclamatives.

- a) Interrogativa: No has vingut massa prompte?; exclamativa: Has vingut massa prompte!
- b) Interrogativa: Joana, penses en mi?; exclamativa: Joana, pensa en mi!
- c) Interrogativa: Segur que no has mogut la cadira?; exclamativa: No he mogut la cadira!

8. (pàg. 141) Identificació de les oracions interrogatives com a totals o parcials.

- **Interrogatives totals:** b) i c). Convé remarcar que les interrogatives totals també poden tenir una resposta diferent a sí o no, tot depèn de l'actitud del parlant. Per exemple, en b) la resposta més habitual és sí o no, però també podem obtenir unes altres respostes com ara les següents: 1. és possible, 2. probablement, 3. m'ho pensaré, 4. encara no m'he decidit, 5. depèn del sopar que faces, 6. què hi faràs de sopar?, etc.
- **Interrogatives parcials:** a) i d).

9. (pàg. 142) Classificació d'oracions segons l'actitud del parlant.

- a) Interrogativa total; b) Enunciativa afirmativa; c) Optativa (o desiderativa); d) Interrogativa parcial; e) Exclamativa; f) Dubitativa; g) Enunciativa negativa

ELS COMPLEMENTES VERBALS (2): EL COMPLEMENT INDIRECTE

10. (pàg. 142) Aplicació del concepte de complement indirecte (CI).
Activitat de resposta oberta. Oferim a continuació una solució possible.
- a) a la meua companya
 - b) al seu germà
 - c) als meus nebots
 - d) als pares
11. (pàg. 142) Formes del pronom feble de tercera persona en funció de complement indirecte.
Singular: li, li, -li, -li; **plural:** els, els, 'ls, -los.
12. (pàg. 143)
Identificació del CI en oracions donades.
- a) a la seua amiga Gisela
 - b) a les xiquetes
 - c) a Pere i a Guillem
 - d) a Carles
13. (pàg. 143)
La pronominalització del CI.
- a) Raquel li va escriure una carta
 - b) Em va ordenar: "Dóna'ls els regals"
 - c) Els explicaré les matemàtiques d'aquest trimestre
 - d) Porta-li el llibre

MORFOLOGIA VERBAL (1): REVISIÓ DELS VERBS IRREGULARS

14. (pàg. 143) Repàs del present d'indicatiu dels verbs irregulars més habituals: *ser*, *estar*, *voler*, *tenir* (o *tindre*), *poder* i *fer*.
- SER: sóc, ets (o eres), és, som, sou, són.
ESTAR: estic, estàs, està, estem, esteu, estan.
VOLER: vull, vols, vol, volem, voleu, volen.
TENIR (O TINDRE): tinc, tens, té, tenim, teniu, tenen.
PODER: puc, pots, pot, podem, podeu, poden.
FER: faig, fas, fa, fem, feu, fan.
15. (pàg. 143) Ús de les formes corresponents del present d'indicatiu dels verbs *ser*, *estar*, *voler*, *tenir* (o *tindre*), *poder* i *fer*. Convé que en acabar de completar el text es dramatitze el diàleg a classe.
- Caterina:** és; **Jordi:** estic, tinc, faig; **C.:** vols, fem; **J.:** podem, tenim, volen; **C.:** estàs, som, són, volem, fas, faig, tenim; **J.:** ets (o eres), tens, puc; **C.:** pots, voleu, teniu.

ELS INTERROGATIUS

16. (pàg. 144) Identificació dels interrogatius.
- a) 1. què; 2. qui
 - b) 1. quina; 2. quin; 3. quins
 - c) 1. quantes; 2. quant de
 - d) 1. com; 2. on; 3. quan
 - e) per què

17. (pàg. 144)

Activitat de resposta oberta. En haver fet el llistat de preguntes, per parelles, se les intercanvien i fan les respostes corresponents assumint el personatge triat. Fóra bo que dramatitzessen l'entrevista davant tota la classe i l'enregistressen per fer una autoavaluació de la intervenció oral.

ORTOGRAFIA I FONÈTICA
L'ORTOGRAFIA DE M, N, NY, LL, I

18. (pàg. 145)

Normes sobre l'ús de m, n, ny, ll, i.

M: a) ample, bomba, campanya, cogombre, empenyar, rambla; b) amfitrió, commoure, èmfasi, immens, immòbil, immortal, pamflet, xamfrà; **N:** a) canviar, enverinar, invàlid; **NY:** a) nyora b) banya, campanya, canya, llenya; c) any, bany, enguany, estany; **LL:** a) llanda, llenya, llet, lliçó; b) papallona, pollastre; c) all, cavall, cervell, espill, pell, raspall; **I:** a) almoïna; b) espai, mai, servei; c) iaio

19. (pàg. 145)

Ús de les grafies m, n, ny, ll, i.

Cap d'Any, muntanya, campanya, sempre, Emma, Laia, colla, joies, acampar, enmig, camp, llaurat, ombra, l'estany, Castell, informe, amfibis, compte, terreny, convent, esglai, cambres, conill, enlluernat, llum, llanternes, espai, capdavall, palla, allà.

20 i 21. (pàg. 146)

Discriminació auditiva entre el so [λ] de cervell i el so [i] de servei. Les paraules que s'han de dictar en l'activitat 20 són les mateixes que apareixen en l'activitat 21.

- a) Comboi
- b) Conill
- c) Espai
- d) Esplai
- e) Lleixa
- f) Llop
- g) Mai
- h) Moll
- i) Papagai
- j) Pell
- k) Pollastre
- l) Remei

ELS SIGNES DE PUNTUACIÓ (4): LA INTERROGACIÓ I L'EXCLAMACIÓ

22. (pàg. 147)

Aplicació de les normes d'ús dels signes de puntuació: la interrogació i l'exclamació en un diàleg.

- Coneixes la xica nova que acaba d'arribar?
- I tant!, ja li he preguntat el nom i m'ha dit que ha nascut a Lisboa.
- A Lisboa? Quina passada! Si això és a més de mil quilòmetres! Com es diu?
- Es diu Sara Dos Santos. Veritat que és un nom original?
- Sí. Mira! Per allà ve Sara. Sara! Acosta't!

VIII. COMPROVACIÓ (pàg. 149)

1. Ens remetem a la informació i les activitats de les pàgs. 122-126 del llibre de l'aprenent.
2. Ens permet comprovar fins a quin punt l'alumnat distingeix entre els diferents tipus de poesia.
3. El còmput sil·làbic, els tipus de versos, les composicions estròfiques i la cesura. (També les figures retòriques, tot i que en aquesta unitat no les hem estudiades).
4. La sinonímia és quan dues o més paraules tenen el mateix significat o semblant. Exemples: vegeu activitats 4 i 5, pàgina 140.
5. Un dialecte és una varietat d'una llengua; més concretament, la manera particular i característica en què parlen una llengua els habitants d'una zona geogràfica determinada.
6. Classificació de les oracions segons l'actitud del parlant.
 - a) enunciativa afirmativa;
 - b) imperativa (o exhortativa);
 - c) enunciativa negativa;
 - d) exclamativa;
 - e) dubitativa;
 - f) optativa (o desiderativa).
7. Identificació i pronominalització del CI.
 - a) a Carme i a Raquel: Els he telefonat;
 - b) als teus companys: Dóna'ls aquest llibre!;
 - c) a Pau: Pots deixar-li diners?
8. Ús del present d'indicatiu.
 - a) estic, tinc, puc;
 - b) és, voleu;
 - c) feu, podeu.
9. Ús dels interrogatius: quins esports...; quin és...; què opines...; quan faràs...; quines actrius...; quantes mentides...; per què has accedit...
10. Ús de les grafies de m, n, ny, ll, i.
 - a) comprar, alls, remei, pell;
 - b) Vermella, llop, vell;
 - c) símptoma, banyar, estranya.
11. Ús dels signes d'interrogació i d'exclamació en un diàleg.
 - Com et dius?
 - Em dic Fabiola.
 - Com has dit? Crida un poc més que sóc mig sord!
 - Em dic Fabiola!
 - Prou! No tan fort! Tu també tens problemes d'oïda?

L'univers mitològic modern —els herois del còmic, del cinema i de la literatura infantil i juvenil— és un referent temàtic pròxim i estimulant per al nostre alumnat.

Aprofitem aquest nucli temàtic per a connectar amb la **biografia** d'actrius mítiques com ara Marilyn Monroe.

Tot i això (o per això) a LITERATURA ens ocupem de la **poesia popular** de tradició oral. Aquella poesia que, malgrat la invisibilitat a què és sotmesa per la vida moderna i els mitjans de comunicació, encara ens singularitza com a poble amb una cultura diferenciada. Més avant, en LES PERSONES I LES LLENGÜES, continuem ocupant-nos de la **variació geogràfica**, sempre des del punt de vista de l'enriquiment cultural i lingüístic i per a afavorir la comunicació interdialectal. El TALLER D'EXPRESSIÓ ORAL posa atenció sobre els **mitjans conceptuals o retòrics** més usats en la comunicació oral. Finalment, en CONEGUEM LA LLENGUA trobareu activitats sobre els **geosinònims**, concretament els vinculats amb els **aliments**. Treballem després els **complements circumstancials**, el **complement agent** i el **complement de règim verbal**; els **pronoms febles de complement circumstancial**. Revisem els **temps de passat**. En ortografia i fonètica, estudiem l'**apostrofació** i la **contracció**; i finalment, posem atenció sobre els **signes de puntuació** (les cometes).

I. CONTACTE (pàgs. 150-151) On sóc jo?

1. (pàg. 150)

Verbalització de la il·lustració inicial seguint les preguntes proposades. Anirà bé treballar en petit grup deixant que l'alumnat identifiqui els herois del món del còmic i del cel·luloide.

2. QUI ÉS QUI? (pàg. 151)

Activitat que promou l'ús oral de la llengua entre l'alumnat. S'avaluarà tenint en compte la participació i la realització correcta de preguntes al voltant del personatge misteriós.

3. QUI VA AMB QUI? (pàg. 151)

La solució del joc és la següent.

	HORA	REGAL	A QUI?
INDIANA JONES	22h 10'	Flascó de perfum	LA PRINCESA FIONA
TARZAN	22h 33'	Tapall de pantera	MAFALDA
OBÈLIX	22h 45'	Pedra encantada	BLANCANEU
HUMPHREY BOGART	22h 30'	Vestit blanc	MARILYN

II. COMUNICACIÓ I TEXTOS (pàgs. 152-157)

La biografia

Dediquem aquest apartat a reconèixer i valorar els herois del còmic, del cinema, de la cançó i de la rondallística com a part integrant de la literatura i la cultura popular. Estudiem també la biografia com a text narratiu.

1. (pàg. 152)

Pretenem que els alumnes es familiaritzen amb algunes de les dades biogràfiques d'aquesta actriu. Hi ha preguntes que no podran respondre ja que pressuposa el coneixement de dades molt concretes. Igual se'ns en dóna! Es tracta de respondre-les totes per intuïció i de contrastar el resultat després d'haver llegit el text de les pàgines 153 i 154: "Marilyn Monroe, Un mite de pel·lícula".

a) F; b) F; c) F; d) F; e) F; f) F; g) F; h) F; i) F; j) V; k) V; l) F; m) V; n) F; o) F

2. (pàg. 152) Es tracta d'una activitat de creació d'expectativa. Els cinc noms que podeu trobar en sentit horitzontal són Frodo, Tarzan i Superman i en sentit vertical Bart Simpson, Shrek i el nom real de Marilyn Monroe, Norma Jean.

Anirà bé de proposar els alumnes que ens expliquen el que saben sobre la vida d'aquesta actriu i ho tindrem en compte per a les properes activitats.

3. (pàg. 155)

a) mite: personatge famós i conegut per tothom encara que passe el temps.

b) indeturable: imparable.

c) marxandatge: tots aquells productes que es venen al voltant d'un espectacle (samarretes, fotos...)

d) ingènua: que no té malícia o segona intenció. Innocent.

e) mancança: manca, falta.

f) s'esllanguia (del verb esllanguir-se): consumir-se, debilitar-se.

g) malgrat: a pesar de.

h) gairebé: quasi.

i) embadocava (del verb embadocar-se): atraure l'atenció d'algú fins a abstraure'l de tota altra cosa.

j) fascinació: acció de captivar irresistiblement amb algun atractiu o amb el seu prestigi.

k) barbitúrics: medicaments sedants i hipnòtics del sistema nerviós.

4. (pàg. 155)

a) Va ser fosca i gens alegre. L'ambient familiar va estar marcat per la malaltia mental de sa mare i de la seva iaia. Va ingressar en un orfenat i va passar per diverses famílies adoptives on mai no se sentí segura ni estimada.

b) Entre els records d'aquesta etapa hi ha el gosset Tippi i un piano blanc.

c) Es va casar als setze anys, el 12 de juny del 1942 amb Jim Dougherty. Els matrimonis posteriors (amb un famós jugador de beisbol i amb el dramaturg Henry Miller) van ser un fracàs rotund.

d) De casualitat quan un bon dia del 1945 uns fotògrafs van passar per la fàbrica de paracaigudes on treballava i li van fer les primeres fotografies –arreglades en el seu famós llibre Blue Book Model– on ja s'advertia el seu posar de futura actriu. És a partir d'aleshores quan s'introdueix en el món de les agències de models, abandona la fàbrica i fa una prova per a l'empresa cinematogràfica Fox.

e) Un sou de setanta-cinc dòlars setmanals: una misèria, una mica més que a la fàbrica de paracaigudes.

- f) Es divorcia del seu primer marit i, a partir d'aleshores, el més important va ser treballar per al cinema costés el que costés. Al començament ho va tenir difícil: no tenia un cèntim, s'alimentava d'entrepans, vivia dels diners que li deixaven. Però més avant, l'any 1947, va aconseguir el seu primer treball com a actriu i tot va ser un èxit.
- g) Una biografia que conté les dades més importants i significatives de la vida de Marilyn Monroe. Està escrita en tercera persona del passat; hi ha molts exemples de temps verbals en passat perifràstic i en passat simple.
- h) Tant la biografia com l'autobiografia i el diari són textos narratius que contenen informacions importants i significatives de la vida d'una persona.
Tots tres s'escriuen en passat, però la persona que narra els fets canvia. En la biografia hi ha un narrador que utilitza la tercera persona per a contar la història de la vida d'algun personatge. En l'autobiografia i en el diari, el narrador sol coincidir amb el protagonista.
Pel que fa a la temporalització dels fets narrats, en un diari apareixen els qui es corresponen amb cada dia d'una etapa vital determinada i apareixen consignats amb una data referida al dia, al mes i a l'any en què ocorren els esdeveniments narrats. L'autobiografia conté tota la història de la vida d'aquesta persona des de la infantesa fins als darrers dies de la seua existència. En la biografia hi ha només els fets més significatius.

5. (pàg. 156) És una activitat de comprensió del text anterior sota l'aparença d'un passatemps. Els errors són els següents.

1. Va morir el 5 d'agost del 1962 en comptes del 1973.
2. Quan morí era a sa casa, no a l'habitació d'un hotel.
3. La van trobar morta de matinada, no al vespre.
4. Va morir als 36 anys i no als 45.
5. El flascó buit era de barbitúrics, no de vitamines.
6. Sembla que a la tauleta de nit no hi havia quaranta flascons de medicines.
7. No va participar en "Superman".
8. No va nàixer al Canadà sinó a Los Angeles (EUA).
9. Va fer més de trenta pel·lícules, no sis.
10. Va començar a treballar amb la Fox no amb la Metro.
11. El seu nom vertader no era Elisabeth Taylor sinó Norma Jean.
12. No havia estat educada en un ambient adequat i tranquil, ans al contrari.
13. Primer va treballar en una fàbrica, no de corista.
14. No va tenir una vida amorosa i sentimental tranquil·la i estable, ans al contrari.

6. (pàg. 157) Resposta oberta.

7. (pàg. 157) Resposta oberta.

III. LITERATURA (pàgs. 158-161)

La poesia (i 3): la poesia popular

Ens endinsem en el món de la cultura popular memoritzant i entonant cançons, dites, recitats, endevinalles i embarbussaments.

1. (pàg. 159)

Abans de la lectura caldrà fer una presentació breu sobre la lírica popular. La nostra explicació pot obrir-se amb un diàleg amb preguntes d'aquest tipus.

- Coneixeu alguna cançó de Nadal? De què parlen aquestes cançons?
- En les festes de la vostra localitat hi ha cap sant que la gent venere molt? Hi ha gent que li canta i li recita cançons i poesies?
- Sabeu la tonadeta que diu "El tio Pep se'n va a Muro"? I la de "La lluna, la pruna"? On les heu apreses?
- Què deu ser un folklorista?
- Coneixeu grups de música folk?
- Etc.

Tot seguit podem recórrer a una lectura col·lectiva on l'alumne recite de viva veu i amb una dicció i entonació correctes les diferents mostres de poesia popular (cançons, dites i recitats). Ho podem fer seguint alguns dels procediments següents.

- Lectura prèvia per part del professor o de la professora.
- Assigneu un vers a cada alumne de manera que entre tots puguin recitar les diferents cançons.
- Lectura per parelles alternant els versos.
- Repartirem còpies de les cançons suprimint un mot de cada vers. Assenyalarem els buits amb punts suspensius, o amb algun pictograma. Els alumnes han d'omplir els buits consultant les poesies del llibre.
- Els podem proposar que trien una cançó, la copien al quadern i la il·lustren amb dibuixos al·lusius.

2. (pàg. 159) Solucions

A. CANÇONS

1a: Cançó de Nadal pròpia de la Nit de Nadal que arreplega anècdotes gracioses de diferents personatges populars, com ara: la tia Pepa, sant Roc, sant Josep, santa Anna, sant Magí.

2a: Cançó de bressol per a adormir els xiquets de bolquers. Conté paraules belles que exalten les qualitats dels nadons.

3a: Cançó humorística relacionada amb el festeig.

4a: Cançó de lladre.

B. DITES I RECITATS

1a: Recitat popular adreçat als xiquets sobre el cost econòmic que representa voler aconseguir qualsevol cosa.

2a: Recitat d'un joc popular col·lectiu d'infantesa. El joc consisteix a triar dues persones d'entre un grup, la qui fa de mare i la qui paga. La qui paga ha d'ajupir-se i ha de posar el cap a la falda de la qui fa de mare tapant-se els ulls. Els altres han de recitar la cançó i, quan acaben, un d'ells –seguint l'orde que prèviament han pactat en silenci– farà un pessiguet al cul o a l'esquena de la qui paga. Tot seguit la qui paga ha d'endevinar qui de tots ha sigut mentre la resta de companys reciten el vers una altra vegada.

3a: Dita popular relacionada amb una festivitat religiosa del mes de febrer, el dia de la Candelera.
4a: Es refereix a les crítiques que es fan entre pobles veïns.

3. **(pàg. 160)** Amb les endevinalles anirà bé seguir els passos que hem fixat en les explicacions de la poesia popular (vegeu activitat 1). El professor o la professora pot llegir les endevinalles i ha d'esperar la resposta de l'alumnat. També podem treballar per parelles de manera que un recita i l'altre dóna la resposta. Aquesta activitat és molt engrescadora. Solucions:

1a: l'ou
2a: els mesos de l'any
3a: el vent
4a: la campana
5a: el meló de tot l'any o d'olor
6a: el taüt
7a: les castanyoles o postisses

4. **(pàg. 161)** Els embarbussaments, com les cançons, les dites, els recitats i les endevinalles són un recurs molt important per a treballar no sols els referents de la nostra cultura popular sinó també la pronunciació de determinats sons.

Podem escriure els embarbussaments a la pissarra i demanar a un alumne que isca de classe durant un minut; tot seguit esborrarem alguns mots i en acabar cridarem l'alumne de fora perquè endevine els mots que han desaparegut.

5. **(pàg. 161)** Solucions

El so [ɫ] de **formatge** i **platja**: 3r i 5é
El so [ɲ] de **puny**: 5é
El so [ɔ] de **sol**: 1r
El so [λ] de **martell**: 5é

RECERCA I EXPRESSIÓ

- 6, 7 i 8. **(pàg. 161)** Activitats de resposta oberta. L'activitat de recerca de cançons tradicionals permet verbalitzar els coneixements dels alumnes. Quan els cançoners estiguen acabats, podem demanar que els alumnes ens reciten algunes de les cançons arreplegades i així analitzarem les mostres de llenguatge que contenen. Les diferents mostres de poesia popular aconseguides per l'alumnat ens poden servir per a fer una exposició sobre cultura popular de la localitat. Podem aprofitar els treballs dels alumnes per a analitzar les mostres de llenguatge (expressions i vocabulari més significatiu) i engrossir el llistat de material per a una exposició sobre la cultura popular de la localitat.

IV. LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 162-167)

La variació (5): la variació geogràfica. Els dialectes (i 2)

Aquest bloc d'activitats va dedicat a les variants dialectals de la nostra llengua. Cal que tinguem en compte prèviament que:

- Sovint el tractament d'aquest tema esdevé una exposició feixuga d'una llista de trets diferencials dels diversos parlars.
- S'hi sol fer més insistència, conscientment o inconscientment, en la diferència que no en els trets comuns dels diversos parlars.

Hem reduït el nombre de trets dialectals estudiats als bàsics (vocalisme àton, morfema de primera persona i algun element lèxic). És fonamental destacar que no hi ha coincidència entre els límits dialectals que marquen aqueixos trets i les fronteres territorials. És molt útil que els alumnes treballen amb mapes i que hi localitzen ciutats, rius, muntanyes i tot allò que els puga donar referents espacials.

És menester presentar la variació lèxica com un mecanisme d'enriquiment de la llengua. Convé mostrar la variació lèxica regional, potser la que més repercussió té en la comunicació interdialectal, com un fenomen que afecta altres llengües immediates (el castellà, l'anglès, el francès...). El coneixement passiu que tot parlant sol tenir d'altres varietats dialectals de la seua llengua assegura la comunicació amb parlants d'aqueixes varietats.

Convé que la realització d'aquestes activitats es duga de manera progressiva i pausada.

Aniria bé començar amb l'audició de textos que reflectisquen la variació dialectal en altres llengües, especialment, en castellà. Ens interessa com ja hem dit que l'alumne assumisca la variació dialectal com una realitat de tota llengua. Açò ens pot ajudar a fer veure que:

- Tot parlant normal sol dominar, si més no passivament, més d'un dialecte de la seua llengua, de la mateixa manera que és capaç de fer servir més d'un registre funcional.
- Són els mitjans de comunicació, l'ensenyament, l'administració, etc. els instruments que afavoreixen la difusió i l'estigmatització d'uns parlars davant uns altres. Tot de manera semblant com s'esdevé amb les varietats funcionals de les llengües.
- És per mitjà d'aqueixos instruments com els parlants arriben a conèixer i a assumir la variació dialectal, sovint sense tenir-ne consciència expressa.

1. (pàg. 163)

Solucions

(a) Aspectes fonètics:

En conclusió: en llocs com ara Tortosa, Elx, Vinaròs o València, pronuncien diferenciadament la **a** i la **e** àtones. En canvi, a llocs com Girona, Palma de Mallorca o Barcelona confonen (o **neutralitzen**) la **a** i la **e** àtones en un so intermedi que anomenem **e neutra** ([ə]).

Segons això distingim en la nostra llengua dues varietats bàsiques:

- la varietat oriental**, on diuen [párə] i [kəmí] que comprén: la Catalunya Nord (dins França), la part oriental de Catalunya, les Illes Balears i l'Alguer (a Sardenya, Itàlia).
- La varietat occidental**: on diuen [páre] i [kamí] que comprén: Andorra, la part occidental de Catalunya, la Franja d'Aragó i la major part de les comarques valencianes.

2. (pàg. 163)

En conclusió, la primera persona del present d'indicatiu de verbs com parlar o mirar es fa amb:

- **El morfema -e**, en llocs com Elx o València i, en general, la major part de les comarques valencianes.
- **El morfema -o**, que es pronuncia:
 - [o] en llocs com Vinaròs o Tortosa. En general, les comarques valencianes del nord, la Franja d'Aragó, la part occidental de Catalunya i Andorra.
 - [u] en llocs com Barcelona o Girona. En general, la part oriental de Catalunya.
- **El morfema Ø** a Palma de Mallorca. En general, les Illes Balears i la ciutat de l'Alguer.

3. (pàg. 164)

- a) No sé què faré aquesta **tarda** (vesprada o horabaixa).
- b) Es **ca** (el gos) que m'he comprat és un pastor alemany i no suporta veure cap **moix** (gat).
- c) En aquella platja hi havia **algunes xiquetes** (algunes noies, qualques al·lotes) jugant.
- d) He **eixit** (sortit) a les sis de la **vesprada** (tarda, horabaixa) de classe.

V. TALLER D'EXPRESSION ORAL (pàgs. 165-166)

Els mitjans per a fer-se entendre (1): els recursos conceptuals o retòrics

Per fer-nos entendre, per ser bons comunicadors solem fer servir en la comunicació espontània recursos conceptuals o retòrics. Posem comparacions, busquem exemples que il·lustren el que volem dir... fins i tot fem metàfores. Això mateix s'esdevé, amb matisos de formalitat, en la comunicació oral formal en públic. Ací només veurem els recursos més bàsics.

1. (pàg. 166)

Demanem a l'alumnat que definisca conceptes bàsics que ja deuen saber de cursos anteriors o d'aquest mateix. Convé que faces servir diccionaris; per cercar exemples de cada recurs, poden treballar en equip.

2. (pàg. 166)

Activitat d'aplicació. Seguiu les orientacions del llibre de l'alumne.

3 i 4 (pàg. 166)

Activitats d'aplicació. Seguiu les orientacions del llibre de l'alumne.

VI. CONEGUEM LA LLENGUA (pàgs. 167-173)

Comencem aquest apartat ampliant el concepte de sinonímia a través dels geosinònims relacionats amb els aliments més arrelats a la nostra gastronomia.

Ací, en morfologia i sintaxi, continuem amb l'anàlisi i l'aplicació dels complements verbals i de la pronominalització corresponent (complement circumstancial, complement agent i complement de règim verbal) i repassem l'ús dels temps del passat. Quant a ortografia i fonètica, sistematitzem l'apostrofació i la contracció i concloem la sèrie dedicada als signes de puntuació amb l'ús de les cometes.

LÈXIC**LA SINONÍMIA (i 2): ELS GEOSINÒNIMS**

1. (pàg. 167) Relació dels aliments de les tres llistes
- 1 botella d'oli/ 1 ampolla d'oli
 - 1 quilo de creïlles/ 1 quilo de patates
 - 1 bossa de dacs congelada/ 1 bossa de panís congelat/ 1 bossa de blat de moro congelat
 - 1 quilo de clòtxines/ 1 quilo de musclos
 - 1 llanda de tonyina/ 1 llauna de tonyina
 - 2 pots de suc de bresquilla/ 2 pots de suc de préssec
 - 3 quilos de pebreres/ 3 quilos de pimentons/ 3 quilos de pebrots
 - bosses de brossa/ bosses de fem/ bosses d'escombreries
 - 2 pots de fesols en conserva/ 2 pots de mongetes en conserva
 - 1 meló d'aigua (o d'Alger)/ 1 síndria
 - 1 paquet de rent/ un paquet de llevat
 - tres llesques de pernil cuit/tres llesques de pernil dolç

MORFOLOGIA I SINTAXI**ELS COMPLEMENTES VERBALS (3): ELS COMPLEMENTES CIRCUMSTANCIALS (CC), EL COMPLEMENT AGENT (CAgent) I ELS COMPLEMENTES DE RÈGIM VERBAL (CR)**

2. (pàg. 168)
- Identificació dels CC i del CAgent.
- a) 3; b) 7; c) 1; d) 2; e) 8; f) 6; g) 4; h) 5.
3. (pàg. 168) Identificació i anàlisi dels complements verbals.
- a) el llapis: CD; amb la mà esquerra: CC instrument
 - b) un gat: CD; a la classe: CC lloc de direcció o situació
 - c) el cap de setmana: CC temps
 - d) pels lladres: CAgent
 - e) l'examen: CD; ràpidament: CC de manera
 - f) amb Ramon: CC de companyia
4. (pàg. 169) Aplicació del contingut CC en contextos donats. Activitat de resposta oberta. Oferim a continuació una solució possible.
- a) tot el cap de setmana
 - b) amb una forqueta
 - c) per tota la classe
 - d) amb tu
 - e) per la malaltia del professor
 - f) de sobines

ELS PRONOMS FEBLES EN FUNCIO DE CC

5. (pàg. 169) Identificació i pronominalització dels CC de lloc.
- a) de l'institut; n'isc
 - b) a Alzira; hi hem anat
 - c) del cine; en vam tornar
 - d) a casa; hi soparé
 - e) a Morella; hi vaig

6. **pàg. 169)**

Pronominalització dels CC.

a) hi (CC de lloc); b) n' (CC de lloc, de procedència; c) hi (CC d'instrument); d) hi (CC de manera).

EL COMPLEMENT DE RÈGIM VERBAL (CR)

7. **(pàg. 170)** Identificació dels CR.

a) a la causa; b) dels meus consells; c) en les vacances; d) als entrepans de formatge; e) de futbol.

8. **(pàg. 170)** Pronominalització dels CR.

- a) se n'oblida
- b) hi penseu
- c) hi estava acostumada
- d) en parlen

9. **(pàg. 170)** Aplicació del contingut CR en contextos donats.

Activitat de resposta oberta. Oferim a continuació una solució possible.

- a) a acompanyar-me
- b) dels seus errors
- c) en el viatge a Menorca
- d) de tu

MORFOLOGIA VERBAL (2): REVISIÓ DELS TEMPS DEL PASSAT

10. **(pàg. 171)**

Repàs i sistematització de l'ús dels temps del passat (passat perifràstic, passat simple, imperfet d'indicatiu i perfet).

Jo: portava; **Tu:** no tenies; **Ernest:** va deixar; portava; ha perdut; va pintar; **Jaume i jo:** hem passejat; compràrem; **Olívia i tu:** em regalàreu; heu visitat; afegíeu; bevíeu; **Carme i Pere:** han revisat; canviaven.

11. **(pàg. 171)** Identificació de les formes diferents per a l'expressió del passat.

Passat perifràstic: Ernest va deixar; Ernest va pintar; **Passat simple:** Jaume i jo compràrem; Olívia i tu em regalàreu; **Imperfet d'indicatiu:** jo portava; tu no tenies; Ernest portava; Olívia i tu afegíeu; Olívia i tu bevíeu; Carme i Pere canviaven; **Perfet:** Ernest ha perdut; Jaume i jo hem passejat; Olívia i tu heu visitat; Carme i Pere han revisat.

12. **(pàg. 171)** Identificació de la forma del temps del passat corresponent a cada context.

a) vaig anar; b) teníem; c) dormies; d) ha regalat; e) eixires.

13. **(pàg. 171)**

Ús de les diferents formes del passat.

- a) va deixar (o deixà)
- b) teníem
- c) ha eixit
- d) he llegit; vas recomanar (o recomanares)
- e) anàveu
- f) ha estrenat
- g) va guanyar (o guanyà)

ORTOGRAFIA I FONÈTICA

L'APOSTROFACIÓ I LA CONTRACCIÓ

14. (pàg. 173)

Repàs i sistematització de les normes d'apostrofació i contracció.

- a) a l'aeròdrom; d'Alzira; b) a ca l'oncle; c) al (o pel) barranc; de l'Arc; d) per l'eixida; d'emergència;
- e) per l'aire; f) a la universitat; g) l'Ignasi; pel parc; h) l'equipatge; dels excursionistes; a l'autobús;
- i) a l'Índia; j) a l'illa; k) a la una.

ELS SIGNES DE PUNTUACIÓ (i 5): LES COMETES (""o «»)

15. (pàg. 173)

Aplicació de les normes sobre l'ús de les cometes.

- a) El mariner va cridar: «Terra a la vista».
- b) Ahir no vas vindre a classe. No devies estar massa «catòlic».
- c) Mon pare sempre diu que sóc un «senyoret».
- d) Hi ha gent que al «pernil» o «cuixot» diu «jamó».

16. (pàg. 173)

Activitat de dictat. Seguiu el procediment habitual.

VIII. COMPROVACIÓ (pàg. 175)

1. Resposta oberta.
2. Resposta oberta.
3. Cf. les explicacions de l'apartat de LITERATURA (pàgs. 158-161).
4. Cf. les explicacions de l'apartat de LITERATURA (pàg. 160).
5. Solucions: un cuixot (un pernil); una botella (una ampolla); una clòtxina (un musclo); una patata (una creïlla); un meló d'Alger (un meló de tot l'any o una síndria); el panís (la dacsca o el blat de moro); les escombraries (la brossa o el fem); un préssec (una bresquilla); el llevat (el rent); una llanda (una llauna).
6. Identificació dels CC.
 - a) amb la calculadora: CC d'instrument c) la setmana que ve: CC de temps
 - b) de l'excursió: CC lloc (de procedència) d) sense sal: CC de manera (o d'instrument)
7. Pronominalització dels CC.
 - a) hi he fet totes les operacions c) el CC de temps, normalment, no pronominalitza
 - b) Quan en tornaràs d) sempre hi cuina
8. Identificació del CR.
 - a) en mi b) de mi c) en tu

9. Pronominalització del CR.
a) Només hi pense b) No te n'oblides c) Hi tinc interès
10. Ús dels temps verbals del passat.
a) vaig anar (o aní o anava)
b) he agafat
c) es gitava
11. Ús de les normes d'apostrofació i contracció.
a) de l'institut; per la porta
b) l'aigua; de l'aixeta
c) La unió; dels/de les estudiants; l'admissió; dels/de les alumnes
12. Aplicació de les normes sobre l'ús de les cometes.
a) La professora sempre diu: «Feu tots els deures».
b) L'expressió «content com un gínjol» és una comparació.
c) El teu amic no mereix la teua confiança, és un «fantasma».

Tasta-ho, tasta-ho! (pàgs. 176-199)

U7

El **menjar** és una parcel·la motivadora a l'entorn de la qual hi ha una bona colla d'habilitats lingüístiques que volem desplegar en aquesta unitat. Alhora hi incidim damunt un element important com a referent identitari: la cuina tradicional. Posarem l'atenció sobre situacions comunicatives versemblants i sobre la producció dels textos que hi tenen a veure: des d'encomanar una pizza, a expressar les preferències gastronòmiques, donar una recepta de cuina, elaborar un fullet de menjar preparat, etc. Treballarem els **textos instructius**, concretament, la recepta de cuina.

En l'apartat de LITERATURA ens endinsem en el món del **teatre** com a espectacle, més enllà de la literatura, i en la lectura de diferents fragments teatrals.

En l'apartat LES PERSONES I LES LLENGÜES, ens centrem en l'estudi de **la variació diacrònica** i la presentem com a procés de canvi acumulatiu i transmés de generació en generació. El TALLER D'EXPRESSIÓ ORAL posa l'accent sobre els **mitjans instrumentals** útils en l'expressió oral formal (dibuixos, gràfiques, fotografies, projeccions, etc.). Finalment, en CONEGUEM LA LLENGUA trobareu activitats sobre les **manlleus** i els **barbarismes** dins el camp del lèxic, i sobre el camp semàntic de les **eines de cuina**; tot seguit, continuem aprofundint en el concepte d'oració, concretament en les **oracions atributives**; treballem l'**atribut** i el **predicatiu**, i l'**adverbi**. En morfologia verbal, revisem el **present d'indicatiu**; i, en ortografia i fonètica, estudiem la norma del **guionet**.

I. CONTACTE (pàgs. 176-177)

Quina fam!

1, 2 i 3. (pàgs. 176-177)

Comencem aquest apartat amb tres activitats vinculades amb els hàbits i els gusts alimentaris. Aquestes activitats se centren fonamentalment en l'expressió oral. Podeu organitzar el treball en gran o en petit grup. Es poden ampliar amb:

- Exposicions breus individuals seguint les pautes de les activitats.
- Llistats d'aliments que prenen en cada menjar: en l'esmorzar, en el dinar, en el berenar i en el sopar.
- Classificar els aliments pels components que duen (vitamines, hidrats de carboni...).

II. COMUNICACIÓ I TEXTOS (pàgs. 178-181)

Els textos instructius

Les pizzes han esdevingut un dels menjars més populars entre el jovent. És més que habitual encomanar-ne una per telèfon amb els ingredients que més s'estima cadascú. Els fullets de publicitat com els que fem servir en aquesta unitat solen inundar-nos les bústies. Treballem, doncs, sobre una situació més o menys versemblant. A més, vinculem el tema amb la nostra cuina tradicional. Es tracta, per tant, d'oferir pautes de conducta alimentària equilibrada i reflexiva.

1. (pàgs. 178-179)

Comencem comentant breument el fullet publicitari de comanda de pizzes i, tot seguit, el verbalitzarem amb preguntes del tipus: quina d'aquestes pizzes t'agrada més?; quant costa una pizza de cuixot, pinya, i mozzarella?; quina pizza pots triar pel preu de 13,50€?; quants ingredients pot tenir una pizza que val 11,00€?; etc.

Solucions:

- a) Xampinyons (2), tàperes (4); carxofes (5); cuixot o pernil (6); cansalada fumada (7); ceba (8); anxoves (9); formatge (10); tonyina (13); pebrera o pimentó (18); tomaca (19).
- b) (9) anxoves; (15) raïm; (2) xampinyons; (17) maduixa; (3) sucre; (4) tàperes; (5) carxofes; (6) cuixot o pernil; (1) arròs; (8) ceba; (10) formatge; (11) naps; (12) fesols; (13) tonyina; (14) bresquilla o préssec; (7) cansalada; (16) albercoc; (18) pebrera o pimentó; (19) tomaca.
- c) Resposta oberta.
- d) Resposta oberta.
- e) Resposta oberta seguint les propostes de l'activitat. Es pot treballar en petit grup i fer exposicions dels treballs. S'avaluarà l'expressió oral.

2. (pàg. 179)

En aquesta activitat fem la comanda per telèfon de la pizza que més ens agrada. Cal tenir preparat el missatge i no ens hem de posar nerviosos en sentir la veu del contestador; es tracta d'una pràctica comunicativa molt habitual als nostres dies. Perquè no hi haja confusions podem seguir l'esquema següent:

- Salutacions: (*bon dia, bona nit*).
- Comanda: especialitat i grandària de la pizza que volem.
- Nom i adreça personal.
- L'hora a què volem rebre la comanda.

Aquesta activitat es pot dramatitzar a classe per parelles i, encara enregistrar la situació a casa amb un cassette i portar l'enregistrament a classe.

3. (pàgs. 180-181)

En aquesta activitat i en les següents 4 i 5 entrem en **CONTACTE** amb un menjar tradicional: les coques. N'hi ha una gran varietat, però ací en presentem una de les més conegudes. A més de conèixer els ingredients, les eines o atifells necessaris i els passos en el procés d'elaboració d'aquesta recepta, ens fixarem en la manera de construir les instruccions amb l'imperatiu i les perífrasis d'obligació, de convivència, etc. Com a ampliació els podem proposar que expliquen verbalment uns altres menjars tradicionals, com ara: el torró, els bunyols, etc. Aquestes activitats incideixen especialment sobre les característiques bàsiques del text instructiu.

Solucions:

1. Primer heu d'abocar en un llibrell 1 kg de farina i dos pessics de llevat o rent. Cal desfer bé el llevat o rent.
2. Hi aboqueu una mica d'aigua tèbia. Remeneu-ho tot i pasteu la barreja (farina, llevat i aigua) com si fos per a fer el pa.
3. En tenir la pasta ben remenada, s'hi ha d'afegir un got petit d'oli d'oliva. Torneu a treballar la pasta.
4. Tot seguit i en veure que la massa ha lligat bé, l'heu de deixar durant 15 minuts dins el llibrell perquè fermenti; convé tapar el llibrell amb un tap de cuina net.
5. Mentre fermenta la pasta torreu quatre pebreres ben gruixudes. Cal pelar-les i espençar-les, és a dir, cal fer-les a tiretes. Les pebreres s'han de rostir al forn.

6. Mentre es torren les pebreres, fregiu en una paella 1 kg de tomaques ben madures i pelades.
7. Cal mesclar en la mateixa paella les pebreres espencades i les tomaques fregides; hi afegiu grans d'all i julivert ben tallats, el salat (melva, sangatxo o tonyina) i, si us agrada, un pessic d'orenga. Aquesta barreja cal que coga durant 15 minuts.
8. En haver fermentat la massa, l'aplaneu dins una llanda; prèviament cal untar la llanda amb oli. És menester escampar ben bé la pasta en la llanda perquè no es faça gruixuda.
9. Farciu la pasta i aboqueu per damunt el fregit (la pebrera, la tomaca, el salat...); fiqueu la llanda al forn, on courà durant 15 o 20 minuts. Cal posar el forn a 230 graus.

4. (pàg. 181)

En aquesta activitat treballarem els textos de tipus instructiu: la recepta de cuina, les instruccions per a fer funcionar els aparells (un escalfador, una torradora, un ordinador, una consola de videojocs, etc.).

Solucions:

- a) INGREDIENTS: Farina, llevat o rent, aigua, oli d'oliva, pebreres, tomaques, all, julivert, salat (melva, sangatxo o tonyina) i orenga.
AÏNES, EINES, ATIFELLS o ESTRIS: Un llibrell, un got petit, un drap de cuina net, un forn o torradora, una paella i una llanda.
- b) IMPERATIUS: Torneu, farciu, fiqueu, aboqueu, remeneu, pasteu, fregiu, afegiu, aplaneu, torreu.
PERÍFRASIS D'OBLIGACIÓ: S'ha d'afegir, heu d'abocar, cal desfer, cal posar, heu de deixar, cal barrejar, cal que coga, cal untar, és menester escampar, cal pelar-les i espencar-les, cal fer-les, s'han de rostir.

RECERCA I EXPRESSIÓ

5. (pàg. 181)

Resposta oberta.

III. LITERATURA (pàgs. 182-185)

El teatre (1): molt més que literatura

Aprofitem aquest apartat per a endinsar-nos dins el teatre com a obra literària que es compon de text i d'espectacle. També hi ha la intenció que els aprenents elaborin peces teatrals a partir d'un guió donat.

1. (pàg. 182)

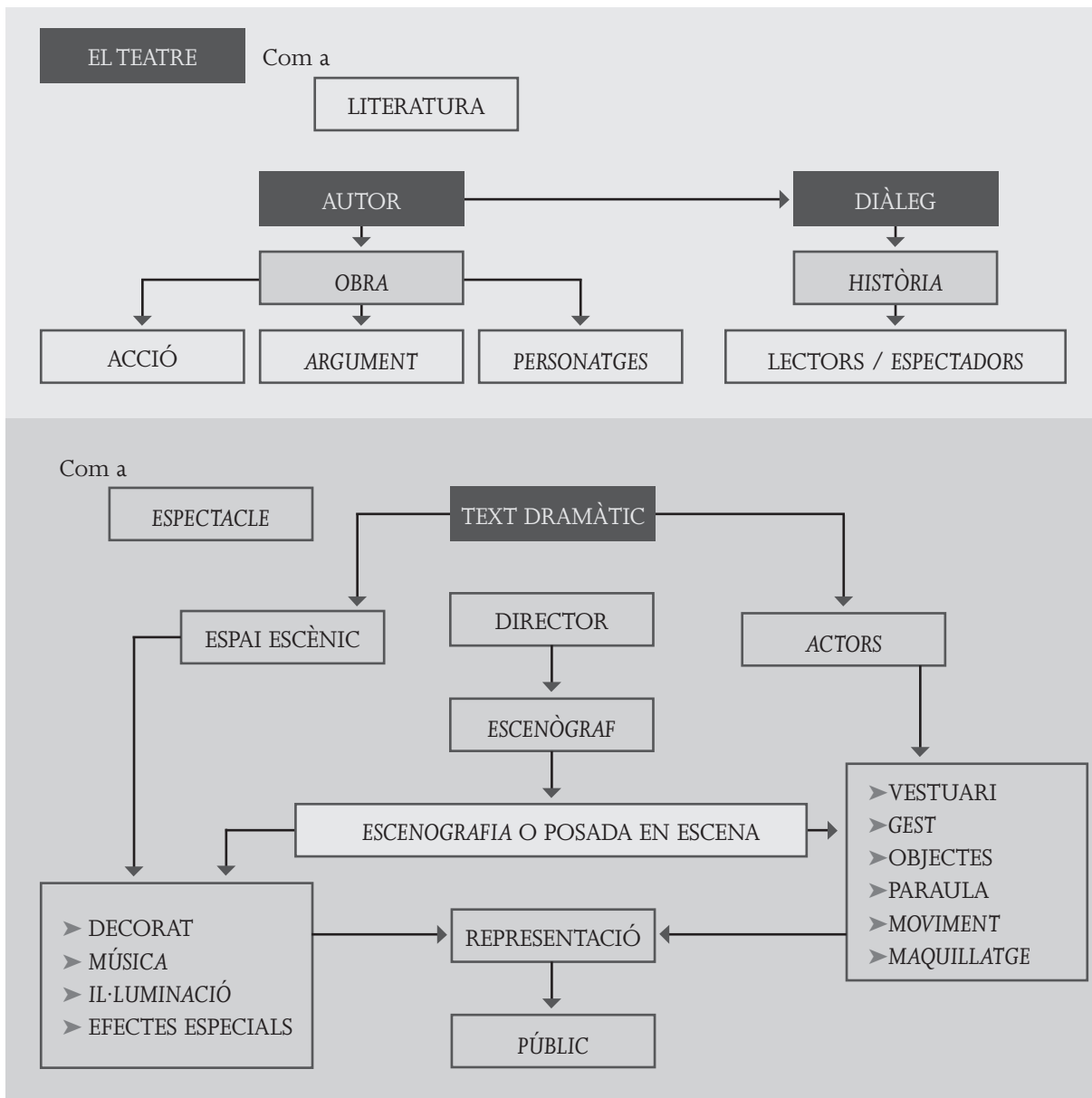
Solucions:

- Diferents gèneres teatrals: sainet, esquetx, monòleg, revista, drama, titelles, mim, ombres xineses, comèdia, drama.
- Dins un edifici de teatre hi ha: prosceni, fòrum, escenari, tramoia, llotges.
- Els qui es dediquen al teatre han de saber: vocalitzar, actuar, assajar, imitar, improvisar, concentrar-se, relaxar-se.
- Els oficis del teatre són: actor, director, actriu, tècnic de so i llum, escenògraf, orquestra, perruquer, sastre, maquillador, tramoista, autor, coreògraf.

2. (pàg. 183)

Llegirem l'explicació sobre el teatre i tot seguit proposarem de fer una lectura silenciosa i selectiva per a omplir el mapa conceptual que hi ha més avall.

Solucions:

3. (pàg. 184)

Llegir un text teatral requereix conèixer unes pautes de lectura que ajudarà a interpretar-lo. És menester que els alumnes sàpiguen diferenciar ben bé les acotacions dels diàlegs.

Procedirem a la lectura dramatitzada del fragment teatral de Pasqual Alapont.

- a) Es tracta d'un diàleg on intervenen dos personatges (Marco i el pare de Marco). Aquests dialoguen sobre un tercer personatge femení que es diu Serafina. Sembla que aquesta se n'ha anat desesperada a buscar Marco i Enrico al Gran Canal. Hi ha un grau de comicitat pel doble sentit que té l'expressió "a pescar".

- b) Tres tipus de lletra; la cursiva per a les acotacions o anotacions de presentació de l'escena sobre la situació, l'ambientació i els personatges que hi intervenen; la majúscula amb els noms dels personatges que dialoguen i la redona dels diàlegs del text teatral.
- c) No hi ha màrgens que determinen el lloc de les acotacions ni els diàlegs dels personatges.
- d) Com hem dit adés són anotacions sobre els moviments, la situació, les postures i les actituds de cada personatge i també sobre el decorat i l'ambientació.
- e) Acotacions referides a l'escenografia: *El lateral esquerre, la porta del seu palauet.* Acotacions referides a l'actuació dels personatges: *En el fons del lateral esquerre hi ha el pare de Marco a la porta del seu palauet, Silenci, sense poder reprimir la rialla, riuen tots dos, el pare canvia sobtadament d'actitud, entre severa i amb una certa sorna, es miren els dos un instant als ulls i esclafeixen a riure.*

4. (pàgs. 184-185) Començarem per la lectura del còmic “Perolet, estudiant fluixet” de V. Dolz; les preguntes que hi ha a continuació ajudaran l'alumnat a verbalitzar els diàlegs i les acotacions que han de redactar.

- a) Què se celebra a l'institut?
- b) Com va vestit Perolet? Qui l'acompanya?
- c) Quina disfressa porta la professora de llengua?
- d) Què mostra la senyoreta de llengua a Perolet i als seus companys?
- e) Què fa Perolet amb el ganivet de la professora?
- f) Per què es desmaia la professora?
- g) De què van disfressades les altres persones que hi ha a la festa?
- h) Etc.

RECERCA I EXPRESSIÓ

5. (pàg. 185) Activitat oberta. Us recomanem que la dugueu a terme tot i que demana una preparació i una organització de la classe concretes i complexes. Observeu que és una activitat molt motivadora i globalitzadora (integra diverses habilitats orals i escrites).

IV. LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 186-187)

La variació (i 6): la variació diacrònica. La llengua al llarg del temps

Convé que els alumnes s'adonen de les diferències intergeneracionals en l'ús lingüístic. Presentem ací la parla dels jòvens com un factor important en el procés evolutiu de la llengua; tot per acostar a les seues mesures cronològiques l'evolució històrica de la llengua.

1, 2 i 3. (pàg. 186) En aquesta sèrie de tres activitats lligades, hi pretenem que els alumnes siguin capaços de reflexionar sobre la seua competència comunicativa. Per això els proposem d'identificar les expressions que fan servir quan parlen. Ho fem a través d'una conversa que poden dramatitzar a l'aula i també de fer llistats d'altres expressions o mots que normalment fan servir en la conversa de la vida diària.

Solucions:

- Mangui, tia, m'han penjat les mates, xafant l'orella, mates, cara de col·locat, té un morro que se'l xafa, pegant-me la vara, li vaig pegar moltes voltes a la bola, me'l va tornar fet pols, escampar la boira, és fort, és superfort, passa d'ell.
- mangui: persona que no és massa de fiar; tia: xica; m'han penjat les mates: no he aprovat les matemàtiques; xafant l'orella: dormint; mates: matemàtiques; cara de col·locat: cara de boig; té un morro que se'l xafa: és un desvergonyit, té la cara dura; pegant-me la vara: insistint molt, molestant; vaig pegar moltes voltes a la bola: vaig pensar molt; me'l va tornar fet pols: trencant; escampar la boira: fugir; és fort: sembla increïble; és superfort: és realment increïble; passa d'ell: no li prestes atenció, oblida-te'n.

4. (pàg. 187)

Volem que l'alumnat faça una petita reflexió entorn l'evolució de la llengua, des dels orígens fins a l'actualitat. Com a ampliació els demanarem que per grups de cinc esbrinen com es diuen en francès, italià, portugués i espanyol les paraules proposades. Convé dur a classe diccionaris bilingües. Solucions: boca-BUCCA; cap-CAPU; cavall-CABALLU; dona-DOMNA; llet-LACTE; mà-MANU; nit-NOCTE; llet-LECTU; sol-SOLE; terra-TERRA; ull-OCULU.

V. TALLER D'EXPRESSIÓ ORAL (pàg. 188)

Els mitjans per a fer-se entendre (i 2): els recursos instrumentals

Sobretot en el discurs oral formal i, especialment, dins l'àmbit acadèmic és molt habitual l'ús de mitjans tècnics com a recursos auxiliars en la transmissió d'informació: des de la fotografia fins als diversos mitjans de projecció. És una parcel·la que pot resultar molt atractiva per als nostres aprenents: en general, immersos en l'anomenada societat de la tecnologia i de la informació, estan molt acostumats a la diversificació de canals en la transmissió i en la recepció dels missatges. Convé remarcar-los que per a ser un bon comunicador/-a no cal ser un expert en tota aquesta mena d'eines però hi ajuda, sobretot, quan cal adreçar-se a un públic ampli i heterogeni. Convé aprofitar l'excusa de l'aplicació d'aquests mitjans per a estimular-los a **parlar** i a fer-ho adequadament davant el públic.

1 i 2 (pàg. 188)

A mesura que hem avançat en el TALLER, hem augmentat la complexitat de les activitats que hi hem proposat. Aquestes dues enllacen, amb una activitat prèvia (la primera) i amb una activitat que es proposarà en la unitat 8 (la segona). Cal, doncs, que sigueu previsors a l'hora de plantejar-les i que mireu d'organitzar bé la dinàmica de la classe. Seguiu les indicacions del llibre de l'aprenent. Paga la pena: l'experiència ens diu que l'alumnat sol trobar engrescadores totes les dues activitats.

VI. CONEGUEM LA LLENGUA (pàgs. 189-197)

Comencem aquest apartat amb la distinció de conceptes tals com préstec lingüístic i barbarisme. En el bloc dedicat a l'oració, analitzem ara les oracions atributives. Pel que fa als complements verbals, estudiem els complements atributius i el predicatiu i la pronominalització corresponent. També sistematitzem l'ús de l'adverbi i repassem el present d'indicatiu dels verbs regulars. En ortografia i fonètica apliquem les normes sobre l'ús del guionet.

LÈXIC

ELS PRÉSTECES I ELS BARBARISMES LÈXICS

1. (pàg. 189)

Prenem com a referència la segona edició del *Diccionari de la llengua catalana* (Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 2007).

- Préstecs o manlleus lingüístics: whisky, futbol, beisbol, bar, bàsquet, film, esquí
- Barbarismes: self-service (autoservei o autoservici), show (espectacle o, l'adaptació, xou), hit-parade (llista d'èxits), bacon (cansalada fumada o, l'adaptació, bacó), hall (rebedor), spray (aerosol o, l'adaptació, esprai)

2. (pàg. 190) Correcció de barbarismes.

“Ahir em vaig comprar una catifa per al menjador. Després (o en acabant/-ar) vaig anar a la pastisseria a arreplegar els pastissos que havia encomanat. Aleshores (o Llavors) me’n vaig recordar: no havia telefonat al Carles”.

3. (pàg. 190) Lèxic dels atifells, estris, eines o aïnes de cuina.

Solució:

Resta sense denominació: la il·lustració 1 (són *torcamans*); i resten sense il·lustració la denominació *la setrillera* i *els estalvis* o *el sitiet*.

una forqueta o forquilla: 21

un ganivet: 16

un cullerot: 15

un tovalló o torcaboques: 2

les tovalles o tovalles: 13

una plata o plàtera: 10

una paella: 17

una safata: 9

una cullera: 4

el setrill: 18

el tap: 7

l’obridor o el llevataps: 3

la cassola: 5

el fregall: 6

l’obrellandes o obrellaunes: 8

l’olla: 11

un perol: 12

una botella o ampolla: 19

un got: 20

un pitxer: 14

MORFOLOGIA I SINTAXI

L’ORACIÓ (6): LES ORACIONS ATRIBUTIVES

4. (pàg. 191)

Identificació dels atributs en oracions donades.

a) *atent*: adjectiu (d) *enginyer*: adjectiu

b) *dimonis*: nom (e) *així*: adverb

c) *de neó*: SP

5. (pàg. 191)

Aplicació del concepte atribut en contextos donats.

Activitat de resposta oberta. Oferim a continuació una solució possible.

a) *malalta* (*enutjada*, *contenta*, etc.)

b) *bojos* (*sense lligar*, *lligats*, etc.)

c) *feliç*

d) *de pedra* (*bona persona*, *malfaenera*, etc.)

ELS COMPLEMENTS VERBALS (i 4): ELS COMPLEMENTS ATRIBUTIUS I EL COMPLEMENT PREDICATIU

6. (pàg. 192) Identificació i pronominalització dels complements atributius.
- a) músic: Enric ho és
 - b) persones de veritat: Els ninots ho semblaven
 - c) les teues amigues: Creia que les eren (també és acceptable “Creia que ho eren”)
 - d) de joguet: El telèfon mòbil ho era
 - e) la directora de l’empresa: Aquella senyora l’era (també és acceptable “Aquella senyora ho era”)

7. (pàg. 193)
- Aplicació del concepte predicatiu en contextos donats.
- Activitat de resposta oberta. Oferim a continuació una solució possible.
- a) boja c) estranya
 - b) avorrida d) adormit

8. (pàg. 193)
- Identificació i pronominalització dels complements predicatius.
- a) elegant: Núria hi vestia
 - b) coixa: La gossa hi anava
 - c) amagada a la mànega: El jugador hi tenia una carta
 - d) ample: El jersei s’hi ha fet (també: se n’ha fetn)
 - e) llargs: Rafael hi porta els cabells

L’ADVERBI

9. (pàg. 194)
- Anàlisi dels tipus d’adverbi.
- a) més: de quantitat; arrere: de lloc
 - b) no n’hi ha
 - c) de bat a bat: de manera
 - d) ben: de manera
 - e) a trenc d’alba: de temps
 - f) davant: de lloc

10. (pàg. 194)
- Construcció d’oracions amb adverbis o locucions adverbials.
- Activitat de resposta oberta. Oferim a continuació una solució possible.
- a) molt, a muntó
 - b) gens, gens ni mica
 - c) potser, per ventura, tal volta/vegada
 - d) bé, d’allò més bé

11. (pàg. 194)
- Aplicació de l’antonímia en els adverbis.
- a) no n’hi ha. Dins actua com a preposició.
 - b) Em van dir que m’acompanyarien sempre.
 - c) no n’hi ha. Prop actua com a preposició.
 - d) prompte (o aviat o prest)

12. (pàg. 194)

Activitat de resposta oberta. A més a més d'utilitzar els adverbis de lloc també podem fer servir els de manera (com és...?) o els de quantitat (quants X hi ha?). Fóra bo que empréssim aquesta il·lustració com a pretext per a l'expressió oral: podríem fer-ne una descripció, podríem fer una predicció de quin tipus de persona deu ser Xènia o fins i tot podríem demanar que els alumnes fessen un relat que tingués com a localització espacial aquesta habitació. En alumnes que tinguen una competència comunicativa limitada (alumnat d'incorporació tardana o nouvingut) podem aprofitar la imatge per a fer un buidatge del lèxic que conté l'habitació.

MORFOLOGIA VERBAL (3): REVISIÓ DEL PRESENT D'INDICATIU

13. (pàg. 195)

Repàs del present d'indicatiu dels verbs regulars.

- a) Nosaltres passegem;
- b) ell/ella prepara;
- c) vosaltres escolteu;
- d) ells/elles porten;
- e) vosaltres sopeu;
- f) ell/ella tradueix;
- g) jo discutisc;
- h) jo (o ell/ella) llig;
- i) nosaltres esmorzem;
- j) jo (o ell/ella) dorm;
- k) tu balles;
- l) jo conduïsc;
- m) jo (o ell/ella) permet;
- n) ells/elles matinen;
- o) tu et reuneixes;
- p) nosaltres perdem.

14. (pàg. 195)

Classificació dels verbs segons la conjugació corresponent.

Com **parlar**: passegem; prepara; escolteu; porten; sopeu; esmorzem; balles; matinen.

Com **batre**: permet; perdem.

Com **dormir**: llig; dorm.

Com **partir**: tradueix; discutisc; conduïsc; reuneixes.

15. (pàg. 195)

Sistematització de l'ús del present d'indicatiu dels verbs regulars.

Consulteu qualsevol llibre que continga un inventari amb la conjugació verbal (Enric Valor, *La flexió verbal*, València, Eliseu Climent editor, 1983; IIFV, *Els verbs valencians*, València, CCEC/IIFV/Ed. Bromera, 1999; IIFV, *Guia d'usos lingüístics (1). Aspectes gramaticals*, València, IIFV, 2002).

16. (pàg. 195) Ús del present d'indicatiu dels verbs regulars en contextos donats.

- a) agafem d) compartiu g) assistisc
- b) fuiig e) reps
- c) emet f) pense

ORTOGRAFIA I FONÈTICA

EL GUIONET

17. (pàg. 197)

AMB GUIONET

1. llegiu-vos
2. no-agressió, no-bel·ligerència
3. seixanta-quatre
4. a) nord-americà
b) xino-xano
c) barba-roig, espanta-sogres
d) pèl-blanc
e) cap-roig
f) despús-ahir, direcció Alacant-València
5. dalai-lama, prêt-à-porter, sex-shop

SENSE GUIONET

1. arximilionari, prehistòric, vicepresidenta
2. físicoquímic, serbocroat
3. allioli, pocavergonya

18. (pàg. 197)

Anàlisi de les normes d'ús del guionet.

- a) *Escurabutxaques*: 3. compost no inclòs en els casos amb guionet;
- b) *escura-ximeneres*: 4.c) compost amb un primer element acabat amb vocal i un segon element començat amb x;
- c) *Para-xocs*: 4.c) compost amb un primer element acabat amb vocal i un segon element començat amb x;
- d) *Somiatruïtes*: 3. compost no inclòs en els casos amb guionet;
- e) *Esclata-sangs*: 4.c) compost amb un primer element acabat amb vocal i un segon element començat amb s;
- f) *Saltamarges*: 3. compost no inclòs en els casos amb guionet

19. (pàg. 197)

Aplicació de les normes d'ús del guionet.

- a) no valencianoparlant
- b) trenta-quatrena
- c) nord-americà
- d) bup-bup
- e) mata-segells
- f) striptease
- g) milhòmens

20. (pàg. 197)

Dictat. Seguiu el procediment habitual per a les activitats de dictat.

VIII. COMPROVACIÓ (pàg. 199)

1. Resposta oberta.
2. Resposta oberta.
3. Resposta basada en l'activitat 1.1. de l'apartat de LITERATURA (pàg. 182).
4. Resposta oberta.
5. Cf. les explicacions de l'apartat de LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 186-187).
6. Cf. les explicacions de l'apartat de LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàg. 187).
7. Cap-CAPU; llet-LACTE; nit-NOCTE; ull-OCUL.
8. Cf. les explicacions de l'apartat CONEGUEM LA LLENGUA (pàg. 189).
 - Un barbarisme és un ús innecessari de paraules o expressions d'una altra llengua. Per exemple: self-service (autoservici), bacon (cansalada fumada o bacó), puzzle (trencaclosques).
 - Un manlleu (o préstec) són mots de diverses llengües adaptats més o menys a la nostra llengua i que designen objectes nous. Per exemple: futbol, beisbol, esquí, whisky.
9. Solucions: alfombra-catifa; comedor-menjador; pastelería-pastisseria; entonces-aleshores, etc.
10. Identificació i pronominalització dels complements atributius.
 - a) enamorat: Jordi ho està;
 - b) la directora: Aquella professora l'és (també és acceptable ho);
 - c) amics meus: Volia que ho foren;
 - d) els amics meus: Volia que els foren (també és acceptable ho).
11. Identificació i pronominalització dels predicatius.
 - a) folrats: Encara no hi tinc els llibres;
 - b) groc: El paper s'hi ha tornat (també és acceptable "El paper se n'ha tornat, però és menys recomanable");
 - c) guardat: Hi duia el xandall a la motxilla.
12. Anàlisi dels adverbis.
 - a) lluny: de lloc;
 - b) més: de quantitat; avant: de lloc;
 - c) potser: de dubte; demà: de temps; no: de negació.
13. Consulteu qualsevol flexió verbal.
14.
 - a) compost culte amb primer element acabat en -o
 - b) compost amb un primer element acabat amb vocal i un segon element començat amb s
 - c) compost no inclòs en els casos amb guionet
 - d) compost amb un primer element acabat amb vocal i un segon element començat amb -r

Que et sembla? (pàgs. 200- 223)

U8

En aquesta unitat obrim polèmiques que permetran expressar l'opinió pròpia sobre temes d'actualitat i d'interés per als jóvens. Els temes sobre els quals han d'opinar són de força actualitat: el deteriorament del medi ambient, les últimes espècies del planeta, el turisme, la coeducació, la diversitat humana, el tabac, l'alcohol i els jóvens, la desigualtat de classes. Aprofitem la controvèrsia d'opinions en aquests temes per a analitzar les característiques dels **textos argumentatius** a partir de les opinions de diversos oients en un programa de ràdio. En LITERATURA ens acostem, encara més, al **teatre** de la Roma i de la Grècia clàssiques i posem en pràctica algunes de les tècniques del llenguatge teatral.

En l'apartat de LES PERSONES I LES LLENGÜES, volem que els alumnes valoren positivament l'existència de la varietat **estàndard** a partir de la situació sociolingüística actual de la nostra llengua. El TALLER D'EXPRESSIÓ ORAL plantejem la necessitat que el discurs oral s'ajuste al **model normatiu**. Finalment, en CONEGUEM LA LLENGUA trobareu activitats sobre el **lèxic d'especialitzat** i sobre la importància d'aquest en els **registres formals**. Concloem el treball sobre l'oració amb les **oracions compostes**. Enllestim el repàs de la morfologia verbal amb el **present de subjuntiu**; i, en ortografia i fonètica, hi tractem els fenòmens de **fonètica sintàctica**.

I. CONTACTE (pàgs. 200-201)

Enquesta

1. (pàg. 200) Resposta oberta.
Es tracta d'una enquesta que els alumnes hauran d'emplenar fent servir els quantitius molt, poc, gens.
2. (pàg. 201) Convé buidar i comparar els resultats de tota l'aula i, si va bé, discutir-los en petit grup i, tot seguit, fer-ne una exposició de les conclusions.
3. (pàg. 201) Amb aquesta activitat insistim una vegada més a conèixer els interessos de l'alumnat sobre la realitat del seu entorn més immediat (aula, centre, barri, localitat...). Poden treballar en grups de cinc i elaborar la llista de temes i l'enquesta.

II. COMUNICACIÓ I TEXTOS (pàgs. 202-205)

El text argumentatiu

En aquest apartat presentem tres textos argumentatius que contenen l'opinió personal expressada pels oients en un programa de ràdio (tot amb diferents nivells de llenguatge). Tot l'enfilall d'activitats que us proposem despleguen de manera globalitzada les quatre habilitats comunicatives i pretenen despertar la polèmica i la discussió ordenada a classe. Bona sort!

1 i 2 (pàgs. 202-203)

Continuant amb la controvèrsia d'opinions, en aquesta activitat hi ha un altre tema d'actualitat candent: els videojocs. Les opinions que han de llegir els alumnes contenen arguments a favor i en contra.

Anirà bé simular que les opinions d'aquests ponents (la de Joan Puig i Gisbert, la de Ximo Bou i Soler i la d'Empar Ripoll i Horts) són versemblants. Suggerim enregistrar-les prèviament com si es tractés d'un programa de ràdio de veritat.

Solucions:

- a) De la presumpta perillositat dels videojocs.
- b) Resposta oberta.
- c) No.
- d) Resposta oberta.
- e) De manera més mesurada i neutral, la psicòloga; de manera més viva i directa, Ximo Bou.
- f) Joan Puig i Gisbert, com a pare, manifesta opinions negatives; està preocupat perquè el seu fill passa la major part del temps de la seua habitació jugant als videojocs, no estudia, no ix amb els amics ni parla amb ningú. En la seua intervenció la preocupació i crispació es reflecteix a través dels punts suspensius i d'expressions tals com: "jo, jo trobe...", "no sé què li puc dir ni què li puc fer, li ho assegure", "és que ja se'n passa", "jugant amb eixos aparells del dimoni", "són com una droga".
- g) La psicòloga fa un plantejament més objectiu i científic del tema. Analitza el tema partint de la preocupació dels pares amb fills addictes a aquests jocs. D'una banda, ajuda els pares amb unes pautes de comportament entorn la relació amb els fills i l'organització del temps, tot seguit exposa arguments a favor dels videojocs admetent que aquests jocs formen part dels avanços tecnològics i que, com qualsevol altre invent, s'ha de saber fer servir amb seny i admetre com qualsevol altre tipus de joc que forma part de la societat tecnològica en la qual vivim.
- h) Joan Puig i Gisbert és un pare preocupat pels problemes que comporta l'addicció del seu fill cap als videojocs.

Ximo Bou i Soler és un entusiasta dels videojocs com a recursos per a desenvolupar estratègies en informàtica i per a omplir el temps d'oci.

Empar Ripoll i Horts és una psicòloga que coneix bé el tema i estudia els casos dels pares preocupats que arriben a la consulta. Analitza els avantatges i els inconvenients donant unes pautes d'actuació als pares que tenen aquesta problemàtica.

3. (pàg. 204)

Solucions:

- La salutació: Ei, hola!
- Afegitons: Xe
- Repeticions: Jo, jo trobe...
- Determinat lèxic: al·lucine, coco, enrotllar-me, canya, se'n passa, aparells del dimoni, marcianets.
- Determinades expressions: un fum, una passada, damunt.
- Frases fetes: ...o jo què sé?, ... i tot això.

4. (pàg. 204)

Resposta oberta.

5. (pàg. 205)

Resposta oberta.

6. (pàg. 205)

- a) En el text de Joan Puig:
- ... m'agradaria donar la meua opinió
 - Jo, jo trobe...
 - Jo ho trobe molt malament...
 - En poques paraules: no veig bé...
- b) En el text de Ximo Bou:
- ... vull explicar
 - També vull dir...
 - Per acabar ho torne a dir...
- c) En el text d'Empar Ripoll:
- Em sembla que...
 - En primer lloc, trobe...
 - En segon lloc, hem de reconèixer...
 - Convé recordar...
 - En tercer lloc, vull remarcar
 - En quart lloc, pense que
 - En cinqué lloc, veig que
 - En canvi, trobe que
 - Sembla que...

7. (pàg. 205) Marcadors que introdueixen i ordenen els arguments:

- a) En el text de Joan Puig:
- Primerament
 - Damunt
 - I més encara
 - A més
- b) En el text de Ximo Bou:
- Per començar...
 - A més...
 - A més a més...
 - També vull dir...
- c) En el text d'Empar Ripoll:
- En primer lloc, trobe...
 - Certament...
 - En segon lloc, hem de reconèixer...
 - En tercer lloc, vull remarcar
 - En quart lloc
 - En cinqué lloc

Marcadors que presenten la conclusió:

- a) En el text de Joan Puig:
- En poques paraules
- b) En el text de Ximo Bou:
- Per acabar ho torne a dir...
- c) En el text d'Empar Ripoll:
- Així doncs
 - Finalment

RECERCA I EXPRESSIÓ

8. (pàg. 205)

Resposta oberta.

Com a activitats d'ampliació suggerim entre altres:

- Fer llistats d'activitats que desenvolupen en el seu temps d'esbarjo.
- Presentar els tecnicismes que fan servir quan juguen a les “maquinetes” i explicar-ne el significat.
- Buscar en diaris i revistes en valencià cartes al director sobre temes d'opinió.

III. LITERATURA (pàgs. 206-209)

El teatre (i 2): orígens i tècniques

Continuem amb el teatre, però ara estudiant l'evolució que ha experimentat al llarg del temps des de la Grècia i la Roma clàssiques fins als nostres dies, identificant diferents espais escenogràfics i posant en pràctica algunes de les tècniques del llenguatge teatral.

1. (pàg. 206)

Per a respondre aquestes qüestions, convindrà organitzar la classe en grups de 4-5 alumnes i deixar que durant 10 minuts busquen respostes coherents. Tot seguit un portaveu de cada grup exposarà les conclusions a les quals ha arribat cada grup.

Anirà bé dur a classe tota mena de materials relacionats amb el tema: cartells, rètols, entrades, fotografies de grups teatrals i d'alguns espectacles, revistes i articles, etc.

2. (pàg. 207)

Resposta oberta.

3. El lloc teatral o l'espai escenogràfic (pàg. 207)

Convindrà fer una breu explicació sobre l'evolució del teatre des dels orígens a l'actualitat repassant la informació de la pàg. 206.

Les il·lustracions que hi ha són un bon exemple d'aquesta evolució.

Solucions:

- En la C. Basílica de Santa Maria d'Elx.
- En la E. En una plaça, en un carrer, en un parc...
- En la A. Al teatre grec d'Epidaure.
- Diferències de lloc escenogràfic d'acord amb el tipus de representacions per als quals estaven destinats. No és igual un espectacle teatral de diversió al carrer que la representació d'una tragèdia grega o romana, d'una comèdia o d'un passatge religiós. També hi compta l'ambientació, la incorporació de noves tècniques d'altres arts com ara la dansa, el cinema, l'arquitectura, la pintura...

4. Espectacles i actors (pàg. 208)

- Activitat de recerca al diccionari.

Tragèdia: Obra dramàtica d'estil sublim i grandiloqüent i en què el protagonista és menat per una passió o la fatalitat del destí a una catàstrofe.

Comèdia: Obra de caràcter més aïna lleuger i divertit de desenllaç feliç.

Drama: gènere mixt entre la tragèdia i la comèdia. L'heroi s'hi sol enfrontar a problemes humans reals, encara que el resultat sempre és tràgic.

D'acord amb aquestes definicions trobem que tragèdia, comèdia i drama són gèneres teatrals que presenten diferències pel que fa a la temàtica. La tragèdia i el drama coincideixen en un final tràgic. El drama conté ingredients de la comèdia i de la tragèdia. La comèdia conté un desenllaç feliç i una intenció generalment crítica, moralitzadora i satírica.

b) **Text teatral:** paraula, to de veu.

Expressió corporal: gest, moviment.

Efectes sonors: música, sorolls.

Aspecte dels actors i actrius: pentinat, maquillatge, vestuari.

Elements de l'espai escènic: decorat, il·luminació.

c) **Solucions:**

1. Els correfocs:	B. diables, foc, coets
2. Els saltimbanquis:	A. acròbates, volantins o tombarelles, jocs malabars
3. Els pallassos:	H. acudits, bufetades, nas postís
4. Els titelles:	I. ninots, cordes
5. El circ:	E. trapezi, carpa
6. Els comedians:	F. acudits, paradoxa
7. Els figurants:	J. estàtua, mim
8. Els cap-grossos:	C. gegants i nanets
10. Els pastorets:	D. Nadal
11. La passió:	G. mort i resurrecció de Jesús, Setmana Santa
12. Musical:	K. text cantat, música, ball

d) **Solucions a les qüestions:**

- 1) Resposta oberta.
- 2) Els saltimbanquis.
- 3) Els pallassos.
- 4) Resposta oberta.
- 5) Els pastorets.
- 6) Un cap-gros: figura d'entremès consistent en un ninot de fusta i cartó de grans proporcions. Un titella: Ninots manipulats per actors de veritat.
Saltimbanqui: persones que es guanyen la vida fent forces, jocs, acrobàcies pels carrers i les places. Figurant: actor que representa mims i que imita homes i animals amb gestos, moviments, veus, sons o balls.

RECERCA I EXPRESSIÓ

5. El llenguatge teatral (pàg. 209)

Ací teniu unes activitats que permetran desenvolupar la creativitat del grup classe pel que fa a la representació teatral. Convindrà organitzar la classe per grups demanant que cada grup trie l'activitat que més li interesse i la representen per torns.

IV. LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 210-211)

La varietat estàndard

Ens centrem ací en la presentació de la varietat estàndard com a varietat dialectal que serveix de vehicle de comunicació entre persones que parlen varietats distintes.

1. (pàg. 211) Solucions:

VARIANTS LOCALS VARIANTS DE L'ESTÀNDARD

agimponar	aponar o emponar
ambresquilla	bresquilla
clotxa	roseta
fresol	fesol
jardil	jardí
raere	darrere

Per a identificar aquest registre proposem les activitats d'ampliació següents:

- Enregistreu un programa de ràdio i analitzeu el model de llengua que utilitza. Feu un llistat de les expressions i dels mots que corresponen a l'estàndard.
- Buscar expressions i mots que corresponen a l'estàndard i establir les correspondències dialectals.
- Ampliar la llista de variants locals proposades com a exemple.

2. (pàg. 211) Activitat oberta.

V. TALLER D'EXPRESSIONIÓ ORAL (pàgs. 212-213)

La correcció i adequació lingüístiques

En aquest darrer TALLER D'EXPRESSIONIÓ ORAL parem atenció damunt la correcció i l'adequació lingüístiques. La intenció ací és, sobretot, que l'alumnat veja en la norma un instrument que assegura la cohesió interna del sistema lingüístic i la comunicació entre parlants diversos. Trobarem tres activitats lligades que pretenen que l'alumnat mateix s'adone d'aqueix paper de la norma lingüística. Recordem que el compliment de la norma sovint arriba a ser percebut com una nosa, com l'entrebanc constant.

1. (pàg. 212)

Comencem amb una activitat que pretén que els aprenents arriben a elaborar per si mateixos una definició del concepte de correcció. Aprofitem l'ocasió per a fer plantejar una activitat de grup i d'expressió oral.

2 i 3 (pàg. 213)

Aquestes dues activitats ajudaran a mostrar la necessitat d'ajustar la pròpia actuació oral a les normes de correcció i al context comunicatiu.

4 i 5 (pàg. 213)

Vet ací una proposta que serveix de conclusió final de tota la tasca desplegada a l'entorn de l'expressió oral. Com veieu es una proposta que ja s'havia avançat en la unitat anterior (unitat 7, activitat 2, pàg. 188), precisament, perquè es tracta d'una activitat complexa i a la qual cal donar un relleu important. Cal que l'alumnat comence a preparar-la si més no des de la unitat 7. Seguiu les indicacions del llibre de l'alumne de la pàg. 188 i 213.

VI. CONEGUEM LA LLENGUA (pàgs. 214-219)

En aquesta última unitat, dediquem l'apartat de lèxic a l'estudi del vocabulari d'especialitat. En morfologia i sintaxi, fem una introducció breu a les oracions compostes que tractarem més detingudament en cursos successius i repassem el present de subjuntiu de les tres conjugacions regulars. Quant a ortografia i fonètica, tractem els aspectes vinculats amb la fonètica sintàctica (els enllaços, els emmudiments i les sonoritzacions).

LÈXIC

EL VOCABULARI ESPECIALITZAT

1. (pàg. 214)

1) F; 2) F; 3) F; 4) V; 5) F; 6) V; 7) F; 8) V; 9) V

2. (pàg. 215)

TEXT A: mecànica

TEXT B: física i química

TEXT C: lingüística

3. (pàg. 215)

Els tres textos fan servir un vocabulari específic segons el tema que tracten, difícil d'entendre si no estàs familiaritzat amb el tema o n'ets un especialista.

TEXT A: motoritzacions, equipaments, Terrano II 5, model LX, l' SLX, l'SGX, gamma, un 2'4 (de gasolina), una potència de 124 cavalls, mecànica turbodiesel.

TEXT B: isòtops, el 239Pu, reactors nuclears, bombardeig, urani, neutrons, 238U -(n, γ)-B-239Np - B-239Pu

TEXT C: frase, coordinació, subordinació, oració, unitat completa de comunicació.

4. (pàg. 215)

- Vocabulari de lingüística i literatura: intransitiu, agramaticalitat, filòleg, pronom, propositiu.
- Vocabulari d'informàtica: microsoft, ram, processador, sistema operatiu, xarxa.
- Vocabulari de física i química: cinètic, àtom, ió, heptaoxidocromat.
- Vocabulari d'història: moriscos, feudalisme, heretgia, castell, humanisme.
- Vocabulari comercial: frigorífic, rellogeria, llenceria, sabateria, bijuteria, formatgeria.
- Vocabulari de les ciències de la natura: anhídrid, erosió, fotosíntesi, germinació, pol·linització, cèl·lula.
- Vocabulari de futbol: xarxa, pavelló, fitxatge, fora de joc, llançament lliure.
- Vocabulari de dret: penal.

5. (pàg. 215)

Artefacte: vehicle automòbil; motor de gasofa: motor de combustió; un o un parell: de dos temps o de quatre; una bicicleta que li han fotut un motor: acoblament d'un motor d'explosió a una bicicleta; fa que la roda de darrere vaja avant: acciona la roda de darrere; n'hi ha de xicotetes i n'hi ha de més grosses que un cavall: les cilindrades des dels 50 cm³ fins a 1200 o 1500 cm³.

6. (pàg. 216)

Resposta oberta. Compareu la resposta de l'alumnat amb la definició que apareix a l'enciclopèdia.

7. (pàg. 216) El pacient presenta a les primeres hores del matí símptomes de **faringitis** i d'**inapetència**. Explica que actualment té **otàlgia** a causa de l'**odontàlgia** que presenta a la boca. Pot ser també siga provocada pels **hemorroides** latents que no el deixen **evacuar** correctament cada matí. Ahir va patir una **lipotímia**. Tractament: directament a l'UVI.

MORFOLOGIA I SINTAXI

L'ORACIÓ (i 7): LES ORACIONS COMPOSTES

8. (pàg. 218) Identificació de les proposicions que formen les oracions donades.
- a) dues (1a: Ha aprovat; 2a: ha estudiat molt)
 - b) dues (1a: Et deixaré els patins; 2a: me'ls tornes abans de diumenge)
 - c) dues (1a: Els alumnes es van fer molt contents; 2a: Els alumnes van aprovar)
 - d) dues (1a: Comenceu l'entrenament ara?; 2a: ja l'heu acabat?)
 - e) quatre (1a: De matí m'alce; 2a: em dutxe; 3a: desdijune; 4a: me'n vaig a classe)
9. (pàg. 218) Identificació dels connectors oracionals i dels tipus d'oració composta.
- a) Perquè: subordinada (en aquest cas adverbial causal)
 - b) sempre que ('si'): subordinada (adverbial condicional)
 - c) que: subordinada de relatiu
 - d) o: coordinada (en aquest cas disjuntiva)
 - e) Oracions separades per comes; no hi ha cap connector: juxtaposades
10. (pàg. 218)
- Ús de connectors de coordinació i subordinació i anàlisi del tipus d'oració composta.
- Activitat de resposta múltiple, però limitada. Oferim a continuació algunes solucions per a cada cas. Convé que a classe s'analitzen totes les possibilitats que aporte l'alumnat.
- a) però: coordinada (adversativa); que: de relatiu; perquè: subordinada (adverbial causal)
 - b) o: coordinada (disjuntiva)
 - c) que: subordinada de relatiu
 - d) quan: subordinada (adverbial de temps); perquè: subordinada (adverbial causal)
 - e) quan: subordinada (adverbial de temps); perquè: subordinada (adverbial causal); però: coordinada (adversativa)
11. (pàg. 218)
- Redacció i anàlisi d'oracions compostes.
- Activitat de resposta oberta. Oferim a continuació una solució possible.
- a) arribaré a casa (subordinada adverbial de temps)
 - b) vindran demà (subordinada substantiva)
 - c) l'aniré a veure (subordinada adverbial de temps)
 - d) beuré (juxtaposada)
 - e) ploga (coordinada adversativa)
 - f) m'ha agradat molt (coordinada copulativa)

MORFOLOGIA VERBAL (i 4): REVISIÓ DEL PRESENT DE SUBJUNTIU

12. (pàg. 218)
- Repàs de les formes del present de **subjuntiu** dels verbs regulars: ell parle; jo bata; nosaltres batem; ells/elles baten; tu dormes; nosaltres dormim; vosaltres dormiu; jo partisca; tu partesques; ell/ella partisc o partesca; vosaltres partiu; ells/elles partisquen.

13. (pàg. 218)

Repàs de les terminacions de subjuntiu de cada conjugació.

b) 2a conjugació: -a, -es, -a, -em, -eu, en.

c) 3a conjugació (pura): -a, -es, -a, -im, -iu, en.

d) 3a conjugació (incoativa): -isca o -esca, -isques o -esques, -isca o -esca, -im, -iu, -isquen o -esquen.

14. (pàg. 219)

Ús del present de subjuntiu en contextos donats.

a) conduïsquen (o conduesquen)

b) permeta

c) dormiu

d) assistisca (o assistesca)

e) reba

ORTOGRAFIA I FONÈTICA

LA FONÈTICA SINTÀCTICA: ELS ENLLAÇOS, ELS EMMUDIMENTS I LES SONORITZACIONS

15. (pàg. 219)

Dictat. Seguiu el procediment habitual per a les activitats de dictat, i llegiu-lo de viva veu tot insistent en la realització correcta dels enllaços, dels emmudiments i de les sonoritzacions.

VIII. COMPROVACIÓ (pàg. 221)

1. Resposta oberta.
2. Resposta oberta.
3. a) M; b) C; c) C; d) M; e) C
4. Resposta basada en la informació de l'apartat de LITERATURA (pàg. 206).
5. Resposta basada en l'activitat 4. de l'apartat de LITERATURA (pàg. 208).
6. Resposta basada en les activitat 4. i 5. de l'apartat de LITERATURA (pàgs. 208-209).
7. Resposta oberta.
8. Perquè permet superar les diferències entre els diversos dialectes d'una llengua i fa possible que tots els parlants d'una mateixa llengua ens entenguem.
9. Anàlisi d'oracions compostes.
Activitat de resposta oberta. Oferim a continuació una solució possible.
a) tinc un esquinç de turmell (subordinada adverbial causal)
b) duré un pastís de postres (coordinada adversativa)
c) t'esperaré a l'eixida (coordinada copulativa)
d) s'adorm (juxtaposada)
10. El present de subjuntiu dels verbs regulars. Consulteu qualsevol flexió verbal.
11. Anàlisi dels fenòmens de fonètica sintàctica.
a) que ell [keλ]: enllaç i emmudiment; prompte [prómte]: emmudiment;
b) dotze anys [dódzáns]: enllaç i emmudiment; anys i [ájzi] sonorització; tu en [tún]: enllaç i emmudiment;
c) les onze ens [lezónzens]: sonorització, enllaç i emmudiment; davant del [davánde]: emmudiment; pont [pɔn]: emmudiment (només en alguns parlars).

Notes

Notes

Notes

Notes

